

Utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann

Veiledning til kommunene

Utgave 1

TA-2236/2007

ISBN 978-82-7655-299-7

Forord

”Ny helhetlig avløpsdel i forurensningsforskriften” ble vedtatt 15. desember 2005 av Miljøverndepartementet. Formålet med avløpsdelen del IV i forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) er å motvirke forurensning på en helhetlig og effektiv måte. Avløpsdelen skal sikre at borttransportering og rensing av forurenset avløpsvann skjer på en slik måte at forurensningene ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse

Avløpsdelen fastsetter standardiserte krav med et effektivisert søknadssystem for utslipp av kommunalt avløpsvann, herunder utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus og hytter, for a) alle nye utslipp, b) alle eksisterende utslipp over 50 pe til følsomt og normalt område og c) alle eksisterende utslipp over 1000 pe til mindre følsomt område. Standardkravene gjelder fra 31.12.2008.

De standardiserte kravene for utslipp av kommunalt avløpsvann er tilpasset krav i EUs avløpsdirektiv (Rådsdirektiv av 21. mai 1991 om rensing av avløpsvann fra byområder, 91/271/EØF, med endring av 98/15/EF). I tillegg er standardkravene tilpasset målsettinger i Nordsjødeklarasjonene, herunder Bergensdeklarasjonen.

Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for avløpsanlegg omfattet av krav i EUs avløpsdirektiv, mens kommunen er forurensningsmyndighet for alle resterende avløpsanlegg for kommunalt og sanitært avløpsvann. Kommunen er i tillegg gitt ny myndighet til å fastsette påslippkrav for virksomheter med påslipp til offentlig avløpsnett. Fylkesmannen veileder kommunen, dersom kommunen har spørsmål til regelverket på avløpsområdet.

Avløpsdelen i forurensningsforskriften omfatter følgende kapitler:

- 11 Generelle bestemmelser om avløp
- 12 Krav til utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende
- 13 Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser
- 14 Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser
- 15 A Påslipp
- 15 B Rensing av avløpsvann
- 16 Kommunale vann- og avløpsgebyrer

Denne forvaltningsveilederen omhandler kapittel 11 til 13 om utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann og § 15 A-4 om påslipp til offentlig avløpsnett. Veilederen er ment å være et hjelpemiddel for kommunestyret og de deler av kommunen som kommunestyret delegerer forurensningsmyndigheten til.

Forvaltningsveilederen erstatter TA -1741, Forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg -, veiledning til kommunene og rundskrivet T-8/76 om påslipp fra Miljøverndepartementet.

SFT, Oslo februar 2007

Marit Kjeldby
Direktør i miljøoppfølgingsavdelingen

Innhold

1. Roller innen avløpssektoren	1
1.1. Kommunens og Fylkesmannens roller	1
1.2. Fylkesmannens roller	4
2. Nasjonale og internasjonale bestemmelser	5
2.1. Forurensningsloven	6
2.2. Avløpsdirektivet	6
2.3. Rammedirektivet for vann	7
2.4. Internasjonale avtaler	8
2.5. Statlige retningslinjer	8
3. Krav og føringer i annet regelverk	9
3.1. Kommunehelsetjenesteloven	9
3.2. Plan- og bygningsloven	11
3.3. Rikspolitiske retningslinjer	12
3.4. Forvaltningsloven	12
4. Forurensningsforskriften kapittel 11 til 13 om sanitært og kommunalt avløpsvann.....	13
4.1. Hvilket kapittel i forurensningsforskriften gjelder?	13
4.2. Vurdering av resipientforhold og brukerinteresser	18
4.3. Vurdering av dokumentasjon av rensegrad	20
4.4. Forholdet til utslipp etablert før 1.1.2007	23
5. Behandling av søknad om utslippstillatelse	25
5.1. Effektivisert saksbehandling.....	25
5.2. Krav til innhold i søknad	26
5.3. Kommunens veiledningsplikt	29
5.4. Kommunens saksbehandling.....	30
6. Forurensningsforskriften 15 A-4 om påslipp	37
6.1. Myndighetsfordeling mellom stat og kommune	37
6.2. Påslippskrav i medhold av § 15 A-4	38
6.3. Påslippskrav ved pliktig tilknytning i medhold av forurensningsloven og plan- og bygningsloven	43

6.4. Privatrettslig påslippsavtale	44
6.5. Fastsettelse av avløpsgebyrer	44
7. Omgjøring av vedtak	45
7.1. Omgjøring i medhold av forurensningsloven § 18	45
7.2. Saksbehandling etter forurensningsloven § 18.....	46
7.3. Omgjøring uten klage i medhold av forvaltningsloven § 35.....	48
8. Fastsettelse av kommunale forskrifter	52
8.1. Generelt om forskriftsarbeid.....	52
8.2. Utarbeidelse av lokale forskrifter	54
8.3. Utarbeidelse av forskrift om saksbehandlings- og/eller kontrollgebyr	55
9. Tilsyn med tillatelser, forskrifter og pålegg.....	58
9.1. Supplerende opplysninger	58
9.2. Kontrollvirksomhet.....	59
9.3. Pålegg om undersøkelse	61
10. Reaksjoner mot overtredelse.....	62
10.1. Pålegge den ansvarlige å treffe tiltak.....	63
10.2. Umiddelbar gjennomføring.....	63
10.3. Tvangsmulkt	63
10.4. Frafall av påløpt tvangsmulkt.....	66
11. Klage på enkeltvedtak.....	67
11.1. Førsteinstansens behandling av klage	67
11.2. Klageinstansens behandling av klage	69
11.3. Lovlighetskontroll	71
12. Rapportering.....	73
13. Litteratur.....	75
14. Vedlegg	77
Vedlegg 1. Forslag til søknadsskjema og søkerveiledning for forurensningsforskriften kapittel 12 og 13.....	77

1. Roller innen avløpssektoren

1.1. Kommunens og Fylkesmannens roller

1.1.1. Kommunens roller

Gjennom forurensningsloven og tilhørende forskrifter pålegges kommunen plikter. Et eksempel er at kommunen skal sørge for tømning av slamavskillere, priveter, tette tanker for ubehandlet sanitært avløpsvann mv, jf. § 26 i forurensningsloven. Et annet eksempel er plikten til å rapportere opplysninger om avløpsanlegg til KOSTRA, jf. § 11-5 i forurensningsforskriften (se kapittel 12).

For utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann omfattet av forurensningsforskriften kapittel 12 og 13, er kommunen forurensningsmyndighet og skal opptre i rollen som offentlig myndighetsutøver i medhold av disse kapitlene etter forurensningsloven. Kommunen gir for eksempel utslippstillatelse etter §§ 12-5 eller 13-5 i forurensningsforskriften. Det er denne rollen forvaltningsveiledningen beskriver. I tillegg har kommunen fått hjemmel til å treffe vedtak om påslippskrav i forskriftens § 15A-4 (se kapittel 6).

For å angi hvem som har myndighet etter den enkelte bestemmelse i forurensningsloven og tilhørende forskrifter, brukes uttrykket "forurensningsmyndigheten" eller navnet på det aktuelle organ, for eksempel "kommunen". I de tilfeller uttrykket "forurensningsmyndigheten" er benyttet, bestemmer Miljøverndepartementet hvem som skal være forurensningsmyndighet. Dette kan gjøres i en forskrift, rundskriv eller egne delegeringsbrev.

Rundskriv T-5/98 "Kommunens myndighet og plikter etter forurensningsloven" fra Miljøverndepartementet beskriver hvilke paragrafer kommunen har myndighet etter, blant annet på avløpssektoren. En oppdatert oversikt over de tilfeller hvor kommunen er forurensningsmyndighet finnes på Veiviser i miljølovverket¹. Tabell 1 nedenfor gir en oversikt over den myndigheten som er lagt til kommunen på avløpsområdet. Tabellen inneholder også de tilfeller hvor kommunen har generelle oppgaver eller spesielle plikter.

Boken "Forurensningsloven med kommentarer"² av Øystein Wang, utgitt på Gyldendal Akademiske forlag, gjengir lovteksten i loven og gir kommentarer til de ulike paragrafene på en lettfattelig måte. I tillegg gis det henvisninger til sentrale dommer, forskrifter, litteraturhenvisninger og forvaltningspraksis. Boken gir saksbehandleren en god mulighet til å bli kjent med forurensningsloven, og hvordan paragrafene skal forstås og brukes.

1.1.2. Delegering av myndighet

Delegasjon av myndighet internt i kommunen

I kommunen utøves myndighet etter forurensningslovgivningen av kommunestyret, jf. kommuneloven § 6. Hvis myndigheten skal utøves av andre organer enn kommunestyret, må myndigheten delegeres fra kommunestyret til vedkommende organ. Kommunestyret kan delegere hele eller deler av sin myndighet til å treffe enkeltvedtak til formannskap, kommunal nemnd eller utvalg, administrasjonssjef eller leder for forvaltningsgren i kommunen, jf. kommunelovens bestemmelser.

¹ <http://odin.dep.no/md/norsk/regelverk/veiviser/bn.html>

² Kan bestilles fra Gyldendal Akademisk forlag, www.gyldendal.no

Det er ingen formelle krav knyttet til delegering av myndighet. For at det ikke skal oppstå tvil om hvorvidt myndighet er delegert, til hvem og på hvilke vilkår, bør delegering likevel skje skriftlig. Delegeringen bør også beskrive hvilken myndighet (paragrafer) som delegeres. Gjennom generelle retningslinjer, direktiver og i visse tilfeller lokale forskrifter kan kommunestyret instruere den som blir delegert myndighet.

Tabell 1. Oversikt over kommunens myndighet og plikter etter forurensningslovgivningen ved utslipp fra avløpsanlegg i mindre tettbebyggelser (slam er ikke med). Det er tatt utgangspunkt i relevante paragrafer i forurensningsloven (første og annen kolonne). Siste kolonne refererer til forskrift, rundskriv etc hvor det fremgår at kommunen er delegert myndighet.

Paragraf i forurensningsloven	Kort beskrivelse av paragrafen	Referanse til kommunens myndighet
• Myndighet		
§ 2	Samordning med planmyndighetene	Rundskriv T-5/98
§ 7 4. ledd	Pålegge den ansvarlige å treffe tiltak	Rundskriv T-5/98
§ 8 3. ledd	Forurensninger som ikke medfører nevneverdig skade eller ulempe	Rundskriv T-5/98
§ 9	Fastsette lokale forskrifter som trer i stedet for tillatelse	§§ 12-6 i forurensningsforskriften
§ 11 1. ledd	Gi tillatelse eller avslag etter søknad	§§ 12-5 og 13-5 i forurensningsforskriften
§ 11 1. ledd	Gi tillatelse eller avslag uten søknad	§§ 12-5 og 13-5 i forurensningsforskriften
§ 12	Fastsette innhold i søknad	§§ 12-4 og 13-4 i forurensningsforskriften
§ 16	Fastsette vilkår i tillatelse	§§ 12-5 og 13-5 i forurensningsforskriften
§ 18	Omgjøre en tillatelse eller dens vilkår	§§ 12-14 og 13-17 i forurensningsforskriften
§ 22 2. ledd	Kreve omlegging/utbedring av stikkledning	Rundskriv T-5/98
§ 22 3. ledd	Fastsette vilkår om å ta i mot avløpsvann fra andre	Rundskriv T-5/98
§ 23 1. ledd	Bestemme at avløpsvann kan ledes inn i annens avløpsanlegg	Rundskriv T-5/98
§ 23 2. ledd	Bestemme tilknytning til eksisterende avløpsanlegg	Rundskriv T-5/98
§ 25 1. ledd 2 og 3 pkt	Kreve dekning av kostnadene (anlegg, drift, vedlikehold)	følger av loven
§ 26 5. ledd	Kreve utkopling av slamavskiller	Rundskriv T-5/98
§ 48	Føre tilsyn med den alminnelige forurensningssituasjonen	Rundskriv T-5/98
§ 49	Kreve opplysninger	Rundskriv T-5/98
§ 50	Kreve å få lagt frem og granske dokumenter etc. Adgang	Rundskriv T-5/98
§ 51	Pålegge undersøkelse	Rundskriv T-5/98
§ 52 a	Fastsette forskrifter om saksbehandling- og kontrollgebyrer	§ 11-4 i forurensningsforskriften
§ 58	Fremme gjenoppretningserstatning	Rundskriv T-5/98
§ 73 1. ledd	Fastsette tvangsmulkt	
§ 73 2. ledd	Frafalle tvangsmulkt	Rundskriv T-5/98
§ 74 1. ledd	Sørge for iverksetting av tiltakene (ved § 7 4. ledd)	Rundskriv T-5/98
§ 74 2. ledd	Sørge for iverksetting av tiltakene ved forsinkelser etc	Rundskriv T-5/98
§ 74 3. ledd	Gjøre bruk av og om nødvendig volde skade på den ansvarliges eiend.	Rundskriv T-5/98
§ 75	Bestemme bruk av eller voldes skade på annen eiendom	Rundskriv T-5/98
§ 76	Kreve refusjon fra den ansvarlige for utgifter	Rundskriv T-5/98
§ 78 3. ledd	Straff (begjære påtale)	§ 41-7 i forurensningsforskriften
§ 86	Fastsette at eldre utslippskilder er ulovlig	§§ 12-16 og 13-18 i forurensningsforskriften
• Plikter		
§ 24	Ansvarlig for drift og vedlikehold av egne anlegg	følger av loven
§ 25 1. ledd 1. punktum	Dekke utgiftene til egne anlegg, drift og vedlikehold	følger av loven
§ 52b	Internkontroll (egne utslipp)	§ 7 i internkontrollforskriften
§ 81	Rapportere avløpsdata til Fylkesmannen	§ 11-6 i forurensningsforskriften

Dersom myndigheten delegeres, blir kommunestyret eller en særskilt klagenemnd klageinstans i de tilfeller utslippet er mindre enn 50 pe, jf. forurensningsforskriften § 12-15.

Delegasjon av myndighet til kommunale selskaper

Forurensningsloven § 83 regulerer kommunens adgang til å delegere myndighet til kommunale eller interkommunale selskaper. Bestemmelsen gir kun kommunen hjemmel til å delegere den kompetansen som kommunene har fått direkte i medhold av loven, og ikke den kompetansen til å treffe vedtak i medhold av forurensningsloven og tilhørende forskrifter som er blitt delegert til kommunen fra Miljøverndepartementet.

Kommunen kan derfor verken delegere sin vedtaks- eller tilsynsmyndighet etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13, eller sin myndighet til å stille påslippskrav i medhold av § 15A-4 til kommunale- eller interkommunale selskaper.

Delegasjon av myndighet til private

Kommunen har ikke hjemmel til å delegere sin vedtaks- eller tilsynsmyndighet etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 til private aktører. En slik kompetanse er det kun Miljøverndepartementet som har i medhold av forurensningsloven § 81.

1.1.3. Kommunen som myndighet og forurenser

Kommunen vil som følge av avløpsdelen i forurensningsforskriften få en rekke roller (Figur 1). Som forurensningsmyndighet er kommunen både konsesjons- og tilsynsmyndighet. I visse tilfeller har kommunen i tillegg myndighet til å avgjøre klager og å utarbeide lokale forskrifter. Kommunen er i flere tilfeller både forurensningsmyndighet og forurenser. I slike tilfeller opptrer kommunen som søker om utslippstillatelse for sanitært og kommunalt avløpsvann og må rette seg etter de krav som følger av lover, forskrifter og tillatelser. Som forurenser skal kommunen for eksempel ha internkontroll for egne utslipp, jf. bestemmelsene i internkontrollforskriften. Rollesammenblanding må ikke føre til at kommunen favoriserer seg selv, slik at miljøet blir den tapende part eller at privatpersoner og bedrifter blir utsatt for usaklig forskjellsbehandling. Det bør ikke oppstå troverdighetsproblemer blant innbyggerne til kommunens myndighetsutøvelse. Det samme gjelder i avløps saker som berører vannforekomster som deles med andre kommuner.

Det er viktig at innbyggerne har tillit til kommunen som forurensningsmyndighet. Det er kommunens ansvar å iverksette tiltak for å bygge opp den tilliten. Mulige tiltak kan være:

- Delegering av myndighet etter forurensningsforskriften til en annen etat/avdeling enn den som planlegger og/eller driver de kommunale rensaneanleggene (f.eks. samme kommunale forvaltningsgren som er delegert myndighet etter kommunehelsetjenesteloven kapittel 4a).
- Utforming av retningslinjer og prosedyrer for å sikre korrekt saksbehandling og riktig myndighetsutøvelse.
- Utnyttelse av kommunale planprosesser til å fastsette hovedplan avløp, miljømål for

Kommunen som forurenser <ul style="list-style-type: none">
- søker/betaler
- utbygger
- drift / IK-system
Kommunen som konsesjonsmyndighet <ul style="list-style-type: none">
- Førsteinstans<ul style="list-style-type: none">
- krav til søknad
- varsling
- tillatelse/avslag
- omgjøring
- tvangsmulkt
- Tilsyn (kontroll + IK-revisjoner)
- Begjære påtale
- Råd og veiledning
Kommunen som klageinstans for avløpsanlegg inntil 50 PE
Kommunalt forskriftsarbeid

Figur 1. Inndeling av kommunens roller. (Kommunens plikter er ikke tatt med.)

vannforekomster eller lignende, slik at en sikrer åpenhet og bred medvirkning.

- Delegering av rollen som konsesjonsmyndighet og tilsynsmyndighet til ulike etater.
- Dokumentasjon av at de kommunale utslippene overholder de krav som er fastsatt gjennom aktiv bruk av internkontroll.

De tre første punktene kan med fordel samordnes med nabokommuner, spesielt dersom en har noen felles vannforekomster.

Kommunen bør være spesielt oppmerksom på inhabilitet blant egne tjenestemenn ved behandling av søknader om utslipp av avløpsvann fra boliger og hytter. Se forvaltningsloven kap II for nærmere informasjon om reglene om habilitet.

1.2. Fylkesmannens roller

Fylkesmannen er statens representant i fylket, og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp. Fylkesmannen skal også arbeide for å fremme forslag til sentrale direktorater og departementer om tiltak i vedkommende fylke.

Fylkesmannen har følgende oppgaver i forbindelse med forurensningsforskriften kapittel 12 til 14 og § 15 A-4:

- Forurensningsmyndighet for avløpsanlegg med utslipp av kommunalt avløpsvann lik eller større enn 50 pe i større tettbebyggelser. Større tettbebyggelser er tettbebyggelser med samlet utslipp større enn eller lik 2000 pe (utslipp til elvemunning/ferskvann) og 10 000 pe (utslipp til sjø) jf. forurensningsforskriften § 14-1.
- Klageinstans for utslipp av kommunalt avløpsvann omfattet av forurensningsforskriften kapittel 13, jf. forurensningsforskriften § 41-5.
- Klageinstans for vedtak om utslipp av kommunalt avløpsvann fattet av kommunestyret, jf. forurensningsforskriften § 12-15.
- Klageinstans dersom kommunen har fattet enkeltvedtak om påslippskrav til offentlig avløpsnett i medhold av forurensningsforskriften i medhold av § 15A-4, jf. forurensningsforskriften § 41-5.
- Klageinstans dersom kommunen har fattet enkeltvedtak i medhold av forurensningslovens generelle hjemler, jf. forurensningsforskriften § 41-5. For eksempel pålegg om undersøkelse i medhold av § 51 og vedtak om tvangsmulkt i medhold av § 73, jf. forurensningsforskriften § 41-5.
- Kontrollør for avgjørelsens lovlighet, jf. § 59 i kommuneloven. Tre eller flere medlemmer av kommunestyret kan sammen bringe avgjørelser truffet av folkevalgt organ eller den kommunale administrasjon inn for Fylkesmannen til kontroll av avgjørelsens lovlighet.
- Høringsinstans for utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann. Fylkesmannen skal også få anledning til å uttale seg, før kommunen fastsetter eller endrer en lokal forskrift, jf. forurensningsforskriften §§ 12-6 , 12-16 andre ledd og 15 A-4. Fylkesmannen har imidlertid ikke vetoett.
- Mottaker av overvåkingsrapporter fra kommunen jf. § 14-9 i forurensningsforskriften.

2. Nasjonale og internasjonale bestemmelser

Norge fører en resipientorientert forurensningspolitikk. Det innebærer blant annet at miljøtilstanden i vannforekomsten tillegges stor vekt, når det stilles krav i forbindelse med søknad om tillatelse til forurensende utslipp. I tillegg veies kostnader opp mot nytte når en skal iverksette tiltak for å innfri utslippskravene eller oppnå fastsatte miljømål for resipienten. Dette er prinsipper som ligger til grunn for standardkravene i forurensningsforskriften kapittel 12 og 13. Standardkravene er laget på basis av normalsituasjoner. Kommunen må derfor fortsatt føre en resipientorientert forurensningspolitikk og vurdere behov for andre krav enn standardkrav.

De utslipp kommunen er myndighet for, vil kunne ha betydning for resipientkapasitet, og dermed også krav stilt av Fylkesmannen til større utslipp, nasjonale utslippstall, oppfylling av nasjonale mål og internasjonale avtaler. Forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 om sanitært og kommunalt avløpsvann gir kommunen, som forurensningsmyndighet, et reelt handlingsrom. Det finnes likevel enkelte forutsetninger, krav og retningslinjer som legger føringer på myndighetsutøvelsen etter forurensningsforskriften (Tabell 2).

Forurensningsforskriften kapittel 11 til 13 er omtalt i kapittel 4. Rammene for saksbehandling etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 er gitt i kapittel 5. Annen sentral lovgivning som virker inn eller fastsetter krav til behandling av avløpsaker er omtalt i kapittel 3.

Tabell 2. Oversikt over lover og nasjonale forskrifter som er av betydning ved utslipp av sanitært avløpsvann, hvor kommunen er tillagt myndighet eller plikter. Enkelte av forskriftene under forurensningslovgivningen er i tillegg hjemlet i andre lovverk. Gjeldende lover kan lastes ned fra www.lovdato.no.

Generell lovgivning
– Lov av 10.2.67 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)
– Lov av 25.9.92 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
Forurensningslovgivningen
– Lov av 13.3.81 nr 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven),
– Forskrift om begrensning av forurensning av 1.6.2004 (forurensningsforskriften)
– Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav, av 4.7.2003
– Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter av 6.12.96 (internkontrollforskriften)
Annen særlovgivning
– Lov av 19.11.82 nr 66 om helsetjenesten i kommunene
– Forskrift om miljørettet helsevern, av 25.4.2003
– Plan- og bygningslov av 14. juni 1985 nr 77
– Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker ,av 22.1.97
– Forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk, av 22.1.97
– Forskrift om godkjenning av foretak for ansvarsrett, av 22.1.97

2.1. Forurensningsloven

Forurensningsforskriften kapittel 11 til 15B er gitt med hjemmel i forurensningsloven. Forskriften sammenstiller og utdypes de deler av forurensningsloven som er spesielt relevant for kommunens behandling av avløpsaker. For eksempel tilsvare kommunens myndighet til å gi tillatelse og å fastsette vilkår etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 forurensningsloven §§ 11 og 16. Kommunen må imidlertid også legge til grunn forurensningsloven §§ 1 (formål) og 2 (retningslinjer), når den skal vurdere om tillatelse skal gis. Følgende bestemmelser i §§ 1 og 2 er sentrale:

- Formålet med loven er ”... å verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, ...” (§ 1 første ledd).
- Hensikten med loven er å sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger ”... ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse ...” (jf. § 1 annet ledd).
- Myndighetsutøvelsen etter loven skal skje ved at det skal arbeides for å hindre at forurensning oppstår eller øker, og for å begrense forurensning som finner sted. ”Loven skal nyttes for å oppnå en miljøkvalitet som er tilfredsstillende ut fra en samlet vurdering av helse, velferd, naturmiljøet, kostnader forbundet med tiltakene og økonomiske forhold” (jf. § 2 første ledd nr 1).
- ”For å unngå og begrense forurensning, skal det tas utgangspunkt i den teknologi som ut fra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet og av økonomiske forhold, gir de beste resultater” (jf. § 2 første ledd nr 3).
- ”Kostnadene ved å hindre eller begrense forurensning skal dekkes av den ansvarlige for forurensningen” (jf. § 2 første ledd nr 5).

Retningslinjene i loven har først og fremst betydning for kommunal og statlig forurensningsmyndighet. Retningslinjene inneholder hensyn som skal legges til grunn når kommunen utøver myndighet etter forurensningsloven eller etter en forskrift gitt i medhold av loven.

2.2. Avløpsdirektivet

EØS-avtalens vedlegg XX omfatter rådsdirektiv 91/271/EØF om rensing av avløpsvann fra byområder (avløpsdirektivet). Avløpsdirektivet er tatt opp i norsk regelverk gjennom forurensningsforskriften kapittel 15B om rensing av avløpsvann. Fra 31.12.2008 ivaretas krav i avløpsdirektivet i forurensningsforskriften kapittel 14 om kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser.

Avløpsdirektivet gjelder oppsamling, rensing og utslipp av avløpsvann, samt rensing og utslipp av spillvann fra visse industrisektorer. Direktivet fastsetter blant annet spesifikke renskrav til kommunale utslipp fra tettbebyggelse større enn 2000 pe med utslipp til ferskvann og større enn 10 000 pe med utslipp til kystfarvann. Fylkesmannen, som er forurensningsmyndighet for avløpsanlegg lik eller over 50 pe i større tettbebyggelser jf. forurensningsforskriften kapittel 14, kan gi opplysninger om hvilke renskrav som gjelder.

For tettbebyggelse mindre enn 2000 pe med utslipp til ferskvann og mindre enn 10 000 pe med utslipp til kystfarvann, sier direktivet at avløpsvannet skal gjennomgå såkalt ”passende rensing”, hvis felles avløpssystem er etablert eller må etableres, jf. artikkel 3 og 7.

Forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 angir hva som anses som ”passende rensing” i form av standardkrav. Kommunen må likevel legge resipientvurderinger til grunn når utslippstillatelser gis. Riktig utført, vil derfor kommunens oppfølging av forurensningsforskriften automatisk ivareta direktivets krav.

Utelukkende hensyn til primærresipienten er imidlertid ikke alltid nok. Tilsvarende som ved andre tilfeller av nedstrøms problemer/påvirkninger, må kommunen vurdere nivået på rensiltak i områder som etter direktivet er definert som sårbare. Det vil i disse områdene være gjennomgående behov for mer omfattende rensing av avløpsvannet enn i øvrige områder, slik praksisen hos fylkesmennene har vært. Statlige forurensningsmyndigheter forventer at kommunen tar hensyn til sårbare områder og legger seg på et tilsvarende nivå når det gjelder avløpsrensing, som Fylkesmannen gjør i det samme området.

2.3. Rammedirektivet for vann

Hensikten med EUs Rammedirektiv for vann er å sikre en felles tilnærming, felles siktemål, felles prinsipper og et felles sett av forholdsregler for EUs beskyttelse og bærekraftig utnyttelse av overflatevann og grunnvann. Med overflatevann menes både ferskvann og saltvann ut til åpent hav. Direktivet er ment å danne et rammeverk for å koordinere den utstrakte fellesskapslovgivningen som foreligger på vannområdet.

Direktivet legger stor vekt på integrasjon, slik at ulike faktorer som påvirker vassdrag og grunnvann kan ses under ett. Det tas derfor utgangspunkt i en nedbørfeltbasert forvaltning av vannforekomstene. Hver vannregion skal administreres særskilt, og av utpekte Fylkesmenn som vil være vannregionmyndighet.

Miljømålet som skal oppnås betegnes som ”god vannstatus” (artikkel 4). Forpliktelsen for landene ligger i å fastsette miljømål for vannforekomstene og å fastsette tiltaksprogrammer med sikte på å oppnå målene innen 15 år. Det skal dessuten etableres forvaltnings- og overvåkingsprogrammer som skal gi sammenhengende og sammenlignbar oversikt over vannkvalitet og vannkvantitet innen det enkelte nedbørfelt.

Direktivet vil sette krav om en helhetlig forvaltning og at det utarbeides miljømål for vassdrag og sjøområder på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Miljømål for vannforekomster (TA 1500/1997) vil være et egnet verktøy ved gjennomføring av direktivet i Norge. Slik kan kommunene få bedre oversikt over tilstand og bruk av egne vannforekomster. Samtidig gir det økt lokal interesse og engasjement innen vannressursforvaltningen. Dette vil gi kommunene et godt grunnlagsmateriale for helhetlige avgjørelser ved kommunal planlegging og ved behandling av søknader om utslippstillatelser.

Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforvaltningsforskriften) gjennomfører EUs rammedirektiv for vann i norsk rett. Forskriften ble fastsatt av Miljøverndepartementet 15.12.2006.

2.4. Internasjonale avtaler

Gjennom Nordsjøavtalene og Ospars rekommendasjon har Norge forpliktet seg til å redusere tilførslene av næringsalter til utsatte deler av Nordsjøen. Forpliktelsen er blant annet nedfelt som et nasjonalt resultatmål for overgjødning i Rikets Miljøtilstand (1999-2000):

Utslippene av næringsaltene fosfor og nitrogen til eutrofipåvirkede deler av Nordsjøen skal være redusert med omtrent 50 % innen 2005 regnet fra 1985.

Eutrofipåvirkede områder er for tiden påvist å være hele kystområdet fra svenskegrensa til Lindesnes. For hele området gjøres det tiltak for å redusere tilførslene av fosfor, mens tiltak angående nitrogen er foreløpig begrenset til to områder; nedslagsfeltet til Indre Oslofjord og til kyststrekningen svenskegrensa til Strømstangen fyr (Østfold). Kommunens og Fylkesmannens myndighetsutøvelse for avløpsanlegg har bidratt til å etterkomme Norges internasjonale forpliktelser. Det gjelder spesielt reduksjon av fosfortilførslene, hvor målet per i dag er nådd.

2.5. Statlige retningslinjer

Rikspolitiske retningslinjer av 10.11.94 for vernede vassdrag omfatter boliger, som kan gi økt forurensningsfare. Det fremgår av kapittel 2 i retningslinjene at kommunale organer bør ta hensyn til dem i sin øvrige forvaltningsvirksomhet. Retningslinjene gjelder således for kommunal myndighetsutøvelse etter forurensningsforskriften.

DN og SFT har utarbeidet veiledende retningslinjer (TA-1500/1997) for kommunal fastsettelse av miljømål for vannforekomster. For å sikre at statlige og kommunale forurensningsmyndigheter ikke mister fokus på de overordnede mål i forurensningsloven, trekker retningslinjene frem tre hovedprinsipper som bør ligge til grunn for valg av miljøkvalitet i forbindelse med miljømålfastsetting (Figur 2).

1. Eksisterende miljøkvalitet bør i prinsippet ikke forringes
2. Miljøkvaliteten skal tilfredsstillende kravet til de bruker- og/eller verneinteresser som er knyttet til vannforekomstene
3. For vannforekomster der det ikke er verneinteresser og/eller planfestede brukerinteresser, bør vannkvaliteten ikke ha større avvik fra forventet naturtilstand enn det som er angitt i miljøkvalitetsnormene

Figur 2. Hovedprinsipper som bør ligge til grunn for valg av miljøkvalitet i forbindelse med miljømålfastsetting. Fra "Miljømål for vannforekomstene. Retningslinjer og anbefalte miljøkvalitetsnormer" (TA-1500/1997, side 9).

3. Krav og føringer i annet regelverk

Særlovgivning kan influere på kommunens myndighetsutøvelse etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 om henholdsvis utslipp av sanitært avløpsvann fra spredt bebyggelse og utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser. Annet regelverk kan:

- kreve tillatelse, for eksempel tillatelse etter plan- og bygningsloven.
- sette krav til saksbehandlingsprosesser, som også kan være nyttige ved søknad om utslipp av avløpsvann etter forurensningsforskriften, for eksempel forhåndskonferanse i regi av plan- og bygningsloven.
- ha hjemmel til å gi visse typer pålegg som også kan løse forurensningsproblemer, for eksempel kommunehelsetjenesteloven § 4a om miljørettet helsevern.
- stille krav som en må ta hensyn til når tillatelse skal vurderes, for eksempel vannkvalitetsnormer ved friluftsbad.

Siden kommunen er forurensningsmyndighet, helsemyndighet og plan- og bygningsmyndighet for mindre avløpsanlegg, gir det muligheter til å ta i bruk de til enhver tid mest aktuelle virkemidler for å få en sak løst på riktig måte. Det gir også muligheter for samordning saksbehandling og sluttbehandling etter de ulike regelverkene, slik det passer best for den enkelte kommune.

3.1. Kommunehelsetjenesteloven

Ifølge § 1-3 i kommunehelsetjenesteloven (lov av 19. november 1982 nr 66 om helsetjenesten i kommunene) skal kommunens helsetjeneste blant annet fremme helse og forebyggelse av sykdom, skade eller lyte. Tiltak med dette for øye, organiseres blant annet som miljørettet helsevern. Miljørettet helsevern omfatter ifølge kommunehelsetjenesteloven § 4a-1 de faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Disse omfatter blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer.

Kommunestyret har tilsyn med miljørettet helsevern, jf. kommunehelsetjenesteloven § 4a-2. Dette innebærer at kommunestyret skal se til at forskrift om miljørettet helsevern av 25.april 2003 nr 486 overholdes. Kommunestyrets myndighet etter kommunehelsetjenesteloven kapittel 4a og forskrift om miljørettet helsevern, kan med visse unntak delegeres etter reglene i kommuneloven. Det kan medføre at ett og samme organ kan være delegert myndighet etter kommunehelsetjenesteloven og forurensningsloven.

Generelle bestemmelser

Visse typer virksomhet (i vid betydning) skal godkjennes av kommunen etter forskrifter om miljørettet helsevern, jf. kommunehelsetjenesteloven § 4a-4.

Etter bestemmelsene i kommunehelsetjenesteloven kapittel 4a kan kommunen gi forskjellige typer pålegg:

- pålegg om (for egen regning) å utrede mulige helsemessige konsekvenser av et forhold
- pålegg om å gi opplysninger
- vedtak om granskning av eiendom eller virksomhet
- tvangsmulkt
- stansing av virksomhet

Det følger av de enkelte bestemmelser hvem påleggene/vedtakene kan rettes til. Adressaten for påleggene vil i de fleste tilfeller være den ansvarlige for forhold ved eiendom eller

virksomhet som etter sin art kan ha innvirkning på helsen. Visse pålegg kan også gis den som planlegger slik virksomhet. Paragraf 4a-8 om retting inneholder i annet ledd en bestemmelse om hvem som kan gjøres til pliktsubjekt etter vedtatt om retting.

For forberedelse og fastsettelse av pålegg/vedtak gjelder forvaltningslovens regler.

Fylkesmannen er klageinstans i saker som gjelder miljørettet helsevern, jf. § 4a-12 i kommunehelsetjenesteloven og forskrift om miljørettet helsevern § 16.

Forskrift om miljørettet helsevern

Reglene om miljørettet helsevern er hjemlet i kommunehelsetjenesteloven § 1- 4 og kapittel 4a, og omfatter de faktorene i miljøet som direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen, herunder håndtering av avløpsvann. § 14 i forskrift om miljørettet helsevern av 25. april 2003 har bestemmelser om meldeplikt til kommunen (den instans som ivaretar oppgavene innen miljørettet helsevern). § 14 tredje ledd slår fast at ”for virksomheter som krever tillatelse gjennom vedtak etter plan- og bygningsloven, forurensningsloven eller annet lovverk som krever vurdering av helsekonsekvenser, vil det ikke være nødvendig med egen melding etter første ledd”. Det forutsettes imidlertid, jf. merknadene til forskrift om miljørettet helsevern, at forurensningsmyndighetene skal sørge for at helsemyndighetene involveres når melding om utslipp mottas. I tillegg skal det sørges for at behandlingen av meldingen samordnes på tvers av de ulike sektorene i kommunen.

Det fremgår videre at kommunestyret, eller annen kommunal etat som har fått delegert forurensningsmyndighet, skal gi helsemyndighetene anledning til å uttale seg innen en frist på minst fire uker, før utslippstillatelse for sanitært og kommunalt avløpsvann gis.

Helsemyndighetene vil være kommunens helse- og sosialstyre, eventuelt etter delegasjon kommunens medisinskfaglige ansvarlige lege, jf. kommunehelsetjenesteloven § 4a3.

Det vises for øvrig til Sosialdepartementets rundskriv nr I-33/90 datert 7. juni 1990 med retningslinjer for behandling av saker som berører både miljøvern- og helsemyndighetene. Det fremgår av rundskrivet at helsemyndighetene har et selvstendig ansvar for å skaffe seg oversikt over / kartlegge alle faktorer som kan forårsake helsefare, uansett hvilken myndighet som har ansvar for tiltakene.

Forskrift om vannforsyning og drikkevann m.m

Forskrift om vannforsyning og drikkevann m.m. ble fastsatt 1. januar 1995 med hjemmel i kommunehelsetjeneste-, helseberedskaps- og næringsmiddeloven. Kommunen kan i det enkelte tilfelle forby enhver virksomhet som kan medføre risiko for forurensning av råvann og drikkevann i vannforsyningssystem og stikkledning. Virksomhet må forstås i vid betydning slik at også for eksempel utslipp av avløpsvann er omfattet. Med vannforsyningssystem menes vanntilsigsområde, vannkilde, vannbehandling, vannbehandlingsanlegg, transportsystem og driftsrutiner. Vannforsyningssystemet omfatter også vannet.

Vannkvalitetsnormer for friluftsbad

Statens helsetilsyn har dessuten gitt ut rundskriv IK-21/94 med nye vannkvalitetsnormer for friluftsbad, jf. rådsdirektiv 76/160/EØF. Etter kommunehelsetjenestelovens bestemmelser har

lokal helsemyndighet tilsynsansvar, når det gjelder vannkvalitet fra friluftsbad. Normene er utarbeidet til veiledning for eierne av badeplasser og helsemyndighetene i forbindelse med deres tilsyn med vannkvaliteten i friluftsbad.

3.2. Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven (pbl) er den generelle arealdisponeringsloven i Norge, og forurensningsspørsmål skal først og fremst søkes løst for større områder under ett og på grunnlag av oversiktsplaner og reguleringsplaner. Mindre avløpsanlegg er søknadspliktig etter pbl § 93 a eller b. Andre bestemmelser i loven stiller også krav til mindre avløpsanlegg, herunder krav:

- om tilknytning til offentlig avløpsledning, jf. § 66 nr 2.
- om at grunn bare kan deles eller bebygges dersom det er tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur- og miljøforhold, jf. § 68.
- som følger av kommunale planer.

Behandling av enkeltsaker:

Byggesaksbestemmelsene inneholder blant annet følgende virkemidler som gjør det mulig å koordinere krav og saksgang på en effektiv måte:

- Bruk av forhåndskonferanser, til å informere om avløpsregelverket og aktuelle lokale forskrifter, skjemaer og retningslinjer, krav til innhold i søknad om utslippstillatelse, krav til ansvarlige ut fra forurensningsmessige forhold, koordinering av saksbehandling etc. Sentrale opplysninger bør fremgå av referatet.
- Bruk av kontrollplaner, slik at forurensningsmessige krav tas med.
- Bruk av godkjenningsskravene etter plan- og bygningsloven, til å også ivareta forurensningsmessige forhold, der kravene til kompetanse er relevant. Etter "forskrift om godkjenning av foretak for ansvarsrett" (godkjenningsskriften) av 22.1.97 må kommunene i enhver byggesak hvor det er søknadspliktig godkjenne anleggsutførende foretak. I samme rutine som foretaket godkjennes med tanke på ansvarshavende, skulle det være mulig å sikre at utførende personell også har nødvendig avløpskompetanse. For tiltak som kun er meldingspliktige eller er unntatt både søknad og melding, er det ikke krav om ansvarsrett / lokal godkjenning.

Forskrift om krav til byggverk og byggeprodukter (TEK), utgitt av Kommunal og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet med hjemmel i plan- og bygningsloven, har til hensikt å legge grunnlaget for en tilstrekkelig og betryggende bortledning av avløpsvann. Funksjonskrav til sanitæranlegg fremgår av §§ 8-5 (Ytre miljø) og 9-5 (Sanitæranlegg). Den fysiske begrensningen for TEKs virkeområde er tilknytningen til offentlig avløpsledning. Der det ikke finnes offentlig avløpsledning, gjelder forskriften fram til godkjent tank eller godkjent renseanlegg. Innen virkeområdet omfatter reglene enhver byggevarer som inngår i byggverk som omfattes av plan- og bygningsloven og TEK, men plan- og bygningsloven regulerer ikke byggverkets prosessytelser slik som rensetekniske prosesser. Intensjonen med reglene er å stille krav til produktene som skal inngå i et byggverk, og at de skal ha slike egenskaper at det ved fortsatt bruk medvirker til at kravene til sikkerhet, helse, miljø og brukbarhet i og i medhold av plan- og bygningsloven tilfredsstilles i det ferdige byggverket.

3.3. Rikspolitiske retningslinjer

Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, av 10.11.94, omfatter boliger, som kan gi økt forurensningsfare. Det fremgår av kap 2 i retningslinjene at berørte kommuner skal legge retningslinjene til grunn for planleggingen etter plan- og bygningsloven. Retningslinjene skal også legges til grunn ved behandlingen av enkeltsaker i forhold til planer vedtatt i samsvar med retningslinjene, og de bør tas med i vurderingen av enkeltsaker i forhold til øvrige planer. Fylkesmannen og andre statlige etater har ansvaret for å gi opplysninger om verneverdier.

3.4. Forvaltningsloven

Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) fastsetter regler for utøvelse av kommunal og statlig myndighet i forvaltningssaker, og kommer til anvendelse når kommunen utøver myndighet etter forurensningsforskriften. Eksempler er habilitetskrav (kap. II) og alminnelig regler om saksbehandlingen (kap III). De vanligste reglene om enkeltvedtak (kap IV-VI, VIII) og om forskriftsarbeid (kap VII) er omtalt i denne veiledningen.

4. Forurensningsforskriften kapittel 11 til 13 om sanitært og kommunalt avløpsvann

Forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 fastsetter standardiserte krav med effektivisert søknadssystem for utslipp av kommunalt avløpsvann, herunder utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus og hytter, for a) alle nye utslipp, b) alle eksisterende utslipp over 50 pe til følsomt og normalt område og c) alle eksisterende utslipp over 1000 pe til mindre følsomt område. Standardkravene gjelder fra 31.12.2008.

De standardiserte kravene for utslipp av kommunalt avløpsvann er tilpasset krav i EUs avløpsdirektiv. I tillegg er standardkravene tilpasset målsettinger i Nordsjødeklarasjonene, herunder Bergensdeklarasjonen.

Det er flere forskjeller mellom gammelt og nytt avløpsregelverk i forurensningsforskriften. De mest sentrale endringene, med betydning for kommunen som forurensningsmyndighet for sanitært og kommunalt avløpsvann, er følgende:

- Kommunen er forurensningsmyndighet for utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus og hytter med utslipp mindre enn 50 pe, uansett størrelse på tettbebyggelse.
- Kommunen er forurensningsmyndighet for utslipp av kommunalt avløpsvann i mindre tettbebyggelser. Mindre tettbebyggelser er tettbebyggelser med samlet utslipp mindre enn 2000 pe (ferskvann/elvemunning) og 10 000 pe (sjø).
- Kommunen må gjennomføre mer effektiv saksbehandling for utslippssøknader etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13.
- Nasjonale godkjenningsordninger for minirensanlegg må avvikles senest 01.05.2007. Fra 01.05.2007 må alle offisielle krav til testing av minirensanlegg vise til NS-EN12566-3 (harmonisert standard fra CEN).
- Kommunen kan stille krav til virksomhet med påslipp til offentlig avløpsnett av hensyn til drift av kommunalt avløpsanlegg jf. forurensningsforskriften §15A-4.
- Det innføres generelt forbud mot påslipp av oppmalt matavfall til offentlig avløpsnett fra 1.1.2007. Kommunen kan fastsette lokal forskrift som gir unntak fra forbudet.

4.1. Hvilket kapittel i forurensningsforskriften gjelder?

Forurensningsforskriften kapittel 11 har generelle bestemmelser om avløp. Kapitlet definerer begreper som benyttes i de øvrige kapitlene i forurensningsforskriftens avløpsdel. Begrepene er viktige for fastsettelse av forurensningsmyndighet og renskrav. De mest sentrale begrepene for å kunne plassere et utslipp i forurensningsforskriften kapittel 12, 13 eller 14 er: sanitært avløpsvann, kommunalt avløpsvann, personekvivalent (pe) og tettbebyggelse.

Avløpsvann

Forurensningsloven § 21 definerer avløpsvann som både sanitært og industrielt avløpsvann og overvann. Det vil si at forurensningsloven definerer sanitært, industrielt avløpsvann og overvann som avløpsvann, uansett om utslippet består av en blanding av alle komponentene eller ikke. Det vil si at overvann er definert som avløpsvann.

Kommunalt avløpsvann er ikke det samme som avløpsvann. Kommunalt avløpsvann, jf. forurensningsforskriften § 11-3 bokstav b), er sanitært avløpsvann i blanding med industrielt avløpsvann og/eller overvann. Definisjonen har følgende konsekvenser:

- Kommunen er ikke forurensningsmyndighet for direkteutslipp som består av kun prosessavløp fra virksomhet etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13. Hvem som er myndighet for prosessavløpsvannet fremgår av bestemmelser gitt i medhold av forurensningsloven og delegasjoner til FM. Se veiviser i miljølovverket på www.odin.dep.no/md.
- Kommunen er forurensningsmyndighet for utslipp fra overløp fra fellesledning omfattet av forurensningsforskriften § 13-1.
- Utslipp fra separat overvannsledning skal ikke inkluderes når avløpsanleggets størrelse skal bestemmes.
- Direkteutslipp av prosessavløpsvann fra virksomhet skal ikke inkluderes når tettbebyggelsens størrelse skal bestemmes.

Sanitært avløpsvann er avløpsvann som hovedsakelig skrives seg fra menneskers stoffskifte og fra husholdningsaktiviteter. Med husholdningsaktiviteter menes blant annet utslipp fra vannklosett, kjøkken, bad, vaskerom eller lignende. Det er søknadsplikt for alle utslipp av sanitært avløpsvann, uansett om utslippet kommer fra bygning med innlagt vann eller ikke.

Gråvann er en samlebetegnelse på den delen av det sanitære avløpsvannet som ikke består av klosettavløp. Det er søknadsplikt for utslipp av gråvann fra bygning med innlagt vann jf. forurensningsforskriften § 12-1. Med innlagt vann menes vann fra vannverk, brønn, cisterneanlegg eller lignende som gjennom rør eller ledninger er ført innendørs. Hageslanger omfattes av uttrykket "rør eller ledning" (aktiv oppfylling av innvendig tank). Det samme gjelder om man leder regnvann gjennom takrenne og videre inn i bygningen (passiv oppfylling av innvendig tank). Små innvendige tanker (20-25 liter) oppfattes ikke som cisterneanlegg. Kommunen kan, som forurensningsmyndighet, sette krav til utslipp av gråvann under 50 pe fra bygning uten innlagt vann, dersom det er fare for forurensning eller helseskade jf. forurensningsloven § 11.

Personekvivalent

Det er spesielt to viktige faktorer å merke seg, når antall personekvivalenter (pe) for et utslipp skal oppgis i en søknad om utslippstillatelse, jf. §§ 12-4 bokstav e) eller 13-4 bokstav e) i forurensningsforskriften:

1. en personekvivalent (pe) er den mengde organisk stoff som brytes ned biologisk med et biokjemisk oksygenforbruk over fem døgn (BOF₅) på 60 gram oksygen per døgn, og
2. det er kun den største ukentlige BOF₅-belastningen gjennom året som skal legges til grunn for bestemmelse av pe.

Ad. 1: Bestemmelse av pe til bruk i utslippstillatelse skal gjøres i henhold til NS 9426 Bestemmelse av personekvivalenter, pe, til bruk i utslippstillatelse for avløpsvann. Standarden er utgitt av Standard Norge³. Generelt gjelder:

1 personekvivalent = 60 g BOF₅ = størst ukentlig belastning gjennom året fra en person

---

³ Standarden kan bestilles fra www.pronorm.no

Standarden omfatter ikke beregning av belastning på avløpsanlegg til bruk for dimensjonering, utslippsberegninger eller lignende.

Ad. 2: Den største ukentlige belastningen kan beregnes ut i fra gjennomsnittlig døgntilførsel av BOF₅ i henhold til NS 9426 Bestemmelse basert på utslippsmålinger og vannføringsmålinger av personekvivalenter, pe, til bruk i utslippstillatelse for avløpsvann.

Avløpsanleggets størrelse

Dersom det er etablert et utslipp av sanitært eller kommunalt avløpsvann, anses utslippet som et avløpsanlegg jf. forurensningsforskriften § 11-3 bokstav f). Størrelsen på utslippet/avløpsanlegget må være kjent for å avklare:

- hvem som er forurensningsmyndighet jf. kapittel 12, 13 og 14.
- krav til rensing jf. kapittel 12.
- krav til utslippskontroll jf. kapittel 12 og 13.
- krav til analyse av miljøgifter jf. kapittel 14.
- krav til overvåking av resipient jf. kapittel 14.

Hvem som er myndighet og hva som er gjeldende krav fremgår av pe-grenser fastsatt i forurensningsforskriften kapittel 12 til 14. Den ansvarlige må derfor:

- avklare hvorvidt et anlegg er over eller under 50 pe, jf. §§ 12-1.
- avklare hvorvidt et anlegg er over 1000 pe jf. §§ 13-12, 13-13, 13-18 og 14-11.
- avklare hvorvidt et anlegg er over 10 000 pe jf. § 14-11.
- avklare hvorvidt et avløpsanlegg er over 20 000 pe jf. § 14-12.
- avklare hvorvidt et avløpsanlegg er over 50 000 pe jf. § 14-12.

Søknad om tillatelse må inneholde informasjon om utslippets størrelse i pe jf. § 12-4 bokstav e), 13-4 bokstav e) og eventuelt størrelsen på tettbebyggelsen avløpsanlegget tilhører jf. §§ 13-1 og 13-4 bokstav b). Når avløpsanleggets størrelse skal fastsettes, må størrelsen oppgis i personekvivalenter, og følgende inkluderer:

1. Tilført mengde sanitært eller kommunalt avløpsvann
2. Utslipp fra overløp og lekkasjer
3. Mottak av eksternt avløpsslam
4. Fremtidige økning

Den ansvarlige må oppbevare informasjon om hvordan avløpsanleggets pe-størrelse er beregnet.

Ad. 1: Avløpsanleggets størrelse i pe kan måles, dersom ledningsnettets transporterer alt avløpsvann fra tettbebyggelsen. Det vil si at utslipp fra overløp og lekkasjer på ledningsnettets er ubetydelige og det ikke er planer om nye påkoblinger.

Avløpsanleggets størrelse kan alternativt beregnes basert på bidrag fra:

1. Innbyggere
2. Turisme, herunder bidrag fra hytter
3. Innlekking og overvann
4. Påslipp av prosessavløpsvann m.m
5. Påslipp fra virksomheter
6. Tilførsel av avløpsslam
7. Tilførsel av slam fra renseanlegg uten slambehandling
8. Sesongvariasjoner

Beregningen trenger ikke inkludere separate utslipp av prosessavløpsvann, utslipp fra separat overvannsledning og ekstreme verdier.

Det er nødvendig å ta høyde for fremtidig økning. Med fremtidig menes minst ti år frem i tid. Størrelsen i pe må uansett dokumenteres på nytt dersom belastningen til anlegget økes vesentlig eller målinger viser vesentlig økning.

Ad. 2: Utslipp både fra overløp på ledningsnett og fra renseanlegg skal inkluderes i pe-beregningen for avløpsanlegget.

Ad. 3: Dersom prøvetakingspunktet eller prøvetakingsperioden er valgt slik at mottak av septikslam ikke registreres, skal bidraget fra septikslammet inkluderes i pe-beregningen.

Ad. 4 og 5: Omsøkt pe-størrelse for avløpsanlegget skal alltid være stor nok til å dekke størst ukentlig belastning gjennom året. Dersom virksomheten er sesongpreget, må belastningen i høysesongen legges til grunn for pe-beregningen. Belastning fra virksomheter beregnes på grunnlag av tilknyttet mengde avløpsvann. Eventuell rensing ved virksomheten vil redusere belastningen på avløpsnett.

Ad. 6 og 7: Alt tilført avløpsslam skal regnes med i avløpsanleggets størrelse, uansett om slammet kommer fra renseanlegg eller enkelthus.

Tettbebyggelsens størrelse

Forurensningsforskriften kapittel 13 om utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser, forutsetter at både avløpsanleggets og tettbebyggelsens størrelse er kjent. Tettbebyggelsens størrelse må være kjent for å avklare:

J hvem som er forurensningsmyndighet, jf. kapittel 13.

J krav til rensing, jf. kapittel 13.

Tettbebyggelse er definert i forurensningsforskriften §§ 11-3 bokstav k). Det er utstrekning og størrelse på tettbebyggelsen, som i tillegg til resipientforholdene, er avgjørende for å fastslå hvilket rensekraft den ansvarlige må forholde seg til krav i forurensningsforskriften kapittel 13.

Tettbebyggelsens utstrekning er uavhengig av kommune- og fylkesgrenser. Tettbebyggelsens utstrekning finnes på kart laget av Statistisk Sentralbyrå (SSB). Tettbebyggelseskartene kan lastes ned fra SFTs avløpssider⁴. SSBs kart for tettbebyggelser, må ikke forveksles med SSBs kart for tettsteder. Årsaken er at SSBs tettstedskart er basert på en annen definisjon enn forurensningsforskriften § 11-3 bokstav k).

Følgende situasjoner fremgår av tettbebyggelseskartene:

1. Tettbebyggelse som består av en samling hus der avstanden mellom husene ikke er mer enn femti meter og eventuelle satellitter jf. forurensningsforskriften § 11-3 bokstav k).
2. Tettbebyggelse som består av flere mindre tettbebyggelser. Situasjonen oppstår når kommunalt avløpsvann fra to eller flere tettbebyggelser overføres til ett felles renseanlegg. Tettbebyggelse bestående av flere tettbebyggelser, navngis normalt etter den største tettbebyggelsen.
3. Tettbebyggelse som er inndelt i flere tettbebyggelser. Den ansvarlige må søke Fylkesmannen om en tettbebyggelse kan deles inn i flere tettbebyggelser.

Dokumentasjon av tettbebyggelsens størrelse i pe er i utgangspunktet en engangsforeteelse. Tettbebyggelsens størrelse i pe, bør derfor beregnes med et perspektiv på minst ti år. Underestimering av tettbebyggelsens pe-størrelse, må i alle tilfeller unngås.

Tettbebyggelsens størrelse_i pe skal inkludere:

1. størrelsen på alle tilhørende avløpsanlegg for sanitært eller kommunalt avløpsvann, og
2. utslipp av sanitært eller kommunalt avløpsvann som ikke transporteres av offentlig avløpsnett.

Beregningen trenger ikke inkludere separate utslipp av prosessavløpsvann, utslipp fra separat overvannsledning og ekstreme verdier.

Ad. 1: Alle avløpsanlegg, som bidrar til utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelsen, skal medregnes i tettbebyggelsens størrelse. Regelen gjelder uansett om avløpsanlegget er lokalisert innenfor eller utenfor tettbebyggelsens utstrekning. Det vil blant annet si at utslipp fra fritidsboliger og lignende skal medregnes på lik linje med utslipp fra helårsboliger. Det er samlet mengde avløpsvann som er av betydning for pe-størrelsen dersom to, eller flere tettbebyggelser, har ett felles avløpsnett.

Ad. 2: Tettbebyggelsens størrelse refererer til alt sanitært og kommunalt avløpsvann som genereres i tettbebyggelsen, uansett om avløpsvannet transporteres til renseanlegg eller ikke.

---

⁴ www.sft.no

4.2. Vurdering av resipientforhold og brukerinteresser

Når utslipp er plassert i kapittel 12,13 eller 14, må forurensningsmyndigheten vurdere om standardkravene i det aktuelle kapittelet er tilstrekkelige. Forurensningsforskriften §§ 12-5 andre ledd og 13-5 andre ledd fastslår at ved avgjørelsen av en søknad om utslippstillatelse skal innvilges og ved fastsettelsen av vilkår, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved utslippet sammenholdt med de fordeler og ulemper det omsøkte tiltaket for øvrig vil medføre. I tillegg er det gitt en del generelle føringer i forurensningsloven §§ 1 og 2 og annet lovverk/avtaler (se kapittel 2 og 3).

Kommunen som forurensningsmyndighet må foreta en vurdering av om utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann kan medføre skader eller ulemper, avhengig av utslippets type og størrelse, resipientforhold, samt i hvilken grad resipienten tilføres utslipp fra andre forurensningskilder:

- *Regional overgjødning.* De marine områdene langs norskekysten fra svenskegrensen til Lindesnes (Skagerrakområdet) betegnes som eutrofipåvirket. Denne påvirkningen blir gradvis borte vest for Lindesnes. Eutrofipåvirkningen langs Skagerrakkysten skyldes i hovedsak næringssalter og organisk stoff fra sørlige Nordsjøen og Kattegat. Dette kommer i tillegg til de norske tilførselene av næringssalter og partikler. Økning av næringssalter i mer åpne farvann langs kysten kan forventes å bidra til kraftigere oppblomstring av alger, som i noen tilfeller også har uønskede effekter. Overgjødning fører generelt til økt algevekst, mindre siktedyp, økt forbruk av oksygen i dypvannet og skader på bunndyr og fisk.
- *Lokal overgjødning.* Overgjødning i ferskvann forekommer først og fremst i Sørøst-Norge, Sørvest-Norge (Jæren) og i Midt-Norge. Det er dessuten registrert lokale overgjødningsproblemer i andre deler av landet. Langs deler av kysten og i de innelukkede fjordområdene i Sør-Norge er det også registrert flere tegn på overgjødning. I resten av Norge er overgjødning i fjorder og sjøområder begrenset til området rundt lokale utslipp (kommunale og separate utslipp, fiskeoppdrett, industri og landbruk).
- *Forsøpling og nedslamming.* Det kan oppstå generelle lokale ulemper på grunn av forsøpling av bunnområder, vannmasser og strandlinje samt hygienisk forringelse. Forsøplingen har i tillegg til en visuell effekt også den ulempen at plante- og dyreliv i området blir påvirket ved blant annet nedslamming og redusert lystilgjengelighet.
- *Helseskade.* Avløpsvannet inneholder levende og døde bakterier og andre mikroorganismer. Mange av disse mikroorganismene er sykdomsfremkallende. Bakterier har en typisk størrelse på 1-10 µm og parasittiske protozoer 5-20 µm. Virus (0,01 – 1 µm) er i meget stor grad assosiert til større partikler, f.eks. til bakterier eller til organiske og uorganiske partikler.
- *Miljøgifter.* Miljøgifter stammer fra vaskemidler, løsningsmidler, medisiner og en rekke andre produkter som brukes i husholdningene eller i industrien. Gruppen består av veldig mange og forskjelligartede stoffer. Stortingsmelding nr. 21 (2004-2005): Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand inneholder en liste over prioriterte miljøgifter som skal reduseres vesentlig. Prioriterte miljøgifter er stoffer som

lite nedbrytbare, som hoper seg opp i levende organismer og som har alvorlige langtidsvirkninger for helse, eller er svært giftige for miljøet.

<p>Sentrale momenter:</p> <ul style="list-style-type: none">
▪ Omsøkt utslippsmengde
▪ Resipientkapasitet (lokalt, regionalt, nasjonalt)
▪ Brukerinteresser <p>Andre forhold:</p> <ul style="list-style-type: none">
▪ Begrensninger som følger av regelverket, eksisterende vedtak og planer og nasjonale krav og føringer
▪ Mulighet til å sette vilkår som begrenser forurensningen (kapittel ?)
▪ Kost-nyttevurderinger
▪ Tidsfrister for gjennomføring

Figur 3. Momenter ved vurdering av søknad om utslippstillatelse.

Utgangspunktet for vurderingen av om utslippstillatelse skal gis, er omsøkt utslippsmengde, som skal fremgå av søknaden. Omsøkt utslippsmengde vil gi en viss respons i resipienten. Vanligvis kan vurderingen av respons deles i to:

- En vurdering av lokale forurensningseffekter (primærfortynningssonen). Et utslipp kan for eksempel gi begroing, bakterieforurensning, høy organisk nedbrytning eller luktproblemer der utslippet føres til en bekk, eller forsøpling og nedslamming rundt et utslipp til en innsjø eller sjø. Dykkerundersøkelser av urensset utslipp til sjø har for eksempel vist ødeleggende nedslamming innenfor en avstand av 5-10 meter fra utslippet.
- En vurdering av resipienten som helhet. Dette kan være effekter i hovedelva, en innsjø eller i en bukt, et sund eller en fjord. Tilgjengelig resipientkapasitet er avhengig av andre menneskeskapt tilførsler, bakgrunnsavrenning og vannutskifting. Ved vurdering av resipientkapasiteten bør kommunen ikke se på en søknad isolert, men foreta en helhetlig vurdering ut fra andre tilførsler. Dette gjelder spesielt ved søknad om utslipp fra hus og hytter, hvor hvert utslipp isolert sett er akseptabelt, mens de til sammen kan gi en dårligere vannkvalitet i fremtiden.

I tillegg må eventuelle brukerinteresser vurderes. Til vannforekomstene kan det være knyttet ulike interesser og brukere. Visse typer interesse og bruk kan utelukke andre fordi de påvirker vannforekomsten med hensyn til vann- og naturkvalitet, tilgjengelighet og tilrettelegging. Brukerinteresser er ofte kjent gjennom arealplanleggingen etter plan- og bygningsloven. I tillegg vil forhåndsvarslingen av en søknad avdekke mulige brukerinteresser. Eksempler kan være drikkevannsuttak, badeplass, småbåthavn, fiskeplass, og vernet område etc. Dersom resipienten er felles for flere kommuner, kan det være brukerinteresser i en nabokommune. Av og til kan det komme inn uttalelser som tilsier at det er behov for ekstra undersøkelser før søknaden kan avgjøres.

Anbefalte miljøkvalitetsnormene fremgår av vedlegg 1 i *Miljømål for vannforekomstene - retningslinjer og anbefalte miljøkvalitetsnormer*. (TA-1500/1997). Tabellene i vedlegget gir normer for blant annet vannkvalitet knyttet til ulike bruker- og verneinteresser i ferskvann, fjorder og kystfarvann. Ved å sette miljømål kan man prioritere gitte interesser og avpasse disse med det øvrige planarbeidet.

Utarbeidelse av miljømål kan også være til hjelp for å ivareta særlige kvaliteter hos en vannforekomst. Selv om kommunen ikke har fastsatt miljømål, er det likevel ingenting i veien for at normene legges til grunn for vurdering av om tillatelse skal gis og ved fastsettelse av vilkår.

Det fremgår av forurensningsloven § 11 at forurensningsspørsmål skal om mulig søkes løst for større områder under ett og på grunnlag av oversiktsplaner og reguleringsplaner. Hvis virksomheten vil være i strid med endelige (vedtatte/godkjente) planer etter plan- og bygningsloven kan kommunen kun gi utslippstillatelse dersom det foreligger samtykke fra planmyndigheten, jf. forurensningsloven § 11 fjerde ledd.

**Miljømål for vannforekomster:
Behov for samordnet innsats?**

En koordinerende aksjon mellom kommunene kan være spesielt nyttig dersom:

- Vassdrag, eller en forurenset terskefjord, går på tvers av kommunegrensene.
- Tverrsektoriell innsats er nødvendig innen landbruk, teknisk sektor, miljøforvaltning, næringsliv etc.
- Arbeidet krever innsats på mange nivå: stat, fylkeskommune, kommune, organisasjoner, grunneiere m.v.
- Samordnet informasjonsarbeid rettet mot forvaltning, grunneiere og forbrukere er påkrevd for å få gjennomslag for tiltakene.

4.3. Vurdering av dokumentasjon av rensegrad

All dokumentasjon av rensegrad skal utarbeides av nøytrale fagkyndige jf. forurensningsforskriften §§12-10 og 13-13. Kommunen må ha kompetanse til å kunne vurdere slik dokumentasjon. Dersom det skulle oppstå forurensning til tross for dokumentasjonen, er det normalt anleggseier som er den ansvarlige.

Norske standarder

En standard beskriver viktige sider av varer, tjenester og/eller arbeidsprosesser. De utarbeides etter initiativ fra interessegrupper som ønsker seg felles spilleregler i markedet. Standardene er frivillig å bruke, unntatt når myndighetene krever at de skal brukes eller når det i avtaler er bestemt at de skal brukes.

Norsk Standard fastsettes av Standard Norge⁵. Standard Norge har ansvaret for overordnet styring og koordinering av standardiseringsvirksomheten i Norge. Internasjonalt er Standard Norge medlem av, og representerer Norge i ISO (International Organization for Standardization) og CEN (den europeiske standardiseringsorganisasjonen Comité Européen de Normalisation). Pronorm⁶ selger standarder på vegne av Standard Norge.

Det er utarbeidet mange standarder som kommunene med fordel kan oppfordre eller sette krav om at forurenseren skal bruke. Eksempler på Norsk Standard (NS) er retningslinjer for sedimentprøvetaking i marine områder (NS 9422), retningslinjer for kvantitative undersøkelser av sublitoral bløtbunnsfauna i marint miljø (NS 9423) samt en rekke NS for ulike analysemetoder (NS-ISO-5667-10, NS 9460 etc.).

⁵<http://www.standard.no>

⁶<http://www.pronorm.no>

Harmoniserte standarder

Statens bygningstekniske etat (BE) er ansvarlig for rett implementering av byggevaredirektivet. Formålet med EUs Byggevaredirektiv er å sikre at byggevarer fritt kan omsettes og byttes i alle EØS-land. Byggevaredirektivet legger blant annet opp til bruk av produktorienterte harmoniserte standarder. Kommisjonsvedtakene om harmoniserte produktstandarder er gjort gjeldende i norsk regelverk i henhold til i plan- og bygningsloven § 77 og i kapittel 5 og 6 i forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk (TEK) av 22. januar 1997.

En harmonisert standard inneholder omforente, felleseuropeiske myndighetskrav til et produkt. En slik standard er laget av CEN på oppdrag av EU-kommisjonen. Egenskaper som er testet i samsvar med harmonisert standard, kan dokumenteres med CE-merking av byggevareproduktet. CE-merket er et handelsmerke som kun tilkjenner at produktet er testet i samsvar med harmonisert standard. CE-merket er derfor ikke et kvalitetsmerke. Den ansvarlige, dvs. innkjøper, må selv sjekke om produktet tilfredsstillende nasjonale eller lokale krav til funksjon.

Forslag til nye harmoniserte produktstandarder gjøres offentlig tilgjengelig etter ”Date of Availability” (DAV)⁷. Forslaget må deretter godkjennes, før standarden kan publiseres i The Official Journal⁸. Når standarden er publisert i Official Journal, vil ”Date of Applicability” (DoA) og ”Date of Withdrawal” (DoW) fremgå. DoA settes normalt ni måneder etter at produktstandarden er blitt publisert fra CEN. Det vil være mulig å CE-merke produktene som omfattes av standarden etter DoA. Tiden mellom DoA og DoW definerer tidsrommet for en overgangsperiode på normalt 12 måneder. I overgangsperioden vil det være mulig å utføre prøving i henhold til nasjonale standarder. Etter DoW erstatter den harmoniserte standarden alle nasjonale standarder for produktet (Tabell 3).

Tabell 3. Forholdet mellom nasjonale standarder og harmoniserte standarder.

Tidsrom	Varighet	Nasjonal standard	Harmonisert standard
Frem til publisering i The Official Journal	-	kan kreves	
Fra publiseringsdato til DoA	normalt 9 mnd	kan kreves	kan kreves
Før DoA til DoW	normalt 12 mnd	kan kreves	må aksepteres
Etter DoW	-	utgår	må aksepteres

* Ikke eksisterende

Standard Norge fastsetter harmoniserte standarder som Norsk Standard (NS). Eksempler på harmoniserte standarder relevant for forurensningsforskriften kapittel 12 er:

- NS-EN 12566-1:2000+A1: Små renseanlegg for opptil 50 PE - Del 1: Prefabrikkerte slamavskillere (innbefattet endringsblad A1:2004). Den harmoniserte standarden for slamavskillere omfatter ikke plassbygde slamavskillere. DoW for NS-EN12566-1: 30.9.2005.

⁷<http://www.cenorm.be/CENORM/BusinessDomains/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/WP.asp?param=6146&title=CEN%2FTC+165>

⁸<http://europa.eu.int/comm/enterprise/newapproach/standardization/harmstds/reflist/construc.html>

- NS-EN 12566-3: Små avløpsrenseanlegg for opptil 50 personekvivalenter (PT) - Del 3: Prefabrikkert og/eller montert på stedet. Den harmoniserte standarden for prøving av minirenseanlegg skiller seg fra den gamle norske typegodkjenningsordningen (TA-1403/97), ved at produktstandarden ikke stiller krav til rensesgrad og service. DoW for NS-EN 12566-3: 31.7.2008.

Statens bygningstekniske etat (BE) er tilsynsorgan for byggemarkedet. BE vil reagere overfor produsenter som markedsfører et produkt med mangel, det være seg at produktet selv har feil eller at det er udokumentert. Etaten har sanksjonsmuligheter gjennom plan- og bygningsloven, krav om tilbaketrekking og evt. tvangsmulkt

Akkreditering

Akkreditering er en offisiell anerkjennelse av at en organisasjon arbeider i henhold til et dokumentert kvalitetssystem og har demonstrert kompetanse til å utføre nærmere beskrevne oppgaver. Akkreditering foregår ved at et objektivt organ, akkrediteringsorganet, vurderer virksomheten og bekrefter at den er i samsvar med internasjonale krav.

Norsk Akkreditering (NA), det norske organ for teknisk akkreditering, ble opprettet i 1991 som følge av EØS avtalen. Ved prøvetaking av utslipp fra avløpsanlegg og resipientundersøkelser, bør kommunene sette krav til at det benyttes et laboratorium som er akkreditert av NA for de aktuelle analysene. Liste over laboratorium akkreditert for ulike analyser finnes på NAs hjemmesider⁹.

Sertifisering

Sertifisering er en offisiell anerkjennelse av at en person har nødvendig kompetanse innenfor nærmere beskrevne oppgaver. Det finnes mange sertifiseringsordninger. Kommunen kan velge å bruke sertifisering som et virkemiddel for å sikre at prøvetakingspersonell har nødvendig kompetanse for ”representativ prøvetaking”. Nordtest har for eksempel en sertifiseringsordning for prøvetaking av avløpsvann som kan benyttes. Det Norske Veritas¹⁰ kan gi nærmere informasjon om Nordtest-sertifisering.

NORVAR og driftsassistansene

NORVAR BA er vann- og avløpsverkenes interesse- og kompetanseorganisasjon. NORVAR og driftsassistansene antas å være de mest naturlige samarbeidspartnere for kommunene i de fleste sammenhenger. NORVAR har for eksempel påtatt seg å utstede driftsoperatørbevis og har sørget for at ADK-opplæringsordningen er blitt videreført. NORVAR har også et informasjonstilbud om regelverk og standarder på vann- og avløpssektoren med blant annet en internettbasert VA-jus database. I tillegg har NORVAR utgitt en rekke rapporter og tekniske veiledninger innen avløpsområdet. Det vises til NORVARs hjemmesider for nærmere informasjon¹¹.

---

⁹ <http://www.akkreditert.no>

¹⁰ <http://www.dnv.no>

¹¹ www.norvar.no

4.4. Forholdet til utslipp etablert før 1.1.2007

4.4.1. Tillatelser og eldre utslipp som ikke endres

Tillatelser, pålegg og frister, gitt før 1.1.2007, med hjemmel i forurensningsloven og tilhørende forskrifter, for utslipp

- under 50 pe omfattet av forurensningsforskriften § 12-1, og
- til sjø mellom 50 og 1000 pe i mindre tettbebyggelse omfattet av forurensningsforskriften § 13-1,

er fortsatt gyldige. Kommunen kan oppheve eller endre vilkårene i slike tillatelser i medhold av forurensningsforskriften §§ 12-14 eller 13-17 jf. forurensningsloven § 18 (se kapittel 7).

Eldre utslipp, som ble etablert uten krav om utslippstillatelse, kan fortsette uten tillatelse etter forurensningsforskriften §§ 12-3 eller 13-3. Det kan være vanskelig å finne ut hvorvidt et eldre utslipp tidligere har hatt krav om å innhente tillatelse, særlig fordi virkeområde og omfang i de gamle separاتفorskriftene (Tabell 4) har variert. Variasjonen dreier seg først og fremst om øvre grense (4 hus kontra 7 hus) og visse unntak fra kravet om utslippstillatelse dersom utslipp føres til sjø og regler i tettbygd strøk. Først i 1986 ble forskriftens virkeområde utvidet til å omfatte alle typer separatutslipp.

Tabell 4. Oversikt over utgåtte og gjeldende forskrifter for separate avløpsanlegg.

Forskrift	Ikrafttredelse
Forskrifter for kloakkutslipp fra spredt bolig- og fritidsbebyggelse, gitt av Industridepartementet 9.2.72	15.5.72
Forskrifter om kloakkutslipp fra spredt bolig- og fritidsbebyggelse, gitt av Miljøverndepartementet 22.4.75	15.7.75
Forskrifter for utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsbebyggelse med separate avløpsløsninger, av 25.01.80	1.5.80
Forskrift om utslipp fra separate avløpsanlegg, av 2.12.85	1.2.86
Forskrift om utslipp fra separate avløpsanlegg, av 8.7.92.	1.9.92
Forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg, av 12.4.00	1.1.01
Forurensningsforskriften kapittel 11 om utslipp fra mindre avløpsanlegg, av 1.6.2004	1.7.04
Forurensningsforskriften kapittel 12 om krav til utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende, av 15.12.05	1.7.06

I tillegg er mange eldre utslipp blitt fulgt opp av den kommunale myndigheten, samtidig som det kan foreligge generelle bestemmelser eller vedtak i den enkelte sak fra Fylkesmannen. Det er derfor først og fremst kommunens arkiver som kan gi helhetlig svar på hvorvidt et eldre utslipp fremdeles er lovlig.

Ved tvil om et eldre utslipp er lovlig, og kommunens arkiver og huseierens dokumenter ikke avklarer spørsmålet, er det enklest og sikrest å benytte forurensningsforskriften § 12-16 annet ledd eller § 13-18 tredje ledd.

I henhold til forurensningsforskriften §§ 12-17 eller 13-18 kan kommunen fastsette at slike utslipp er ulovlig etter en fastsatt frist (Figur 4). Forurenser må da sende inn en søknad i god tid før fristen utløp, slik at kommunen har tilstrekkelig tid til å vurdere om tillatelse skal gis. Alternativt må forurenseren stanse det ulovlig utslippet. Denne myndigheten skal utøves slik at en unngår forskjellsbehandling. Krav om innsending av søknad må være begrunnet i forurensningsmessige hensyn. Større områder bør ses under ett og oppryddingstiltak gjennomføres slik at de utslipp som forurenser mest blir tatt først.

TILTAK MOT ELDRE UTSLIPP

Daløy kommune viser til den delen av kommunens handlingsplan som gjelder opprydding i ditt område, og til befarung hos deg 15.1.01.

VEDTAK

I medhold av § 12-16 annet ledd i forurensningsforskriften, bestemmer Daløy kommune at utslippet fra bolig til Hans Hansen på gnr 50, bnr. 1 er ulovlig fra og med 31.10.01.

BEGRUNNELSE

- Vise til intern delegering av myndighet i kommunen.
- Vise til eller referere fra dokumenter, vedtak, befaringer, forhåndsvarsling etc som ligger til grunn for avgjørelsen.
- Begrunne vedtaket (hovedhensyn).
- Gjerne beskrive hva Hansen kan gjøre for å få orden på utslippet, herunder at søknad må fremmes i god tid før fristen utløper.

KLAGEADGANG

- Klageadgang
- Oppsettende virkning
- Rett til å se dokumentene

Figur 4. Momenter for vedtak om eldre utslipp.

4.4.2. Tillatelser som endres

Tillatelser omfattet av forurensningsforskriften kapittel 13, gitt før 1.1.2007 i medhold av forurensningsloven og tilhørende forskrifter, til utslipp av kommunalt avløpsvann til følsomt, område, normalt område og utslipp lik eller større enn 1000 pe til mindre følsomt område endres. Endringene fremgår av forurensningsforskriften § 13-18:

- Tillatelsens krav til avløpsnett, lukt, utforming, drift og rapportering erstattes med standardkrav i kapittel 13 fra 1.1.2007.
- Tillatelsens krav til prøvetaking og analyse erstattes med standardkravene i kapittel 13 fra 1.1.2007, dersom tillatelsens krav, uttrykt som prosent renseeffekt eller restkonsentrasjon, er lik eller strengere enn rensekravene i kapittel 13.
- Tillatelsens krav til rensing, prøvetaking og analyse erstattes av standardkravene i kapittel 13 fra 31.12.2008, dersom tillatelsens krav er lempeligere enn rensekravene i kapittel 13 eller uttrykt som noe annet enn renseeffekt eller restkonsentrasjon.

5. Behandling av søknad om utslippstillatelse

Kommunen er forurensningsmyndighet for utslipp omfattet av forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 og behandler søknad om utslippstillatelse. Dette kapittelet dreier seg om myndighetsutøvelse knyttet til det å gi utslippstillatelse.

Forurensningsforskriften § 12-3 og 13-3 fastslår kravet om utslippstillatelse for henholdsvis utslipp av sanitært avløpsvann og kommunalt avløpsvann. Kravet om utslippstillatelse omfatter nye utslipp og utslipp som økes vesentlig. Kommunen må utøve skjønn for å kunne si hva som er vesentlig økning. Det fremgår av de respektive kommentarene, hva som generelt regnes som vesentlig økning.

En søknad om utslippstillatelse kan starte på to ulike måter:

1. Det søkes om utslippstillatelse for sanitært avløpsvann, jf. forurensningsforskriften kapittel 12 og 13.
2. Kommunen fatter vedtak om at eldre lovlig utslipp er ulovlig etter en fastsatt frist, jf. forurensningsforskriften §§ 12-16 og 13-18. Så fremt utslippet ikke stoppes, må det søkes om en utslippstillatelse i god tid før fristen utløper.

Forurensningsforskriften kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven gjelder ikke for forurensningsforskriften kapittel 12 og 13. Søknader om utslippstillatelse etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 skal i stedet behandles etter et nytt effektivisert søknads- og saksbehandlingssystem.

5.1. Effektivisert saksbehandling

Forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 innfører nye krav til kommunens saksbehandling av tillatelser til utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann i spredt bebyggelse og i mindre tettbebyggelser. Kommunen gir tillatelse med hjemmel i forurensningsforskriften §§ 12-3 og 13-3. Det effektiviserte saksbehandlingssystemet skal bidra til rask og mer effektiv saksbehandling uten at hensynet til legalitet, kvalitet, forutsigbart og rettsikkerhet forringes. Saksbehandlingsreglene legger fortsatt til rette for at kommunen skal kunne stoppe utslipp før skade oppstår og før den ansvarlige får økonomiske utlegg.

Den største endringen for søker er at det stilles mer omfattende og detaljerte krav til selve innholdet i søknad. Samtidig oppnår søker en raskere saksbehandlingstid og mer forutsigbare krav fra forurensningsmyndighetens side.

For kommunen sin del betyr de utvidede kravene til søknaden en enklere prosess når selve vedtaket skal treffes. Berørte parter er allerede varslet, og så lenge det ikke er kommet inn noen protester på søknader som er i samsvar med standardkrav, stilles det ikke krav til samtidig begrunnelse, jf. forvaltningsloven § 24 andre ledd. Dette innebærer at kommunen kun er pliktig til å begrunne vedtaket dersom en part i ettertid krever dette. Kommunen må på den andre siden forberede seg på et større behov for veiledning overfor søker, både etter direkte forespørsel fra søkere og på kommunens eget initiativ.

Det effektiviserte saksbehandlingssystemet går kort ut på følgende:

- Den ansvarlige må sørge for varsling av berørte parter og naboer. Søknad om utslippstillatelse må inneholde alle opplysninger som fremgår av §§ 12-4 eller 13-4 og eventuelle andre krav angitt av kommunen.
- Søknader som inneholder alle nødvendig opplysninger, og som er i overensstemmelse med standardkrav, skal saksbehandles av kommunen innen seks uker. Dersom den ansvarlige ikke hører noe fra kommunen innen seks uker og det ikke foreligger protester, regnes tillatelse for gitt.
- Søknader som inneholder alle nødvendig opplysninger, men som ikke er i overensstemmelse med standardkrav, skal saksbehandles av kommunen uten ugrunnet opphold, jf. forvaltningsloven § 11a.
- Søknader som mangler nødvendig opplysninger, må besvares av kommunen så snart som mulig med en nærmere redegjøres for hvilke opplysninger som mangler, jf. kommunens veiledningsplikt i forvaltningsloven § 11.

5.2. Krav til innhold i søknad

Søknaden skal være skriftlig. Elektronisk søknad regnes som skriftlig søknad. Søknad kan tidligst sendes kommunen fire uker etter at naboer og berørte parter er varslet og fått anledning til å uttale seg.

Søknaden skal inneholde opplysninger som fremgår av §§ 12-4 og 13-4 og eventuelle tilleggsopplysninger angitt av kommunen. Det vil si at søknaden, som et minimum, skal inneholde følgende:

1. Den ansvarliges navn og adresse.
2. Opplysning om utslippet skal etableres og drives i samsvar med standardkrav i kapittel 12 eller 13, eller om det søkes om å fravike disse kravene.
3. Dokumentasjon på hvordan utslipp skal etableres og drives.
4. Plassering av avløpsanlegg og utslippsted på kart i målestokk 1:5000 eller større.
5. Utslippets størrelse i pe, jf. § 11-3 bokstav m.
6. Beskrivelse av utslippsstedet.
7. Interesser som antas å bli berørt av etableringen, herunder interesser knyttet til drikkevannsforsyning, rekreasjon eller næringsvirksomhet.
8. Oversikt over hvem som skal varsles.
9. Samtykke fra kommunens planmyndighet dersom utslippet er i strid med endelige planer etter plan- og bygningsloven.
10. Kvittering for at varsel er sendt.
11. Kopi av eventuelle uttalelser.

Kommentarer til søknadens innhold:

Ad.1: Den ansvarliges navn og adresse

Det må fremkomme av søknaden hvem som er nærmest til å gjøre de plikter den ansvarlige er pålagt i forskriften. Det bør også fremgå om ansvarlig søker ikke er den samme som den ansvarlige eieren (tiltakshaver).

Ad. 2: Opplysning om utslippet skal etableres og drives i samsvar med standardkravene i kapittel 12 eller 13, eller om det søkes om å fravike disse kravene

Det må fremkomme om den ansvarlige har til hensikt å forholde seg til standardkravene i kapittel 12 eller om det søkes om andre krav. Søknad om andre krav bør begrunnes særskilt.

Ad. 3: Dokumentasjon på hvordan utslipp skal etableres og drives

Avløpsanlegg skal dimensjoneres, bygges og drives etter anerkjente metoder eller norsk standard. Ved utformingen av anlegget skal det tas hensyn til variasjoner i mengde sanitært avløpsvann i løpet av året. Dokumentasjon skal utføres av nøytral fagkyndig.

Ad. 4: Plassering av avløpsanlegg og utslippsted på kart i målestokk 1:5000 eller større

Anleggets plassering i forhold til eiendomsgrenser og andre grenser av betydning for arealbruken bør fremkomme av kartet. I tillegg bør vegadkomst tegnes inn på kartet dersom dette er relevant.

Ad. 5: Utslippets størrelse i pe, jf. forurensningsforskriften § 11-3 bokstav m

Søknaden skal inneholde informasjon om utslippets størrelse. Utslippets størrelse beregnes i personekvivalenter (pe). En personekvivalent er definert som 60 gram oksygen per person per døgn jf. NS 9426 Bestemmelse av personekvivalenter, pe, til bruk i utslippstillatelse for avløpsvann. Standarden er utgitt av Standard Norge¹².

Ad 6: Beskrivelse av utslippsstedet

Det bør fremgå om utslippet går til direkte til sjø, elv, bekk, innsjø eller til stedegne løsmasser. Dersom utslippet går til vannforekomst, må utslippets dybde under laveste vannstand oppgis.

Ad. 7: Interesser som antas å bli berørt av etableringen, herunder interesser knyttet til drikkevannsforsyning, rekreasjon eller næringsvirksomhet

Brukerinteresser knyttet til resipienten vil ha stor betydning for hvilke utslippsvilkår som bør fastsettes. Det er blant annet viktig at søknaden inneholder en risikovurdering av helseforhold. Drikkevannsforsyning omfatter blant annet drikkevannskilde. Rekreasjon omfatter blant annet badeplass, lekeplass og områder for vannsport. Eksempel på næringsvirksomhet er vanning av jordbruksarealer.

Ad. 8 Oversikt over hvem som skal varsles

Den ansvarlige har plikt til å gjøre de berørte oppmerksomme på deres anledning til å uttale seg til den ansvarlige innen fire uker. Kopi av varselet skal sendes til kommunen.

---

¹² Standarden kan bestilles fra www.pronorm.no

Ad. 9: Samtykke fra kommunens planmyndighet dersom utslippet er i strid med endelige planer etter plan- og bygningsloven

Dersom utslippet er i strid med endelige planer etter plan- og bygningsloven, kan kommunen som forurensningsmyndighet kun godkjenne utslipp med samtykke fra planmyndigheten.

Ad. 10: Kvittering for at varsel er sendt.

Forurensningsforskriften §§ 12-4 nummer 2 og 13-4 nummer 2 fastslår at søker skal forhåndsvarse parter og andre som kan bli særlig berørt av saken. Kopi av varselet skal samtidig sendes kommunen. Tidsmessig skal varslingen skje før søknad om tillatelse sendes kommunen. Når søknad skal sendes kommunen, skal blant annet kvitteringer for at varsel er sendt vedlegges jf. §§ 12-4 første ledd nr. 3 og 13-4 første ledd nr. 3. Som kvittering regnes rekommandert brev, underskrift eller annen form for bekreftelse fra parter og andre som kan bli særlig berørt av saken.

Varselet skal gi parter og andre som kan bli særlig berørt anledning til å komme med innspill i saken, slik at deres interesser vil kunne bli ivaretatt. Skriftlig forhåndsvarsel skal inneholde alle opplysninger som fremgår av §§ 12-4 første ledd eller 13-4 første ledd. Forhåndsvarselet skal i tillegg inneholde informasjon om uttalelsesfrist. Fristen på fire uker er en minstefrist. Søker kan sette en lengre frist dersom dette er hensiktsmessig. Eventuelle uttalelser skal sendes skriftlig til søker.

En part er en person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder jf. forvaltningsloven § 2 bokstav e). Det kan være noe uklart om naboer i konkrete tilfeller vil være å betrakte som part etter forvaltningsloven. §§ 12-4 andre ledd og 13-4 andre ledd krever imidlertid også at andre særlig berørte også skal forhåndsvarsles. Det må derfor legges til grunn at alle som grenser til søkerens eiendom / festetomt må varsles.

Andre som det kan være aktuelt å varsles er offentlige organer (fylkesmann, fylkeskommune, kommune) og kjente organisasjoner med interesse i saken. Også lokale foreninger og lag med interesser i området kan det være aktuelt å varsle. Fylkesmannen er part i saken, om ikke annet er avklart med embetet, dersom utslippet kan være til skade eller ulempe for vannforekomster av nasjonal verdi. For eksempel kan dette være utslipp i eller nær områder som er vernet eller foreslått vernet etter naturvernloven, eller inneholder truede eller sårbare arter. I saker som faller inn under kapittel 13, bør kommuner med utslipp til samme resipient, eller kommuner som ligger nedstrøms, også skal få et skriftlig varsel, dersom ingenting annet er avtalt.

I saker etter kapittel 13 vil søknader kunne få betydning for en ubestemt krets av personer. Tilsvarende kan i enkelte tilfeller også gjelde for saker som faller inn under kapittel 12. I slike tilfeller er det mest hensiktsmessig om søker benytter offentlig kunngjøring for å oppfylle sin varslingsplikt etter § 13-4 første ledd nr. 2.

Offentlig kunngjøring skal inneholde et kort utdrag av de opplysninger som kreves i henhold til forurensningsforskriften §§ 12-4 og 13-4. Kunngjøringen skal opplyse om fristen for uttalelse, hvem uttalelsen skal rettes til og hvor sakens dokumenter er gjort tilgjengelige for allmennheten. Kunngjøringen skal trykkes i Norsk lysingsblad og to aviser som er alminnelig lest på stedet. Utgifter til offentlig kunngjøring betales av søkeren.

Ad. 11 Kopi av eventuelle uttalelser

Søker kan gjøre endringer i utslippssøknaden som følge av uttalelser fra naboer og berørte parter. Dersom endringene er omfattende, må naboer og berørte parter varsles på nytt.

Dersom søker velger å ikke endre søknaden, skal kopi av uttalelser vedlegges søknaden jf. §§ 12-4 første ledd nr. 3 og 13-4 første ledd nr. 3.

5.3. Kommunens veiledningsplikt

Det kan tenkes at den ansvarlige vil ha behov for veiledning om forhåndsvarsling og hvilken dokumentasjon som skal vedlegges søknaden, selv om §§ 12-4 og 13-4 har informasjon om søknadens innhold.

Kommunens alminnelige veiledningsplikt følger av forvaltningsloven § 11. Den ansvarlige må kunne få tilgang på konkret veiledning ved forespørsel. Inn under veiledningsplikten påhviler det også kommunen en selvstendig plikt til å veilede private søkere når kommunen ser at disse har behov for veiledning. Et praktisk eksempel er kommunens plikt til å informere søker om at søknaden ikke er fullstendig i medhold av forurensingsforskriften §§ 12-4 og 13-4. Dersom kommunen forsømmer sin veiledningsplikt, vil søker feilaktig kunne tro at kommunens saksbehandlingsfrist på seks uker løper. Det er derfor viktig at kommunen i slike tilfeller gir tilbakemelding så snart som mulig om at søknaden er ufullstendig, og samtidig gir en nærmere redegjørelse for hvilke opplysninger som mangler.

Lokal veiledning kan for eksempel gis gjennom informasjonssider på internett, informasjonsskriv, eller lignende. Det er også mulig å henvise til nettsiden www.avlop.no som driftes av Bioforsk.

Kommunens veiledning bør som et minimum gi svar på følgende spørsmål fra søker:

1. Hvilke standardkrav gjelder meg?
2. Hva betyr personekvivalenter, områdeinndeling, brukerinteresser og fare for eutrofiering?
3. Hvordan finner jeg fram til egnet renseløsning?
4. Finnes det noen fagkyndige jeg kan benytte?
5. Hvilke naboer og berørte parter må jeg forhåndsvarsle?
6. Hva gjør jeg med uttalelser fra naboer og berørte parter?
7. Hvordan skriver jeg utslippssøknad?
8. Når regnes tillatelse for gitt?
9. Hva skjer hvis jeg ikke holder meg til standardkravene?
10. Hva skjer hvis det foreligger brukerkonflikter?
11. Hva må jeg betale for kommunens saksbehandling?
12. Hvilken saksbehandlingstid kan jeg forvente, dersom jeg søker om unntak fra standardkrav?
13. Må jeg regne med kontroll?

Kommunen bør benytte et eget søknadsskjema med forklaringer for å forenkle søknadsprosessen mest mulig. Vedlegg 1 inneholder et forslag til oppsett for søknadsskjema etter kapittel 12 og 13 og tilhørende søkerveiledning. Et annet råd er å benytte mest mulig klare og standardiserte dokumentasjonskrav.

Det er mulig for kommunen å støtte seg til faglige vurderinger foretatt av fagkyndige. Den ansvarlige må i alle tilfeller sørge for at nødvendig dokumentasjon fremskaffes av nøytral fagkyndig.

5.4. Kommunens saksbehandling

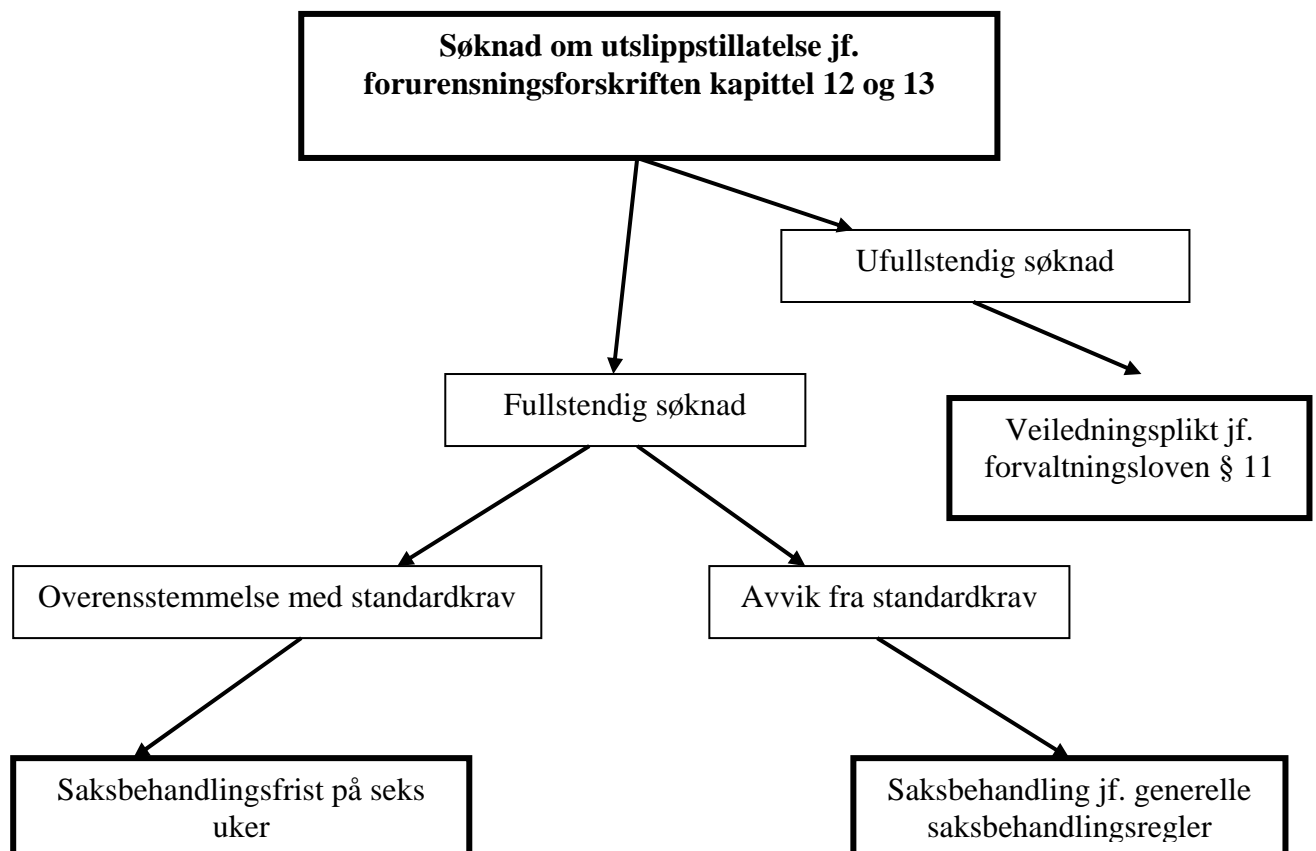
5.4.1. Innledende saksbehandling

Når kommunen mottar en søknad om utslippstillatelse etter forurensningsforskriften kapittel 12 eller 13, må kommunen:

- organisere saksbehandlingen slik at inhabilitet unngås, jf. § 6 i forvaltningsloven.
- avklare hvorvidt søknaden er innenfor avløpskapitlenes virkeområde, jf. §§ 12-1 og 13-1.
- avklare om søknaden er fullstendig jf. §§ 12-5 eller 13-5. Kommunen må sjekke om søknader i overensstemmelse med standardkrav inneholder den type opplysninger som fremgår av §§ 12-4 eller 13-4 og eventuelle andre spesifikke opplysninger kommunen har krevd skriftlig. Dersom kommunen ser at det mangler enkelte typer opplysninger i henhold til §§ 12-4 eller 13-4, er søknaden ufullstendig. (Det kan for eksempel være at opplysninger om interesser som antas å bli berørt mangler, jf. § 12-4 bokstav g). Når søknaden er ufullstendig begynner ikke saksbehandlingsfristen på seks uker å løpe. I slike situasjoner må kommunen i henhold til sin veiledningsplikt ta kontakt med søker så snart som mulig og innformere om at søknaden er mangelfull, og angi hvilke opplysninger som mangler. Det er viktig at kommunen følger opp disse sakene, slik at ikke søker etter seks uker feilaktig regner med at tillatelse er gitt. Når kommunen har mottatt de manglende opplysningene begynner saksbehandlingsfristen på seks uker å løpe.
- avklare om fullstendig søknaden er i overensstemmelse med standardkrav (§§ 12-7 til 12-13 eller §§ 13-6 til 13-16). Dersom fullstendig søknaden er i overensstemmelse med standardkrav, gjelder den absolutte saksbehandlingsfristen på seks uker. Dersom søknaden fraviker standardkravene, skal søknaden behandles så raskt som mulig. (Se forvaltningsloven § 11 a tredje ledd).
- vurdere behov for ytterligere opplysninger enn de som kreves i medhold av forurensningsforskriften § 12-4 eller 13-4. Dersom kommunen trenger ny eller mer utfyllende informasjon, må søker gis skriftlig beskjed så snart som mulig og senest innen seks uker. Saksbehandlingsfristen begynner å løpe på nytt så snart kommunen mottar tilleggsopplysningene. Dersom søker ikke får skriftlig beskjed om at kommunen trenger ny eller mer utfyllende informasjon innen seks uker, regnes tillatelse for gitt.
- vurdere om det foreligger brukerkonflikter eller lignende av en slik art at saksbehandlingstiden for fullstendig søknad i overensstemmelse med standardkrav må utsettes, jf. forurensningsforskriften § 12-5 andre ledd eller 13-5 andre ledd.

- kreve inn et saksbehandlingsgebyr, så fremt kommunen har vedtatt en forskrift om saksbehandlingsgebyr jf. forurensningsforskriften § 11-4.
- samordne søknaden med nødvendige tillatelser og påbud i annet lovverk, herunder plan- og bygningsloven og helsemyndighetenes lovverk (jf. kapittel 3), slik at saksgangen fremstår som helhetlig, enkel og tidsbesparende for søker og kommune:
  - Samordning med plan- og bygningsloven betyr praktisk tilrettelegging. Frister som følger av forurensningsforskriften går foran frister, jf. plan- og bygningsloven § 95a nr. 2. Søknad om utslippstillatelse og byggetillatelse kan eventuelt behandles parallelt.
  - Involveringen av helsemyndighetene kan gjøres på et tidlig tidspunkt, før saksbehandlingsfristen begynner å løpe, ved å sørge for at kopi av varsel som kommunen mottar i medhold av §§ 12-4 første ledd nr. 2 og 13-4 første ledd nr. 2 videresendes til de berørte helsemyndighetene.
- sende ut foreløpig svar til søker dersom søknaden ikke er i overensstemmelse med standardkrav. I svaret skal det angis når svar kan ventes, og gjøres rede for grunnen til at søknaden ikke kan behandles tidligere. Foreløpig svar skal gis innen en måned etter at søknaden er mottatt jf. forvaltningsloven § 11a tredje ledd.

Saksbehandlingen må foretas av den enheten i kommunen som er blitt delegert myndighet av kommunestyret. Figur 5 viser en skjematisk fremstilling av saksbehandling etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13.

Figur 5. Skjematisk fremstilling av saksbehandlingen.

5.4.2. Søknad i overensstemmelse med standardkrav

Dersom kommunen har mottatt en fullstendig søknad i overensstemmelse med standardkrav i §§ 12-7 til 12-13 eller §§ 13-6 til 13-16, og det ikke foreligger protester, regnes tillatelse som gitt seks uker etter at fullstendig søknad er mottatt av kommunen. Saksbehandlingsfristen på seks uker for søknader i overensstemmelse med standardkrav er en maksimumsfrist, slik at kommunen i utgangspunktet skal behandle søknaden så snart som mulig.

Kommunen må derfor så snart som mulig, og senest innen utløpet av tidsfristen, ta stilling til om alle nødvendig informasjon er gitt og vurdere om standardkravene er tilstrekkelige. Herunder må kommunen ta stilling til om det er aktuelt å nekte etablering av utslipp.

I det følgende vil det bli nærmere redegjort for kommunens saksbehandling i henholdsvis:

1. situasjoner hvor kommunen vurderer standardkrav som tilstrekkelig, og
2. situasjoner hvor kommunen vurderer standardkrav som ikke tilstrekkelig.

Ad. 1: Situasjoner hvor kommunen vurderer standardkrav som tilstrekkelig

Dersom kommunen har mottatt en fullstendig søknad i overensstemmelse med standardkrav, og vurderer standardkravene som tilstrekkelige, bør kommunen i tråd med god forvaltningsskikk behandle søknaden så raskt som mulig.

Hovedregelen i disse situasjonene bør altså være at kommunen fatter et skriftlig vedtak før saksbehandlingsfristen løper ut (Figur 6). Som følge av at søker allerede har varslet parter og andre interesser i saken, trenger ikke kommunen å forhåndsvarsle vedtaket. Tilsvarende vil forvaltningslovens unntak fra samtidig begrunnelse komme til anvendelse slik at selve vedtaket kan utformes på en enklere måte.

..... (kommunens navn) gir ..... (søker / den ansvarlige) med hjemmel i forskrift om begrenning av forurensnings (forurensningsforskriften) § 12-5 tillatelse til å slippe ut sanitært avløpsvann fra lokalitet (g.nr og b.nr).

Tillatelsen gis på bakgrunn av de opplysninger som følger av søknad av ..... (dato). Det er et vilkår for tillatelsen at utslippet til enhver tid tilfredsstiller kravene i forskrift om forurensning §§ 12-7 til 12-13 og som angitt i søknaden. Tillatelsen er gyldig fra ..... (dato)

Dette vedtaket kan påklages til ..... (navn på klageorgan) av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen tre uker fra underretning om vedtaket er kommet frem, eller vedkommende fikk kjennskap til vedtaket. Klagen skal sendes til .....(navn på vedtaksorgan).

Det gjøres oppmerksom på parters rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter i medhold av forvaltningsloven § 18, jf. § 19.

Med hilsen

Vedlegg

Søknad med alle vedlegg

Kopi av standardkravene i §§ 12-7 til 12-13

Figur 6. Forslag til vedtak om tillatelse til utslipp av sanitært eller kommunalt avløpsvann ved fullstendig søknad i overensstemmelse med standardkrav:

Vedtaket / kopi av vedtaket vil her også gjelde som en underretning om vedtaket i medhold av forvaltningsloven § 27.

Dersom kommunen ikke foretar seg noe innen seks uker etter at fullstendig søknad er mottatt, og det ikke er kommet inn protester, regnes tillatelse automatisk som gitt når fristen er ute. Tillatelsen er et enkeltvedtak som kan påklages, til tross for at det i slike tilfeller ikke vil finnes noe skriftlig vedtak fra kommunen jf. forurensningsforskriften §§ 12-5 første ledd eller 13-5 første ledd (se kapittel 12). Klagefristen regnes tre uker etter at saksbehandlingsfristen er løpt ut. Det vil si at klagefristen regnes ni uker etter at fullstendig søknad i overensstemmelse med standardkrav er mottatt av kommunen.

I slike tilfeller må kommunen gi partene og berørte organer skriftlig underretning om vedtaket så snart som mulig (Figur 7). Spesielt de som har gitt uttalelse i saken. Underretningen skal i tillegg til å informere om selve vedtaket inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og den nærmere fremgangsmåte ved klage, samt om retten etter forvaltningsloven § 18 jf. § 19 til å se sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 27. Ved underskriftskampanjer eller i andre tilfeller hvor flere har avgitt felles uttalelse, er det tilstrekkelig at underretning gis til en representant for disse. I saker etter kapittel 13 kan det tenkes at en ubestemt krets av personer har krav på underretning. I slike saker åpner loven for at underretningen gis på annen måte, for eksempel ved kunngjøring.

..... (*kommunens navn*) har i medhold av forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 12-5 gitt tillatelse til utsipp av sanitært avløpsvann til .....(*søker / den ansvarlige*) fra lokalitet (*g.nr og b.nr*).

Tillatelse er gitt på bakgrunn av opplysninger gitt i søknad av (*dato*) som ligger vedlagt dette brev. Det er stilt som vilkår at utslippet etableres og drives i samsvar med kravene i forskrift om forurensning §§ 12-7 til 12-13 og som angitt i søknaden. Tillatelsen er gyldig fra ..... (*dato*).

Vedtak om tillatelse kan påklages til ..... (*navn på klageorgan*) av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtaket er kommet frem, eller vedkommende fikk kjennskap til vedtaket. Klagen skal sendes til .....(*navn på vedtaksorgan*).

Det gjøres oppmerksom på parter rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter i medhold av forvaltningsloven § 18, jf. § 19.

Med hilsen

Vedlegg
Søknad med alle vedlegg
Kopi av standardkravene i §§ 12-7 til 12-13

Figur 7. Forslag til underretning om vedtak.

Ad 2. Situasjoner hvor kommunen vurderer standardkrav som ikke tilstrekkelig

Forurensningsforskriften § 12-5 og 13-5 fastslår at kommunen kan fastsette vilkår som avviker fra standardkravene i kapittel 12 og 13. Det kan tenkes at kommunen i noen tilfeller kommer til at det er nødvendig å fastsette strengere krav for å forhindre at utslippet fører til skade eller ulempe.

Kommunen kan for eksempel vurdere å fastsette tilleggskrav til følgende:

- a) utslippssted og -dyp
- b) bruk av kompetent personell til dimensjonering, bygging og drift av anlegget
- c) utvidet utslippskontroll
- d) resipientovervåking

Ad. b): For å sikre faglig kompetanse hos forurenser kan kommunen fastsette krav til faglige kvalifikasjoner og Norsk Standard i den enkelte sak (innhold i søknad, som vilkår i tillatelse, ved undersøkelser etc.). Kommunen kan også benytte godkjenningskravene etter plan- og bygningsloven.

Ad. d): Kommunen kan fastsette vilkår om overvåking av resipienten, når dette er nødvendig. Normalt stilles det krav om årlig rapportering. Slike overvåkningsprogram vil også kunne

være nyttige i forhold til arbeid med miljømål for vannforekomster, kartlegging og bevaring av biologisk mangfold i kommunen o.l. Ved mange små utslipp til samme resipient, kan kommunen kreve at forurenser bidrar til å bekoste et felles overvåkningsprogram for vannforekomsten. Kostnaden må stå i samsvar med utslippets størrelse.

Ved avgjørelse av om utslippstillatelse skal gis med andre krav enn standardkrav, kommer følgende bestemmelser til anvendelse:

- § 12-5 eller 13-5 i forurensningsforskriften, jf. spesielt §§ 1, 2, 11 og 16 i forurensningsloven.
- kapittel V om vedtak i forvaltningsloven.

Dersom kommunen ønsker å stille vilkår som avviker fra standardkrav i forurensningsforskriften kapittel 12 og 13, må vedtak treffes innen saksbehandlingsfristen på seks uker. Det er viktig at slike enkeltvedtak har den form og innhold som forurensningsforskriften og forvaltningsloven krever. Kommunen må sørge for at:

- vedtaket er skriftlig. I saker som haster kan det treffes muntlig, men hvis dette skjer skal det så snart som mulig bekreftes skriftlig.
- vedtaket er begrunnet. Begrunnelsen skal følge det skriftlige vedtaket og
  - vise til reglene vedtaket bygger på
  - gi en oversikt over faktiske forhold vedtaket bygger på, og
  - gi en redegjørelse for de hovedhensyn som har vært avgjørende for vedtaket.

Begrunnelsen gjør det lettere for søker å vurdere om det er grunnlag for å klage, for eksempel dersom han mener å besitte andre opplysninger.

- vedtaket inneholder visse opplysninger jf. forvaltningsloven § 27:
  - klageadgang
  - klagefrist
  - klageinstans
  - fremgangsmåte ved klage
  - retten til å se sakens dokumenter
  - adgangen til å be om oppsettende virkning

Det enkleste er at disse opplysningene står i vedtaket. Alternativt kan klageskjema X-0073 B (eller N for Nynorsk)¹³ benyttes. Melding om rett til klage på forvaltningsvedtak, vedlegges vedtaket. Skjemaet må i så fall også sendes til eventuelle parter eller andre med rettslig klageinteresse.

Partene og berørte organer skal ha skriftlig underretning om vedtaket så snart som mulig. Ved underskriftskampanjer eller i andre tilfeller hvor flere har avgitt felles uttalelse, er det tilstrekkelig at underretning gis til en representant for disse. Underretning skjer normalt ved utsendelse av kopi av vedtaket.

---

¹³ Statens fellesblanketter kan lastes ned fra <http://blanketter.ft.dep.no>

5.4.3. Søknad om avvik fra standardkrav

Dersom den ansvarlig søker om andre krav enn standardkrav, løper ikke saksbehandlingsfristen på seks uker. Saken skal likevel avgjøres så snart som mulig jf. forvaltningsloven § 11 a. Ved avgjørelse av om utslippstillatelse skal gis med andre krav enn standardkrav, kommer følgende bestemmelser til anvendelse:

- § 12-5 eller 13-5 i forurensningsforskriften, jf. spesielt §§ 1, 2, 11 og 16 i forurensningsloven.
- Kapittel V om vedtak i forvaltningsloven.

Det er viktig at enkeltvedtakene har den form og innhold som forurensningsforskriften og forvaltningsloven krever. Kommunen må sørge for at:

- vedtaket er skriftlig. I saker som haster kan det treffes muntlig, men hvis dette skjer skal det så snart som mulig bekreftes skriftlig.
- vedtaket er begrunnet. Begrunnelsen skal følge det skriftlige vedtaket og
  - vise til reglene vedtaket bygger på
  - gi en oversikt over faktiske forhold vedtaket bygger på, og
  - gi en redegjørelse for de hovedhensyn som har vært avgjørende for vedtaket.

Begrunnelsen gjør det lettere for søker å vurdere om det er grunnlag for å klage, for eksempel dersom han mener å besitte andre opplysninger.

- vedtaket inneholder visse opplysninger, jf. forvaltningsloven § 27:
  - klageadgang
  - klagefrist
  - klageinstans
  - fremgangsmåte ved klage
  - retten til å se sakens dokumenter
  - adgangen til å be om oppsettende virkning

Det enkleste er at disse opplysningene står i vedtaket. Alternativt kan klageskjema X-0073 B (eller N for Nynorsk)¹⁴ benyttes. Melding om rett til klage på forvaltningsvedtak, vedlegges vedtaket. Skjemaet må i så fall også sendes til eventuelle parter eller andre med rettslig klageinteresse.

Partene og berørte organer skal ha skriftlig underretning om vedtaket så snart som mulig. Ved underskriftskampanjer eller i andre tilfeller hvor flere har avgitt felles uttalelse, er det tilstrekkelig at underretning gis til en representant for disse. Underretning skjer normalt ved utsendelse av kopi av vedtaket.

---

¹⁴ Statens fellesblanketter kan lastes ned fra <http://blanketter.ft.dep.no>

6. Forurensningsforskriften 15 A-4 om påslipp

6.1. Myndighetsfordeling mellom stat og kommune

Virksomhet som forurener i strid med forurensningsloven § 7 må ha tillatelse for å kunne drive lovlig fra SFT eller Fylkesmannen. Ofte stilles det krav om påkobling til offentlig avløpsnett i tillatelsen. Forurensningsforskriften § 15 A-4 gir kommunen hjemmel til å stille krav til påslipp til offentlig avløpsnett fra virksomhet. Formålet med bestemmelsen er ikke at kommunen skal overta Fylkesmannens rolle. Kommunens påslippskrav kommer i tillegg til virksomhetens krav i tillatelse fra statlig forurensningsmyndighet. Kommunens påslippskrav vil være begrunnet i drift av avløpsanlegget og disponering av avløpsslam, mens kravene fra statlig forurensningsmyndighet i hovedsak vil være begrunnet i hensynet til miljø og helse jf. forurensningsloven § 11. Tabell 5 gir en oversikt over kommunens forskjellige roller vedrørende påslipp fra virksomhet til offentlig avløpsnett.

Hensikten med forurensningsforskriften § 15 A-4 er å:

- sikre at påslipp av industrielt avløpsvann ikke medfører uakseptable problemer for kommunens drift av avløpsnett og renseanlegg.
- legge til rette for at kommunen lettere kan etterkomme de nasjonale kravene til slamkvalitet og kravene til primær-, sekundær- og tertiærrensing.
- bidra til at utslipp i større grad blir regulert ved kilden.
- legge til rette for prinsippet om at forurener betaler.
- legge til rette for kostnadseffektive løsninger.
- gi kommunen en alternativ løsning til privatrettslige avtaler.
- gi kommunen mulighet til å kunne kreve data om påslippet i forbindelse med beregning av avløpsgebyrer.

Kommunen kan bruke påslippshjemmelen selv om statlig forurensningsmyndighet er ansvarlig myndighet for både virksomhet og kommunalt avløpsanlegg. Kommunen kan fastsette påslippskrav som er strengere enn de som fremgår av virksomhetens tillatelse, dersom strengere krav er nødvendig for å sikre drift av avløpsanlegget og overholdelse av avløpsanleggets utslippstillatelse. Virksomheten må forholde seg til det strengeste påslippskravet, uavhengig om kravet er gitt av kommunen eller statlig forurensningsmyndighet.

Dersom kommunen ønsker å stille påslippskrav, bør kommunen samordne seg med statlig forurensningsmyndighet. Kommunen bør for eksempel gi uttalelse til statlig forurensningsmyndighet når utslippstillatelse for virksomhet med pålegg om tilknytning til offentlig avløpsnett sendes på høring. Kommunen må uansett sørge for at virksomheten dekker eventuelle økte utgifter som skyldes bedriftens påslipp iht. forurensningsforskriften kapittel 16 om kommunale vann og avløpsgebyrer (se kapittel 6.5).

For å bygge opp nødvendig tillit til innbyggere og virksomheter bør kommunestyret vurdere grundig hvem myndigheten etter § 15 A-4 skal delegeres til. Aktører som står for drift og vedlikehold av avløpsnettet, renseanlegget og slamhåndtering skal ikke samtidig være forurensningsmyndighet. Se kapittel 1 for mer informasjon om delegering og rollesammenblanding.

Tabell 5. Kommunens rolle vedrørende påslipp fra virksomhet til offentlig avløpsnett.

Aktivitet	Kommunens rolle
Sette krav til virksomheter som har påslipp til offentlige avløpsnett. Krav kan fastsettes enten i enkeltvedtak eller i forskrift jf. § 15A-4.	Forurensningsmyndighet
Utarbeide lokal forskrift for virksomheter og husholdninger med åpning for påslipp av oppmalt matavfall jf. § 15A-4.	Forurensningsmyndighet
Fastsette krav fastsatt overfor bensinstasjoner, motorverksteder o.l. jf. § 15-5.	Forurensningsmyndighet
Fastsette tilknytningsgebyr og årsgebyr for virksomheter som har påslipp til avløpsnettet jf. § 16-1.	Beslutningsmyndighet
Gi uttalelse til Fylkesmannen eller Statens forurensningstilsyn i de tilfeller søknad om utslippstillatelse sendes på høring.	Høringsinstans
Inngå en privatrettslig avtale med påslippsvirksomhet.	Anleggseier

6.2. Påslippskrav i medhold av § 15 A-4

Påslippskrav i medhold av forurensningsforskriften § 15 A-4 kan fastsettes overfor nye eller eksisterende påslipp, dersom:

- påslippet stammer fra en ”virksomhet”.
- påslippet fra virksomheten føres til et ”offentlig avløpsnett”.
- kravene faller inn under en av kategoriene i første ledd bokstav a) til e).
- betingelsene i andre ledd nummer 1) til 5) er tilstede.

Med virksomhet menes først og fremst avløpsvann fra bygninger som benyttes i handel, industri, transport og annen virksomhet unntatt avløpsvann fra husholdninger. Eksempler på virksomheter er gatekjøkken, hotell, campingplasser, sykehus, deponi og fornøyelsesparker. Kommunale, fylkeskommunale, statlige og private veger omfattes også av begrepet virksomhet.

Med offentlig avløpsnett menes den delen av avløpsanlegg som transporterer avløpsvann og som er åpent for tilknytning, jf. forurensningsforskriften § 11-4 bokstav h). Mange kommuner har separatsystemer. Siden overvann også er avløpsvann, jf. forurensningsforskriften § 11-4 bokstav a) inngår også den delen av nettet som transporterer overvann i begrepet ”offentlig avløpsnett”.

Forurensningsforskriften § 15 A-4 første ledd bokstav a) til e) setter rammen for hvilke type krav kommunen kan fastsette. Kommunen bør ha som hovedhensikt å vurdere de fysiske, kjemiske og biologiske egenskapene til avløpsvannet som skal slippes på offentlig avløpsnett. For eksempel kan kommunen sette krav til volum, temperatur, konsentrasjon av organisk stoff, næringssalt, tungmetaller, analysemetode og andre forurensende komponenter. I tillegg kan kommunen fastsette relevante vilkår for drift, prøvetaking og analysemetode.

Kommunen kan, i særlige tilfeller, vurdere å fastsette renseseffektskrav. Renseseffektskrav bør bare være aktuelt hvis virksomhetens renseseffekt er av en slik størrelse at det er hensiktsmessig å inkludere den i beregningen av den totale renseseffekten for det kommunale avløpsanlegget.

Forurensningsforskriften § 15 A-4 utløser ingen plikt for virksomheter om å melde fra om påslipp til kommunen, med mindre kommunene bestemmer noe annet.

Forurensningsforskriften § 15 A-4 andre ledd nummer 1) til 5) setter rammen for hvilke hensyn kommunen kan legge til grunn for vedtak om påslippskrav (Figur 8). Kommunen kan for eksempel ikke fastsette påslippskrav av hensyn til resipientforhold, fordi denne oppgaven er lagt til statlig forurensningsmyndighet.

Kommunen kan kun fastsette krav som kommer i tillegg til krav fastsatt av statlig forurensningsmyndighet jf. forurensningsforskriften § 15A-4 første ledd. Det vil si strengere krav eller krav til andre parametere. Kommunen kan ikke fastsette lempeligere eller identiske krav som statlig forurensningsmyndighet, med begrunnelse i ønske om økt tilsynsadgang.

Hvorfor regulere
Hensyn til avløpsnett – korrosjon, tilstopping, luktutvikling, forurensning via overløp/lekkasjer.
Hensyn til egen utslippstillatelse – kapasitetshensyn, kjemiske og biologiske driftshensyn.
Hensyn til slamhåndtering – kapasitetshensyn, deponering og kvalitetskrav.

Figur 8. Eksempler på begrunnelser for å regulere påslipp fra virksomhet.

Enkeltvedtak

Pålegg om påslippskrav skal gjøres i henhold til forvaltningslovens generelle saksbehandlingsregler. Kommunen kan i tillegg benytte forurensingsloven §§ 49 (opplysningsplikt), 50 (rett til gransking), 51 (undersøkelser), og 52 (godkjenning av laboratorier og analysemetoder) i kraft av å være forurensningsmyndighet på dette området.

Vedtaket hjemlet i § 15A-4 skal begrunnes jf. forvaltningsloven §§ 24 og 25. Av begrunnelsen skal det fremgå:

- a) hvilke regler vedtaket bygger på,
- b) de viktigste faktiske forhold vedtaket bygger på, og
- c) de hovedhensyn som har vært avgjørende for vedtaket.

Kommunal forurensningsmyndighet kan oppheve eller endre kravene som er fastsatt i medhold av § 15 A-4 innenfor rammene i forvaltningsloven § 35 (se kapittel 7).

Fylkesmannen er klageinstans for pålegg om påslippskrav etter forurensningsforskriften § 15 A-4. Se kapittel 12 for nærmere opplysninger om klageadgang.

NORVAR har laget en egen veileder (NORVAR rapport 146/2006) med eksempler på faglige vurderinger som kommunen bør gjøre før vedtak av påslippskrav. Se Figur 9 for mal for påslippvedtak og Figur 10 for sjekklister for påslippskrav.

Virksomheten må også forholde seg til annet relevant regelverk. Her må kommunen veilede virksomheten. Det kan være aktuelt å veilede om følgende:

- Årsgebyr. Forurensningsforskriften § 16-1 gir kommunen hjemmel til å fastsette kommunal forskrift for beregning og innkreving av kommunale vann- og avløpsgebyrer innenfor rammene av kapittel 16. Det skal betales årsgebyr og tilleggsgebyr etter den sats som til enhver tid er i samsvar med gjeldende forskrift om kommunale vann- og avløpsgebyrer.
- Sanksjonsmuligheter. Kommunen har rett til å kontrollere virksomheten i kraft av å være tilsynsmyndighet. Se kapittel 9 om kommunens sanksjonsmuligheter.
- Taushetsplikt. Forvaltningsloven § 13 om taushetsplikt fastsetter at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om tekniske innretninger og fangangsmåter av konkurransemessig betydning.

Forskrift

Større avløpsnett kan ha påslipp fra mange virksomheter. I noen tilfeller vil mange av virksomhetene ha utslipp som i mengde og sammensetning er like. I slike tilfeller kan det være hensiktsmessig for kommunen å fastsette en lokal forskrift jf. forurensningsforskriften § 15A-4 første ledd.

Ved utformingen av forskriften må kommunen legge særlig vekt på at virksomhetene ikke er i tvil om hvorvidt forskriften og dens krav gjelder. Se kapittel 8 for nærmere opplysninger om saksbehandlingsreglene ved utforming av kommunale forskrifter.

Tilsyn og sanksjonsmuligheter

Kommunen vil kunne føre tilsyn med egne påslippskrav gitt med hjemmel i forurensningsforskriften § 15A-4. Se kapittel 9 for nærmere opplysninger om tilsyn og kapittel 11 for kommunens sanksjonsmuligheter.

Vedtak om påslippskrav

Kommune .....(navn) har fastsatt krav til prosessavløpsvann fra virksomhet .....(navn) i medhold av forurensningsforskriften § 15A-4 om påslipp.

Det fattes vedtak om: .....(krav til påslippet).

Bakgrunn

Beskrivelse av virksomheten og virksomhetens prosessavløpsvann.

- Prosessavløpsvannets mengde og sammensetning.
- Lokalisering av påslippspunkt.
- Relevante krav i tillatelse fra statlig forurensningsmyndighet.

Kommunens vurdering

Beskrivelse av kommunens hjemmelsgrunnlag og begrunnelse for vedtaket.

Hjemmelsgrunnlag

§ 15A-4 i forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften), gir kommunen hjemmel til å fastsette påslippskrav overfor virksomheter med påslipp til offentlig avløpsnett. Enkeltvedtak må treffes innenfor rammene gitt i forurensningsforskriften § 15A-4 første til tredje ledd.

Formål og begrunnelse

Formålet med påslippskravene kan kun være å:

- sikre overholdelse av avløpsanleggets utslippstillatelse.
- sikre drift av offentlig ledningsnett mot skadelige virkninger.
- sikre drift av kommunalt renseanlegg mot skadelige virkninger.
- hindre at avløpsvann fra VIRKSOMHETEN skaper luktproblemer ved ledningsnett og renseanlegg.
- hindre at avløpsvann fra VIRKSOMHETEN gir utilfredsstillende arbeidsmiljø ved ledningsanlegg og renseanlegg.
- sikre at avløpsslammet kan disponeres på en forsvarlig og miljømessig akseptabel måte.

Begrunnelsen for påslippskravene, jf. forvaltningsloven § 25, er:

- de viktigste faktiske forholdene, inkludert samfunnsmessige og økonomiske forhold.
- hovedhensyn som har vært avgjørende.

Vedtak

Kommunen kan kun stille krav til avløpsvann som slippes på offentlig avløpsnett fra virksomhet, innenfor rammen av § 15A-4 første ledd.

Kommunen kan informere om at det kan være aktuelt å stille nye eller endrete krav dersom hensynet til en miljømessig forsvarlig drift av det offentlige avløpsanlegget tilsier det. Typiske situasjoner vil kunne være:

- virksomheten øker påslippet vesentlig.
- virksomheten endrer avløpsvannets sammensetning til skade for kommunens avløpsanlegg og personell.
- ny informasjon avdekker behov for andre påslippskrav.
- virksomheten endrer avløpsvannets sammensetning med negative konsekvenser for videre anvendelse av avløpsslammet.

Klage

Kommunen må opplyse om klageadgang jf. forvaltningsloven kapittel VI:

- klageadgang.
- oppsettende virkning
- rett til å se dokumentene

Figur 9. Forslag til oppsett for vedtak om påslippskrav.

Eksempler på påslippskrav i henhold til forurensningsforskriften § 15A-4:

1. Rensekrav jf. bokstav a) og b)

Prosessavløpsvann som tilføres kommunens avløpsanlegg, skal:

- etterkomme maksimumskrav til påslippets fysiske, biologiske og kjemiske egenskaper
- gjennomgå rensing ved hjelp av fettavskiller, sandfang eller silanordning. Krav til tømmefrekvens etc.....

Det er VIRKSOMHETENS ansvar å sørge for at prosessavløpsvann ikke medfører utslipp av stoffer som kan:

- innebære helserisiko for kommunens personell.
- tilføre avløpsanlegget skade eller annen ulempe.
- medføre spesielle restriksjoner for anvendelse av avløpslammet.

2. Prøvetaking og vannføring jf. bokstav c)

VIRKSOMHETEN skal verifisere at påslippets renskrav overholdes. Krav til:

- prøvetakingspunkt
- prøvetakingsutstyr
- prøvetakingsperiode
- frekvens for prøvetaking
- bruk av norsk standard
- bruk av sertifisering
- bruk av akkreditering

3. Varsling av unormale utslipp jf. bokstav d)

VIRKSOMHETEN plikter å gjennomføre tiltak for å begrense uforutsette utslipp.

Dersom det likevel skulle skje et uhell eller oppstå andre plutselige forhold som påvirker VIRKSOMHETENS påslipp til offentlig avløpsnett, skal kommunen varsles omgående. Krav til informasjon om:

- utslippets sammensetning og mengde
- tidspunktet for utslippet
- varigheten av utslippet
- iverksatte tiltak
- status for avviksbehandling

4. Utslippskontroll jf. bokstav e)

Kommunen vil gjennomføre utslippskontroll. Krav til oppbevaring av:

- driftsjournal for renseenhetene.
- analyseresultater

5. Rapportering jf. bokstav e)

VIRKSOMHETEN skal rapportere til kommunen. Krav til:

- innhold
- form
- tidspunkt

Figur 10. Sjekkliste for påslippskrav.

6.3. Påslippskrav ved pliktig tilknytning i medhold av forurensningsloven og plan- og bygningsloven

Fylkesmannen kan pålegge kommunen å ta i mot prosessavløpsvann fra virksomheter, jf. forurensningsloven § 23 første ledd. Det forutsettes at det kommunale avløpsanlegget har tillatelse som dekker det samlede utslippet.

Fylkesmannen kan som forurensningsmyndighet pålegge en bedrift å koble seg på avløpsnettet, jf. forurensningsloven § 23 andre ledd. Dersom Fylkesmannen gir en virksomhet pålegg om påkobling, vil kommunen kunne stille påslippskrav til påslippet. Dersom kommune stiller svært strenge påslippskrav, kan virksomheten klage eller søke Fylkesmannen om utslippstillatelse til alternativ resipient. Kommunen kan imidlertid ikke nekte påslipp dersom kommunen har fått pålegg fra Fylkesmannen om å ta i mot påslippet jf. forurensningsloven § 23 første ledd.

Plan og bygningsloven § 66 nr. 2 utløser en plikt for bygninger å koble seg på, dersom offentlig ledning går over nærliggende areal. Kommunen kan også gi pålegg om påkobling etter § 66 nr. 2. Kommunen kan fravike påkoblingsplikten, hvis det vil medføre uforholdsmessige kostnader eller det foreligger andre særlige grunner. En bedrift har ingen automatisk rett til å koble seg på offentlig avløpsnett.

Tabell 6. Bruk av forurensningsloven, plan- og bygningsloven og forurensningsforskriften i påslippssaker. Tabellen er laget under forutsetning at påslippskravene regnes som tilstrekkelig begrunnet og oppfattes som samfunnsøkonomisk rimelig.

Bruk av forurensningsloven, plan- og bygningsloven og forurensningsforskriften § 15A-4 i konfliktsituasjon			
Eksempel	Fylkesmann (FM)	Kommune	Virksomhet
A	FM er forurensningsmyndighet for virksomheten og avløpsanlegget. - FM kan kreve at kommunen skal godta påslippet jf. fl. 23 1. ledd. - FM kan kreve påkobling til offentlig ledningsnett jf. fl. § 23 2. ledd.	- Kommunen kan treffe vedtak om ekstra påslippskrav jf. ff. § 15A-4.	- Virksomheten kan klage på kommunens vedtak om påslippskrav. - Virksomheten kan søke FM om utslippstillatelse til alternativ resipient.
B	FM er forurensningsmyndighet for virksomheten. - FM kan kreve at kommunen skal godta påslippet jf. fl. 23 1. ledd. - FM kan kreve påkobling til offentlig ledningsnett, jf. fl. § 23 2. ledd.	Kommunen er forurensningsmyndighet for avløpsanlegget. - Kommunen treffer vedtak om ekstra påslippskrav jf. ff. § 15A-4.	- Virksomheten kan klage på kommunens vedtak om påslippskrav. - Virksomheten kan søke FM om utslippstillatelse til alternativ resipient.
C		- Kommunen kan kreve påkobling til offentlig avløpsnett jf. pbl. § 66 nr. 2.	- Virksomheten må akseptere kommunens krav om påkobling.
D		- Kommunen kan nekte påkobling til offentlig avløpsnett jf. pbl § 66 nr.2.	- Virksomheten har ingen rett til påkobling, og må akseptere kommunens avslag om påkobling.

6.4. Privatrettslig påslippsavtale

Kommunen har, i kraft av sin eierstilling til ledningsnett og renseanlegg, anledningen til å inngå privatrettslige påslippsavtaler med bedrifter som har påslipp til avløpsnettet. En privatrettslig avtale kan utformes på en funksjonell og helhetlig måte og det er ingen begrensninger, så fremt enighet oppnås. Det har imidlertid vært usikkerhet rundt det rettslige grunnlaget til kommunen som anleggseier til å kreve og håndheve en privatrettslig påslippsavtale styrt av normene i avtaleretten. De fleste virksomheter vil både rettslig og faktisk være tvunget til å tilknytte seg kommunens ledningsnett. Dette setter kommunen i en monopolstilling og det reises tvil rundt kommunens krav og sanksjoner overfor bedriften. Har man valgt å bruke en privatrettslig avtale, er det kalrt at kommunen ikke kan benytte de generelle reglene i forurensningsloven ved håndhevelse av vilkårene i avtalen.

6.5. Fastsettelse av avløpsgebyrer

Forurensningsforskriften kapittel 16 om kommunale vann- og avløpsgebyrer gir kommunen hjemmel til i forskrift å fastsette regler for beregning og innkreving av vann- og avløpsgebyrer. Gebyrene som kommunen fastsetter skal i størst mulig grad gjenspeile hva det koster kommunen å samle opp, transportere og rense virksomhetens avløpsvann. Ved nye påkoblinger kan kommunen kreve et engangsgebyr for påkobling (tilknytningsgebyr). Årsgebyret kan beregnes med en fast og en variabel del eller kun en variabel del. Kommunen har videre mulighet til å fastsette ulike gebyrsatser for tilknytnings- og årsgebyr for avløpsvann som forurensningsmessig avviker fra vanlig kommunalt avløpsvann. Det er hele tiden kun kostnadmessige og beregningstekniske hensyn som skal legges til grunn for gebyrberegningen.

Behovet for beregningshensyn for virksomheter vil variere og det henvises til Kommunal- og Regional departementets retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H - 2140) og NORVAR rapport 149/2006 om tilførsel av industrielt avløpsvann til kommunalt nett.. Forhold ved det kommunale avløpsanlegget (ulike rensekrav og renseløsninger, lengde av ledningsnett, topografi, tilknytningstetthet med mer) samt innholdet i virksomhetens avløpsvann vil bidra til at gebyrsatsene blir forskjellig fra kommune til kommune. Kommunen kan med hjemmel i § 15 A-4 sette vilkår om hvordan egenskapene til avløpsvannet fra påslippsbedriften skal dokumenteres. Det for å kvalitetssikre verdiene som skal inngå i beregningsgrunnlaget for kommunens kostnader. Vilkårene kan for eksempel være knyttet til tid, mengdemålingfrekvens og sted for prøvetaking, konservering, type analyser og analysemetoder.

Det er vanlig at virksomheten selv bekoster kartlegging og undersøkelse av eget avløpsvann. Kommunen har hjemmel til å pålegge en slik undersøkelse i medhold av § 51 i forurensningsloven. Kartleggingen kan kreves på nytt dersom vesentlige endringer i prosessen finner sted.

7. Omgjøring av vedtak

Det forekommer at anleggseier anmoder forurensningsmyndigheten om å utsette en frist eller endre på et vilkår som er gitt i en utslippstillatelse eller i et pålegg. På bakgrunn av årlig rapportering eller kontroll kan forurensningsmyndigheten selv også ta initiativ til å endre et vilkår eller et pålegg. Omgjøring av slike enkeltvedtak uten klage kan skje dersom:

- betingelsene i forurensningsloven § 18 er oppfylt, jf. forurensningsforskriften §§ 12-14 og 13-17, eller
- betingelsene i forvaltningsloven § 35 er oppfylt.

Forurensningsloven § 18 gjelder omgjøring av utslippstillatelser gitt i medhold av loven eller forskrifter i medhold av loven. Paragraf 35 første ledd i forvaltningsloven gjelder derimot for alle typer enkeltvedtak, herunder også pålegg om supplerende opplysninger i søknad, pålegg om undersøkelser og vedtak om tvangsmulkt.

Dersom det søkes om å øke utslipp vesentlig, behandles søknaden som en ordinær søknad om utslippstillatelse (se kapittel 5.4.3).

7.1. Omgjøring i medhold av forurensningsloven § 18

Kommunen har myndighet til å foreta endringer i en utslippstillatelse eller trekke den tilbake, dersom forurensningsloven § 18 gir hjemmel for det. Dette er fastslått i forurensningsforskriften §§ 12-14 og 13-17. Kommunen kan oppheve eller endre tillatelsen dersom ett av alternativene i § 18 første ledd pkt. 1-6 er oppfylt. Under pkt. 6 heter det at omgjøring kan finne sted dersom ”det for øvrig følger av ellers gjeldende omgjøringsregler”. Det siktes her til omgjøringsreglene i forvaltningsloven § 35 og de ulovfestede omgjøringsregler innen forvaltningsretten.

Etter 10 år kan tillatelsen i alle tilfeller tilbakekalles eller endres uten at betingelsene i første ledd er oppfylt, jf. § 18 andre ledd. Fristen skal regnes fra da utslippstillatelse ble gitt.

Ved avgjørelser etter § 18 første og andre ledd skal kommunen ta hensyn til de kostnadene en endring eller omgjøring vil påføre forurenseren og de fordeler og ulemper endring eller omgjøring for øvrig vil medføre.

Kommunen plikter her å trekke inn i sin vurdering kostnader og tap for den som har tillatelsen. Den konkrete vekt kostnadene skal tillegges og hvordan dette skal avveies mot andre relevante hensyn, beror på forvaltningens frie skjønn. Kostnader og forurensning er ikke direkte sammenlignbare størrelser. Særlig ved større endringer i en tillatelse eller når en tillatelse trekkes tilbake, er det viktig å ha klart for seg at man ikke står like fritt i skjønnsutøvelsen som ved søknad om ny tillatelse. Når virksomheten alt er etablert, tilsier hensynet til forutberegnelighet at skal det mer til for å kunne omgjøre eller trekke tillatelsen tilbake.

Et vedtak om omgjøring etter § 18 er et enkeltvedtak som kan påklages. Vedtaket må begrunnes og det må alltid fremgå av vedtaket at man har foretatt en kostnadsvurdering etter § 18 tredje ledd. Av den grunn kan det med hjemmel i forurensningsloven § 51 være nødvendig å pålegge forurenser å utrede ulike tiltak for å begrense forurensningene og kostnadsfastsette disse før vedtak fattes i medhold av § 18.

7.2. Saksbehandling etter forurensningsloven § 18

Det særskilte saksbehandlingssystemet i forurensningsforskriften §§ 12-5 og 13-5 (se kapittel 5), gjelder ikke dersom kommunen senere ønsker å endre eller kalle tilbake en tillatelse jf. forurensningsforskriften §§ 12-14 og 13-17 jf. forurensningsloven § 18 om endring og omgjøring av tillatelse.

Følgende bestemmelser kommer særlig til anvendelse ved saksbehandling etter forurensningsforskriften §§ 12-14 og 13-17, jf. fl. §18:

- forurensningsforskriften (kapittel 36)
- forurensningsloven (primært §§ 1, 2, 11, 16, 18)
- forvaltningsloven (primært kapittel III, IV og V)

Forhåndsvarsel av søknad og parter rett til å uttale seg

Før det treffes vedtak skal kommunen sørge for at parter, berørte offentlige organer og andre varsles og gis anledning til å uttale seg innen en frist som normalt ikke skal være kortere enn fire uker. Fristen for uttalelse kan settes kortere hvis saken haster. Skriftlig forhåndsvarsel skal sendes vedkommende fylkesmann, fylkeskommune, kommune, kommunal helsemyndighet, kjente organisasjoner som ivaretar berørte og parter som på grunn av naboskap eller lignende kan bli særlig berørt. Skriftlig forhåndsvarsel skal inneholde en orientering om saken og det som er nødvendig ellers for at den som mottar varselet kan avgi uttalelse. Det bør særskilt vurderes om kommuner med utslipp til samme resipient, eller kommuner som ligger nedstrøms, også skal få et skriftlig varsel, dersom ingenting annet er avtalt.

I saker der avgjørelsen vil kunne få betydning for en ubestemt krets av personer, skal forhåndsvarsel overfor disse skje ved offentlig kunngjøring. Offentlig kunngjøring skal inneholde et kort utdrag av de opplysninger som kreves i henhold til forurensningsforskriften § 36-2 a-g. Kunngjøringen skal opplyse om fristen for uttalelse, hvem uttalelsen skal rettes til og hvor sakens dokumenter er gjort tilgjengelige for allmennheten. Kunngjøringen skal rykkes inn i Norsk lysingsblad og to aviser som er alminnelig lest på stedet. Utgifter til offentlig kunngjøring betales av søkeren.

Forurensningsforskriften § 36-6 sier at når offentlig kunngjøring foretas i medhold av § 36-5, skal kommunen sørge for at sakens dokumenter legges ut til gjennomsyn for allmennheten. Utlegging kan unnlates dersom dokumentene ikke inneholder vesentlige opplysninger ut over de som er gitt i kunngjøringen eller av andre grunner må anses unødvendig.

Forurensningsforskriften § 36-7 fastslår at forhåndsvarsling kan unnlates i enkelte tilfeller dersom saken haster slik at avgjørelse må treffes før uttalelse kan innhentes, de saken gjelder kjenner saken fra før, og har hatt anledning til å uttale seg eller varsel av andre grunner må anses åpenbart unødvendig. Det gjelder spesielt hvis avgjørelsen går ut på et avslag.

Behandling av innkomne uttalelser

Forurensningsforskriften § 36-8 fastslår at de uttalelser som kommer inn skal forelegges søkeren med en kort frist for mulige merknader. Forvaltningsloven § 17 har generelle regler om sakens opplysning og denne regelen kommer i tillegg til saksbehandlingsforskriften. Forvaltningsloven § 17 bestemmer i andre ledd at det ikke er nødvendig å forelegge parten opplysningene hvis

- opplysningene bekreftes av fremstillingen som parten selv har gitt eller kontrollert i anledning av saken eller parten ikke har kjent oppholdssted, eller
- rask avgjørelse er påkrevd av hensyn til andre parter eller offentlige interesser eller opplysninger ikke er avgjørende betydning for vedtaket eller
- underretning av andre grunner er unødvendig eller uhensiktsmessig ut fra hensynet til parten selv, for eksempel fordi han vil bli kjent med opplysningen ved melding om vedtaket.

Parten bør for øvrig gjøres kjent med opplysninger av vesentlig betydning som det må forutsettes at det er grunnlag og interesser for å uttale seg om og som parten etter forvaltningsloven §§ 18 og 19 har rett til å gjøre seg kjent med.

Partens adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter

En part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter for så vidt ikke annet følger av reglene i forvaltningsloven §§ 18 eller 19. En part har ikke krav på å gjøre seg kjent med dokument som er utarbeid for intern saksforberedelse. Selv om dokumentet er unntatt innsyn på grunn av intern saksforberedelse, har parten rett til å gjøre seg kjent med faktiske opplysninger eller sammendrag eller annen bearbeidelse av faktum.

Forvaltningsloven § 19 bestemmer at en part ikke har krav på å gjøre seg kjent med opplysninger i et dokument som er av betydning for rikets sikkerhet, som angår drifts- og forretningshemmeligheter eller opplysninger det av hensyn til partens helse eller hans forhold til personer som står han nær, må anses utilrådelig at vedkommende får vite. I denne veiledningen går man ikke nærmere inn på dette.

Foreløpig svar

Dersom kommunen mottar en søknad om endring av en tillatelse skal kommunen sende ut foreløpig svar til søker dersom søknaden ikke kan besvares innen en måned etter at den er mottatt. I svaret skal det gjøres rede for grunnen til at søknaden (eller henvendelsen) ikke kan behandles tidligere, og så vidt mulig angis når svar kan ventes, jf. forvaltningsloven § 11 a tredje ledd.

Vedtaket form

Det er viktig at enkeltvedtak har den form og innhold som forurensningsforskriften og forvaltningsloven krever. Kommunen må sørge for at:

- vedtaket er skriftlig. I saker som haster kan det treffes muntlig, men hvis dette skjer skal det så snart som mulig bekreftes skriftlig.
- vedtaket er begrunnet. Begrunnelsen skal følge det skriftlige vedtaket og
  - vise til reglene vedtaket bygger på
  - gi en oversikt over faktiske forhold vedtaket bygger på, og
  - gi en redegjørelse for de hovedhensyn som har vært avgjørende for vedtaket

Begrunnelsen gjør det lettere for søker å vurdere om det er grunnlag for å klage, for eksempel dersom han mener å besitte andre opplysninger.

- vedtaket inneholder visse opplysninger, jf. forurensningsforskriften § 36-10 og forvaltningsloven § 27:
  - klageadgang
  - klagefrist
  - klageinstans
  - fremgangsmåte ved klage
  - retten til å se sakens dokumenter
  - adgang til å be om oppsettende virkning

Det enkleste er at disse opplysningene står i vedtaket. Alternativt kan klageskjema X-0073 B (eller N for Nynorsk)¹⁵ benyttes. Melding om rett til klage på forvaltningsvedtak, vedlegges vedtaket. Skjemaet må i så fall også sendes til eventuelle parter eller andre med rettslig klageinteresse.

Partene og berørte organer skal ha skriftlig underretning om vedtaket så snart som mulig. Ved underskriftskampanjer eller i andre tilfeller hvor flere har avgitt felles uttalelse, er det tilstrekkelig at underretning gis til en representant for disse. Underretning skjer normalt ved utsendelse av kopi av vedtaket.

7.3. Omgjøring uten klage i medhold av forvaltningsloven § 35

Forvaltningsloven § 35 har bestemmelser som gir forvaltningsorganer en viss adgang til å omgjøre vedtak uten at de er påklaget. Begrepet omgjøring brukes både der vedtak endres, men også der vedtak tilbakekalles uten å erstattes av noen nytt. Kompetanse til å omgjøre har ikke bare det organ som har fattet vedtaket, men også klageinstansen og andre overordnede organer. Betingelsene for omgjøring etter § 35 første og annet ledd er de samme for alle disse organene. I § 35 tredje ledd er imidlertid overordnede organer gitt en mer vidtgående omgjøringskompetanse.

§ 35 første ledd

§ 35 fastslår at "Et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget dersom

- a) endringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser, eller
- b) underretning om vedtaket ikke er kommet frem til vedkommende og vedtaket heller ikke er offentlig kunngjort, eller
- c) vedtaket må anses ugyldig.

Alternativ a) vil være aktuelt i de tilfeller hvor omgjøringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser. En utslippstillatelse som opprinnelig blir

---

¹⁵ Statens fellesblanketter kan lastes ned fra <http://blanketter.ft.dep.no>

avslått kan senere innvilges. Det er her imidlertid en forutsetning at søknaden opprettholdes av søkeren.

§ 35 første ledd b) har regler om fri omgjøringsrett så lenge underretning til den vedtaket gjelder ikke er kommet frem til vedkommende og vedtaket heller ikke er offentlig kunngjort.

Hvilken form underretningen har er ikke avgjørende. Hvis vedtaket er meddelt muntlig binder dette forvaltningsorganet. Det avgjørende er om underretningen ”er kommet frem” til vedkommende. Språklig ligger det nærmest å forstå dette slik at det er tilstrekkelig at underretning er kommet frem til hans adresse. Men reelle hensyn taler for at omgjøring ikke avskjæres før vedkommende har gjort seg kjent med underretningen.

Med offentlig kunngjøring siktes til kunngjøring ved annonse, pressemelding eller liknende. At en avis av eget tiltak har omtalt vedtaket anses ikke som tilstrekkelig.

§ 35 første ledd c) fastslår at ugyldige vedtak alltid kan omgjøres. Eksempler på forhold som kan føre til ugyldighet er der hvor det er begått en saksbehandlingsfeil i forhold til forvaltningslovens saksbehandlingsregler og feilen kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold jf. forvaltningsloven § 41.

Et annet eksempel er der hvor vedtaket er fattet uten å ha tilstrekkelig hjemmel for vedtaket. I slike tilfeller skal vedtaket kjennes ugyldig. Det vil være tilfellet hvis kommunen gir en utslippstillatelse for et anlegg på over 10 000 pe til sjø, fordi kommunen ikke har kompetanse til å treffe en slik avgjørelse.

I de tilfeller hvor det er opp til forvaltningens frie skjønn å avgjøre om en tillatelse skal gis, kan et vedtak kjennes ugyldig hvis det foreligger mangler ved de overveielser som har ledet frem til avgjørelsen, og disse manglene kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold jf. forvaltningsloven § 41. Dette kan være tilfellet hvor kommunen ikke har hatt et tilstrekkelig grunnlag for å fatte vedtak. For eksempel kan det være at kommunen ikke har hatt alle de opplysninger de trenger for å treffe en riktig avgjørelse, og det viser seg at mangelen på disse opplysningene kan ha vært bestemmende for vedtaket. Det er da en saksbehandlingsfeil som kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold, og vedtaket må kjennes ugyldig.

Et annet forhold som kan lede til ugyldighet er at det foreligger myndighetsmisbruk ved at det er tatt utenforliggende hensyn, vedtaket er vilkårlig, innebærer usaklig forskjellsbehandling eller er sterkt urimelig. Læren om myndighetsmisbruk har sin forankring i uskrevne rett. Eksempler på slike utenforliggende hensyn kan være at personlige kjennetegn ved parten har fått påvirke utfallet av saken ved at det er lagt vekt på forhold som kjønn, rase, religion, politisk holdning osv. Rene tilfeldighetsavgjørelser kan ikke godtas. Et vedtak kan også settes til side hvis det anses som sterkt urimelig. Rettspraksis viser imidlertid at det skal en del til for å sette et vedtak til side som urimelig. Det siste tilfellet av myndighetsmisbruk er når vedtaket er et uttrykk for usaklig og urimelig forskjellsbehandling. At en avgjørelse avviker fra andre som er fattet i samme område er ikke nok. Saklig forskjellsbehandling er tillatt. Et vedtak kan bare anses som urimelig der hvor forskjellsbehandlingen mangler saklig grunn eller er sterkt urimelig eller urettferdig.

Hvis et vedtak kjennes ugyldig, fører det til at vedtaket oppheves. Det betyr at kommunen må foreta en ny saksbehandling og treffe et nytt vedtak for å avhjelpe de feil som er begått.

§ 35 andre ledd

Hvis vilkårene etter første ledd foreligger kan også klageinstansen eller annet overordnet organ foreta omgjøring etter første ledd.

§35 tredje ledd

§ 35 tredje ledd fastslår at vedtaket kan omgjøres dersom hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det. Omgjøringsadgangen gjøres betinget av en interesseavveining. Bestemmelsen gir adgang til å omgjøre til skade for den vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser. Bestemmelsen angår altså de tilfeller hvor vedtaket ikke kan omgjøres etter første ledd bokstav a). Betingelsene etter første ledd bokstav b) og c) trenger heller ikke å foreligge.

Overordnede organer har her en videre omgjøringskompetanse enn vedtaksorganet selv har, innenfor de frister bestemmelsen fastsetter. Med overordnede organer menes ikke bare det nærmeste overordnede organ, men også organer som befinner seg et eller flere trinn høyere opp i rangordningen.

For å kunne omgjøre etter denne bestemmelsen må to frister overholdes. Melding om at vedtaket vil bli overprøvd må være sendt den omgjøringen vil være til skade for innen tre uker etter at vedkommende ble underrettet om vedtaket. Og videre må melding om at vedtaket er omgjort være sendt vedkommende innen tre måneder etter at han fikk underretning om vedtaket. Gjelder det overprøving av vedtak i klagesak, må melding om at vedtaket er omgjort likevel sendes vedkommende innen tre uker. Disse relativt strenge fristene er satt av hensyn til den vedtaket retter seg mot. Vedkommende skal ha mulighet til å innrette seg etter vedtaket, og ikke stadig være utsatt for omgjøringer som går i hans disfavør.

§ 35 fjerde ledd

§ 35 fjerde ledd fastslår at annet og tredje ledd ikke gjelder for kommunale, fylkeskommunale eller statlige organer som er klageinstans etter § 28 annet ledd første eller annet punktum. Statlige klageinstanser kan likevel oppheve vedtak som må anses ugyldige.

Etter § 35 andre og tredje ledd har klageinstansen en ganske vid kompetanse til av eget tiltak å omgjøre et vedtak truffet av underinstansen. Slik omgjøringskompetanse kan passe dårlig i situasjoner hvor det er utpekt en klageinstans av hensyn til rettssikkerhet i enkeltsaker, uten at denne klageinstansen har noe generelt eller overordnet ansvar for saker på vedkommende saksområde. Fjerde ledd ble satt inn i forvaltningsloven i forbindelse med at kommuneloven av 25.9.1992 nr. 107 ble vedtatt.

Med kommunale og fylkeskommunale organer menes kommunale og fylkeskommunale klagenemnder. Disse kan ikke opptre som overordnede organer overfor kommunalforvaltningen annet enn i forbindelse med en formell klagesak. Derimot vil kommunestyre og fylkesting kunne omgjøre vedtak truffet av andre organer, ikke i egenskap av klageinstans, men som overordnet organ etter § 35 annet ledd eller overordnet myndighet etter tredje ledd. Og hvor formannskap eller fylkesutvalg er utpekt som klageinstans er det nærliggende å se dette også som en delegering av kommunestyrets eller

fylkestingets overordnede kompetanse på vedkommende saksområde, slik at også disse organene kan utøve omgjøringskompetanse i medhold av 2. og 3. ledd.

Med statlige organer menes her f.eks. Fylkesmannen og departementer. Disse er avskåret fra å omgjøre etter § 35 andre og tredje ledd selv om en klagesak skal behandles av disse etter at vedtaket er truffet av kommunestyret eller fylkesting i første instans jf. forvaltningsloven § 28 andre ledd.

Dersom det kommunale organ har truffet sitt vedtak i medhold av delegering fra et statlig organ etter § 28 andre ledd tredje punktum, gjelder omgjøringskompetansen etter § 35 andre og tredje ledd. § 35 fjerde ledd setter ingen begrensninger på statlige organer til å kjenne vedtak ugyldig.

§ 35 femte ledd

§ 35 femte ledd fastslår at de begrensninger som er fastsatt i første, annet og tredje ledd ikke gjelder når endringsadgangen følger av annen lov, av vedtaket selv eller av alminnelige forvaltningsrettslige regler. Andre lovbestemmelser kan altså både utvide og innskrenke omgjøringsadgangen i forhold til det som følger av § 35.

8. Fastsettelse av kommunale forskrifter

8.1. Generelt om forskriftsarbeid

Utarbeidelse av forskrifter krever kunnskap om og bruk av:

- forurensningsloven (§§ 1, 2, 9, 11, 16 og 52a m.m.), som sammen med avløpsdelen i forurensningsforskriften gir de overordnede rammer for innholdet i forskriften.
- forvaltningsloven kapittel VII, som fastsetter saksbehandlingsregler ved utarbeidelse av en forskrift

Avløpsdelen i forurensningsforskriften gir kommunen hjemler til å utarbeide lokale forskrift for følgende:

§ 11-4: saksbehandlings- og eller kontrollgebyr

§ 12-6: nye utslipp av sanitært avløpsvann under 50 pe

§ 12-16: eldre utslipp

§ 15-6: oljeholdig avløpsvann

§ 15A-4: påslipp til offentlig avløpsnett

§ 16-1: beregning og innkreving av vann- og avløpsgebyrer, samt gebyrenes størrelse.

Det er mulig å slå sammen flere forskrifter, så fremt hjemmelsgrunnlaget kommer tydelig frem.

En forskrift er et vedtak truffet av et forvaltningsorgan som retter seg mot en ubestemt krets av personer eller virksomheter, og er juridisk bindende for denne kretsen. Dette skiller forskriften fra enkeltvedtak som retter seg mot en bestemt person eller virksomhet og som ikke vil kunne gjøres gjeldende for andre. Forskriften vil derfor ha som formål å bestemme rettigheter og plikter innenfor et avgrenset område.

Forskrifter fremstår som et allment regelverk som stiller krav til klarhet slik at tolkningsproblemer unngås og til tilgjengelighet slik at bestemmelsene blir forstått.

Unødvendig prosa bør unngås og størrelser som åpner for vurderinger eller skjønn bør unngås.

For å treffe vedtak om forskrift kreves det hjemmel i lov eller forskrift. Ved utarbeidelse av forskrift må kommunen forsikre seg om at innholdet ikke går ut over det som forurensningsforskriften gir kommunen anledning til og at innholdet ikke strider mot hjemmelsbestemmelsen i forurensningsloven og andre paragrafer i forurensningsloven og forurensningsforskriften. Forurensningsloven § 9 er den generelle forskriftshjemmelen. I tillegg hjemler forurensningsloven § 52 a forskrifter om gebyrer for behandling av tillatelser og for kontrolltiltak.

Ved vedtakelse av forskrifter skal saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel VII følges:

- Forvaltningsloven § 37 har regler om forhåndsvarsling av forskrift. Kommunen må påse at saken er så godt opplyst som mulig før forskriften fastsettes. Offentlige organer og private institusjoner og organisasjoner for de erverv, fag eller interessegrupper som forskriftene skal gjelde eller gjelder for eller hvis interesser skal berøres, skal gis anledning til å uttale seg før forskriften blir utferdiget, endret eller opphevet.

Forhåndsvarslingen kan unnlates hvis det ikke er praktisk gjennomførbart, vanskeliggjør gjennomføringen av forskriften eller svekker dens effektivitet eller det må anses åpenbart unødvendig.

- Forvaltningsloven § 38 fastslår visse formkrav for en forskrift, herunder henvisning til hjemmel, nevne det forvaltningsorgan som har utferdiget forskriften, kunngjøring av vedtatt forskrift i Norsk Lovtidend (den skal betegnes som en forskrift).

En forskrift kan ikke fravikes av forurensningsmyndigheten, med mindre forskriften gir adgang til det, jf. forvaltningsloven § 40. Kommunen bør i det enkelte tilfelle derfor vurdere hvorvidt en forskrift skal ha en adgang til unntak fra noen eller alle paragrafer.

Bruk av vedlegg

Utgangspunktet er at det ikke bør være vedlegg til en forskrift. Det er ikke utelukket med for eksempel tabeller eller figurer som en del av en alminnelig forskriftstekst. I visse tilfeller kan likevel omfattende tekniske spesifikasjoner, store tabeller eller kart føre til at forskriften blir uoversiktlig og dermed vanskelig tilgjengelig. Slike situasjoner kan tale for et vedlegg.

Dersom det er brukt et vedlegg og forskriften viser til dette, må vedlegget regnes som en del av selve forskriften. At et vedlegg regnes som en del av forskriften, innebærer at det må forberedes, vedtas, kunngjøres og endres på samme måte som andre deler av forskriften. Man kan således ikke bruke vedleggsformen med sikte på å forenkle arbeidet med senere tilføyelser eller endringer i en forskrift.

Dersom forskriften ikke omtaler eller viser til et vedlegg, må utgangspunktet være at vedlegget ikke kan anses vedtatt som en del av forskriften. Dette må gjelde selv om vedlegget skulle ligge ved forskriften ved vedtakelse, kunngjøring etc.

Kommentardelen til en forskrift

En forskrift må ha kommentarer til de paragrafene der det er påkrevd. Kommentarens funksjon er å forklare innholdet i den enkelte bestemmelse. Den skal ikke fastsette annet innhold enn det som følger av forskriften. Kommentarene beskriver dermed også kommunens oppfatning av hvordan regelen er å forstå. Ofte er det hensiktsmessig å vise til eller sitere relevante paragrafer i forurensningsforskriften og tilhørende kommentarer.

Etterkontroll av en forskrift

Utvikling av forskrifter bør anses som en kontinuerlig prosess som ikke kan anses avsluttet selv om en forskrift er vedtatt og satt i kraft. Det har i de senere årene blitt lagt større vekt på behovet for etterkontroll av både lover og forskrifter. Formålet med etterkontroll er i første rekke å kontrollere om forskriften virker etter sin hensikt. Det forutsetter at man på forhånd så presist som mulig har beskrevet formålet med forskriften. Dersom dette blir gjort, vil kommunen på et tidlig stadium kunne avdekke eventuelle problemer, slik at man får en mulighet til å sørge for de nødvendige forbedringer.

8.2. Utarbeidelse av lokale forskrifter

Problembeskrivelse og saksgang

Arbeidet med en lokal forskrift bør omfatte følgende:

- Utarbeidelse av et problemnotat. Hva er problemet? Kan det løses med en forskrift? Eller med reglene innen helselovgivningen? Et problemnotat beskriver problemet og gir kommunens ledelse nok informasjon til at å avgjøre om den foreslåtte løsningen skal gjennomføres.
- Utarbeidelse av en forskrift m/kommentarer og konsekvensvurdering. Konsekvensvurderingen bør inneholde hvilke konsekvenser iverksettelse av forskriften vil medføre. Forslag til innhold:
  - sammendrag
  - problembeskrivelse, jf. første strekpunkt (type miljøproblem, dets omfang, årsak, forventet utvikling)
  - gjeldende krav og mål på området (forurensningsloven, nasjonale krav, kommunale krav og mål som f.eks. fastsatte miljømål i regi av miljømål for vannforekomstene)
  - begrunnelse for valg av forskrift som løsning, nytteeffekter
  - kostnader forbundet med forslaget
  - andre virkninger
- Utarbeidelse av en liste over berørte som skal høres. Også andre enn direkte berørte bør vurderes. Det bør være i kommunens interesse å høre flest mulig, men det er ingen hensikt å sende forskriftsforslaget til instanser som ikke kan ha noen berøringspunkter til regelverket. En bred høring sikrer at man får inn relevante opplysninger om forslaget. Dermed blir forskriften bedre, det blir lettere å utarbeide relevant informasjonsmateriale og gir en økt forståelse og forankring for den berørte kretsen. Ved utarbeidelse av kommunale forskrifter bør offentlig kunngjøring benyttes, siden forslaget ofte gjelder svært mange. Høringsfristen bør ikke være mindre enn 6 uker. Høringen bør samordnes med andre forskrifter som kommunen utarbeider, dersom det forenkler situasjonen for de berørte.
- Utarbeidelse av en oppsummering av høringsrunden (hvem har uttalt seg, hvor mange er enig i forslaget, hvor mange som har merknader, hvor mange som går i mot osv).
- Kommentering av uttalelser som av betydning for innholdet. Uttalelsene tas eventuelt til følge og utkastet endres i tråd med dette. Dersom det foreslås endringer som kommunen ikke tar til følge, bør dette begrunnes.
- Sende over revidert utkast til de meste berørte instansene, dersom høringsuttalelsene eller andre forhold medfører vesentlige endringer i det opprinnelige utkastet.
- Vedtakelse av forskriften og kunngjøring av den i Norsk Lovtidend¹⁶.

Innhold i lokal forskrift

Innholdet i en forskrift må samsvare med intensjonene i forurensningsloven. I følge § 1 er lovens formål å ”verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning.”. Loven skal sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse.

---

¹⁶ <http://www.lovdatab.no/>

Kommunen plikter å føre opp Fylkesmannen som høringsinstans, jf. forvaltningsloven § 38. Kommunen må også vurdere å føre opp andre kommuner som har utslipp til samme resipient på høringslisten.

Grensen mellom lokal forskrift og veiledning

En forskrift er et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer, jf. forvaltningsloven § 2 bokstav c). Det vil si at lokale forskrifter inneholder rettslig bindende vilkår. Eksempler på rettslig bindende vilkår er krav om rensegrad. Dersom det er ønskelig å veilede den ansvarlige i hvilke renseløsninger som er egnet, kan kommunen utarbeide en teknisk veileder til den lokale forskriften.

8.3. Utarbeidelse av forskrift om saksbehandlings- og/eller kontrollgebyr

Forurensningsforskriften § 11-4 gir kommunen hjemmel til å fastsette forskrift om innkreving av gebyrer for kommunal saksbehandling (forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 og § 15-A-4) og kontroll etter forurensningsforskriften kapittel 11 til 16. Bakgrunnen for dette bygger på prinsippet om at brukeren av tjenester/ytelser også skal belastes de kostnader de påfører samfunnet. Kostnader som dekkes gjennom kapittel 16 om kommunale vann- og avløpsgebyrer, gebyrer fastsatt etter plan- og bygningsloven § 109, avfallsgebyr for tømning av slamavskillere etter forurensningsloven § 34 eller som dekkes på andre måter, kan ikke medtas i gebyrgrunnlaget. Gebyrene settes slik at de samlet ikke overstiger kommunens kostnader ved saksbehandlingen eller kontrollordningen, jf. forurensningsloven § 52a.

Gebyr for kontroll kan helt eller delvis dekkes ved at det fastsettes et årsgebyr. Dersom årsgebyr fastsettes, forplikter kommunen seg til å foreta jevnlig kontroll. Eventuelt nødvendig oppfølgingsarbeid kan også legges inn i gebyrsatsen. Mulighet for fritak for anlegg som midlertidig ikke er i drift, bør tilpasses kommunens eksisterende praksis på området.

En trenger ikke nødvendigvis utarbeide en egen forskrift om saksbehandlings og/eller kontrollgebyrer. Innholdet kan for eksempel være egne paragrafer i tilsvarende gebyrforskrifter som kommunen utarbeider (eller reviderer). Det kan være arbeidsbesparende for kommunen og trolig gjøre det enklere for brukerne. En felles gebyrforskrift må ha hjemmelshenvisninger til alle forskrifter/lover som ligger til grunn for den.

Offentlige tjenester som saksbehandling og kontroll kan gjøres betinget av at gebyr er innbetalt til vedkommende myndighet.

En gebyrforskrift kan utarbeides på mange måter. Det bør fremgå av forskriften hvorvidt den gjelder gebyrer etter forurensningsforskriften og/eller eventuelle lokale forskrifter. Gebyrsatser kan spesifiseres i en tabell i forskriften. Tabellen kan deles inn i størrelse og type utslipp, for eksempel bolig, fritidsbolig, turistanlegg, anlegg større enn 100 pe, og relateres til type søknad, for eksempel søknad om tillatelse, søknad om omgjøring av tillatelse, melding etter lokal forskrift, kontroll av anlegg osv. Dersom gebyrsatsene er små og det totale innkomne beløpet er relativt lite, er det få incitamentet til å legge ned betydelig ressurser i en selvkostkalkyle, og å ha et finmasket gebyrsystem.

Statsministerens kontor vedtok i 1987 i medhold av forvaltningsloven § 38 at kommunale gebyrforskrifter ikke skal kunngjøres i Norsk Lovtidend. Dette gjelder alle typer gebyrer, bl.a. for vann og kloakk, feiing, avfallsbehandling, bygnings- og oppmålingssaker. Vedtaket

gjelder hele den kommunale forskriften på området, ikke bare selve gebyrvedtaket. Den enkelte kommune må selv kunngjøre disse forskriftene i den lokale pressen, enten i hel tekst eller med en kort omtale med opplysning om hvor en kan få forskriften.

Rundskriv H-2140, ”Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester”, utgitt av Kommunal- og regionaldepartementet januar 2003, beskriver hvilke kommunale kostnader som bør legges til grunn når kommunens selvkostnad skal beregnes. Kommunen bør ha et internregnskap og rapport som viser at selvkostprinsippet overholdes.

Eksempler på kostnader er lønnskostnader (sjekk av søknad, sørge for forhåndsvarsling, utarbeide forslag til vedtak, oppfølging etc.), antatte reisekostnader (befaring), kontorstøtte, sentralbordtjeneste, kostnader knyttet til utsending av fakturaer, betaling av regninger, evt. føring av internregnskap, post & telefon, kostnader til eksterne kurs og konferanser. Siden de fleste av disse tjenestene også dekker forhold som ikke har noe med forurensningsforskriften å gjøre, må en skjønsmessig beregne en andel.

Kostnader som ikke kan tas med i gebyrgrunnlaget, er bl.a. utarbeidelse av strategiske planer som kommuneplaner inkl. arealdel, budsjett, sektorplaner osv.

Eventuelle utgifter knyttet til høring av en søknad, dekkes normalt av søker. Det er også søkeren som skal framskaffe og bekoste de opplysningene som etter kommunens skjønn er nødvendige for å kunne ta stilling til søknaden. Dette kan for eksempel være grunnundersøkelse, registrering av drikkevannskilder, vurdering av influensområde etc. Kommunen kan tilby å utføre denne tjenesten, men da etter avtalt pris med søkeren. Dette skal derfor ikke tas med i beregningsgrunnlaget for saksbehandlingsgebyr.

Hver enkelt kommune må selv gjøre en realitetsvurdering av sitt kontroll- og tilsynsbehov og fastsette satsene ut i fra det. Tilsynsvirksomheten bør være risikobasert, dvs. at kontroll med eventuelt oppfølgende reaksjon foretas overfor de virksomheter hvor sannsynligheten for og miljøkonsekvensen av brudd på regelverket er størst. Kontrollen bør prioriteres bl.a. etter tilstanden i resipienten og etter størrelse, kompleksitet og alder på anlegget. Resipientundersøkelser og kommunens målsetninger for vannkvalitet bør være utgangspunkt for denne prioriteringen.

Gebyrgrunnlag for saksbehandling

Saksbehandlingen omfatter saksbehandling etter forurensningsforskriften kapittel 12,13 og § 15A-4. Gebyrgrunnlaget skal dekke følgende tjenester:

- Innledende saksbehandling, forhåndsvarsling, behandling av eventuelt innkommende uttalelser, utarbeidelse av forslag til vedtak, oppfølging etc.
- Generell forberedelse og innhenting av bakgrunnsmateriale for saksbehandling, herunder nødvendig befaring.
- Eventuell kontroll av anlegg under bygging og ferdigkontroll av anlegg.
- Vurdering av resipienter og brukerinteresser (kun en andel der det også er utslipp fra andre kilder).
- Eventuell klagesaksbehandling.
- Eventuell saksbehandling etc. knyttet til opprydding av eldre utslipp.

Gebyrgrunnlag for kontroll

Kontrollene omfatter tilsyn med avløpsdelen i forurensningsforskriften og vedtak fattet i medhold av den, følger av forurensningsloven §§ 7 fjerde ledd og 48 til 51. Kontrollene omfatter ikke tilsyn med nyanlegg i medhold av plan- og bygningsloven.

Gebyrgrunnlaget skal dekke følgende tjenester:

- Kontroll og tilsyn med mindre avløpsanlegg, prøvetaking, analyser, kontrollrapport etc.
- Oppfølging av kontroll, for eksempel gi pålegg om utbedring av anlegg
- Annen relevant, nødvendig tilsynsvirksomhet

9. Tilsyn med tillatelser, forskrifter og pålegg

På avløpssektoren er det i hovedsak kommunen og Fylkesmannen som utøver myndighet innen tilsynsområdet. Det fremgår av forurensningsloven § 48 at forurensningsmyndigheten skal:

- føre tilsyn med den enkelte forurensningskilde og med forurensningssituasjonen generelt i sitt myndighetsområde.
- gjennom råd, veiledning og opplysning arbeide for å motvirke forurensninger og se til at reglene i loven, forskrifter og enkeltvedtak blir fulgt. For eksempel kan forhåndskonferansene etter plan- og bygningsloven brukes til også å avklare innhold i søknad om utslippstillatelse og opplyse om VA/Miljø-blad, videre saksgang m.m.

Tilsynsmyndigheten kan skaffe seg informasjon på ulike måter:

- a) Enkeltopplysninger som gis av den enkelte virksomhet (brev, tlf).
- b) Årsrapporter eller lignende fra for eksempel turistbedrifter eller kommunale avløpsanlegg.
- c) Rapporter fra pålagt resipientundersøkelser, vannprøvetaking etc.
- d) Kontrollrapporter, befaringsrapporter.

Vilkårene i gitte utslippstillatelser er av stor betydning for tilsynet. Krav om årsrapporter vil normalt være gitt som et vilkår i utslippstillatelsen. Det samme gjelder ofte resipientundersøkelser. I tillegg er det ofte frister i en utslippstillatelse som forurensningsmyndigheten må følge opp.

Kommunen har i tillegg myndighet etter forurensningsloven til å kreve supplerende opplysninger (§ 49), kontrollere virksomheter (§ 50), pålegge undersøkelser (§ 51) og reagere på forskjellige måter mot overtredelse (§§ 7, 73-78).

Interne rutiner i kommunen

Interne rutiner for kontroll, bruk av tvangsmulkt og vurdering av anmeldelser bør være nedfelt i kommunens internkontroll/kvalitetssikringssystem.

Tilsynsmyndigheten har selv ansvar for å skaffe seg tilstrekkelig kompetanse. Samarbeid mellom flere kommuner vil kunne heve tilsynskompetansen.

9.1. Supplerende opplysninger

Kommunen kan med hjemmel i forurensningsloven § 49 pålegge den som er ansvarlig for forurensningen å gi opplysninger som kommunen trenger for gjennomføring av gjøremål etter loven. I særlige tilfeller kan også opplysninger kreves av andre enn forurenser, for eksempel fra konsulenter eller andre virksomheter som utfører arbeid for den ansvarlige. En slik særlig grunn kan være at saken haster eller at en ikke stoler på eller ikke får tilstrekkelige opplysninger fra den ansvarlige.

De opplysninger som kan kreves etter § 49 er slike som vedkommende sitter inne med. Undersøkelser og lignende må hjemles i § 51.

Pålegget er et enkeltvedtak som kan påklages. Klagen kan være muntlig og må fremsettes straks når klager er til stede, og ellers innen tre dager. jf. forvaltningsloven § 14.

9.2. Kontrollvirksomhet

Kontroll er undersøkelse av om virksomheten følger forurensningsmyndighetenes krav (lover, forskrifter og enkelttillatelser). Hensikten med kontroll er i første rekke å verifisere at vilkårene i utslippstillatelsen og bestemmelser i eventuelle lokale forskrifter overholdes. Det er likevel den ansvarlige for avløpsanlegget som skal sikre at offentlige krav overholdes.

Mål og strategi

Det er viktig at forurensningsmyndighetens tilsynsvirksomhet er målrettet, dvs. at tilsynet planlegges, gjennomføres og evalueres i forhold til miljømål som er fastsatt for den aktuelle regionen, kommunen, området, resipienten etc. Tilsynsvirksomheten bør for øvrig være risikobasert, dvs. at kontroll med oppfølgende reaksjon foretas overfor de virksomheter hvor sannsynligheten for og miljøkonsekvensen av brudd på regelverket er størst.

Det vil, med utgangspunkt i ovennevnte, være naturlig at tilsynsvirksomheten blir nedfelt i en årlig tilsynsplan/program som er forankret i kommunens ledelse og hvor ansvaret for gjennomføringen av planen er entydig plassert. Policy og rutiner for hvordan kommunen vil drive sitt tilsynsarbeide, inkludert rutiner for rapportering av resultatene (internt og eksternt) av utførte kontroller, bør også være nedfelt i kommunens internkontroll/kvalitetssikringssystem. På denne måten gir kommunen tilsynsarbeidet en mer formell og forpliktende status.

Kontroll kan gjennomføres i planleggings-, prosjekterings-, drifts- og eventuelt i en avviklingsfase. Klager, for eksempel fra naboer, vil også kunne initiere kontroller. Det samme gjelder når en tidsfrist i en utslippstillatelse utløper. Videre kan det ved enkelte akutte utslippshendelser være viktig å foreta en umiddelbar kontroll, en såkalt ”utrykningsinspeksjon”.

En kontroll i planleggings-/prosjekteringsfasen, for eksempel av en modifikasjon i et avløpsanlegg, kan ofte være nyttig for å få sjekket ut om prosjekteringen går som forutsatt og i samsvar med de spesifikasjoner som er gitt. På denne måten kan en kontroll i denne fasen medvirke til å sikre at myndighetskrav som anlegget senere skal innfri under drift vil bli innfridd. Slike kontroller bør samordnes med tilsvarende kontroller etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

Kommunens myndighet

Kommunen skal, innen sitt myndighetsområde, ha uhindret adgang til eiendom der forurensning kan oppstå eller har oppstått, eller som er eller kan bli utsatt for forurensning når det er nødvendig for dennes gjøremål etter loven, jf. forurensningsloven § 50.

Generelt kan kontroller utføres uanmeldt eller at bedriften på forhånd er varslet om at en kontroll skal gjennomføres. Uanmeldte kontroller vil ha en positiv effekt med henblikk på å skape en viss troverdighet utad og overfor publikum. Også ved uanmeldte kontroller skal forurensningsmyndigheten først ta kontakt med representanter for virksomhetens ledelse ved oppmøte.

Kommunen kan kreve å få lagt frem og få granske dokumenter og annet relevant materiale. Den som granskningen gjelder, har rett til å klage over beslutningen. Klagen kan være muntlig og må fremsettes straks når klager er tilstede, og ellers innen tre dager jf. forvaltningsloven § 15.

Kommunen er også tilsynsmyndighet etter § 7 i ”forskrift av 6.12.96 om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid” (internkontrollforskriften).

Internkontrollforskriften

Internkontrollvirksomheten gjelder for virksomhet som omfattes av forurensningslovgivningen, dersom virksomheten sysselsetter arbeidstaker, jf. internkontrollforskriften § 2. Plikten til å ha internkontroll gjelder altså ikke eiere av boliger eller hytter. De aller fleste turistbedrifter, skoler etc sysselsetter arbeidstakere, og følgelig gjelder forskriften for disse. Kommunale avløpsanlegg plikter også å ha systematiske tiltak som sikrer at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med kravene i utslippstillatelsen.

Kommunens ansvar som forurensningsmyndighet kan deles i to:

- kontrollere at utslippstillatelsen, krav i lokal forskrift m.v. overholdes, og
- kontrollere at virksomheten har etablert et forsvarlig internkontrollsystem.

Av kontrolltyper skilles det ofte mellom systemrevisjon og verifikasjon. Med systemrevisjon menes en mer omfattende og systematisk granskning av en virksomhet for å fastslå om internkontrollen utøves i samsvar med virksomhetens uttalte HMS-policy og etablerte internkontrollrutiner, og om resultatet av bedriftens internkontroll gir de mål som bedriften har fastsatt, bl.a. for det ytre miljø. Videre vil en systemrevisjon alltid fokusere på om virksomhetens internkontroll er hensiktsmessig og rasjonell for å etterleve myndighetskrav, f.eks. en tillatelse til et kommunalt avløpsanlegg. Figur 11 viser en sjekkliste for systemrevisjon.

Sjekkpunkter ved systemrevisjon:

1. Har virksomheten utslippstillatelse, ev. lokal forskrift og andre gjeldende krav tilgjengelig, og oversikt over krav av særlig viktighet?
2. Har arbeidstakerne tilstrekkelig med kunnskaper og ferdigheter i HMS-arbeidet?
3. Medvirker arbeidstakerne i HMS-arbeidet, slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes?
4. Er det fastsatt mål for det ytre miljø?
5. Finnes det oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder fordeling av oppgaver og myndighet for arbeidet med det ytre miljø?
6. Har virksomheten kartlagt forurensningsmessige farer og problemer og vurdert risiko, og satt i verk tiltak for å redusere risikoen?
7. Har virksomheten rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av HMS-krav?
8. Har virksomheten en årlig rutine for gjennomgang av HMS-systemet?
9. Er internkontrollen samordnet med eventuelle andre virksomheter på samme arbeidsplass?

Figur 11. Eksempler på sjekkpunkter ved systemrevisjon.

En verifikasjon er en mindre ressurskrevende kontrollform, men med det samme overordnede formålet som med en revisjon; undersøke og få bekreftet om spesifiserte krav er oppfylt, f.eks. kravene i en utslippstillatelse. En revisjon vil, i tillegg til å fokusere på systemdelen av en virksomhets internkontroll, ofte bestå av verifikasjon innenfor en eller flere utvalgte tema/områder.

Rollesammenblanding

Kommunen har ulike roller og enkelte av disse rollene kan blant publikum/kommunens innbyggere oppfattes å være noe motstridende. Dette gjelder kommunens rolle som eier av avløpsanlegg (forurenser) og rollen som forurensningsmyndighet innen samme sektor. Myndighetsrollen innebærer at kommunen har et ansvar, og en plikt, til å håndheve det

lovverket som er delegert kommunen innen forurensningsområdet. Håndheving av forurensningsforskriften kapittel 12 og 13 inkluderer bl.a. at kommunen er gitt tilsynsmyndighet, mao. at kommunen kan benytte kontroll som et virkemiddel for å sikre at forskriftskravene blir etterlevd. Det er viktig at kommunen utøver denne tilsynsdelen av myndighetsrollen, bl.a. for å kunne bli oppfattet som en troverdig forurensningsmyndighet. Samtidig er det viktig at kommunen er oppmerksom på den dobbeltrollen som ligger i det å ”kontrollere seg selv”, dvs. kontroll og håndheving av anlegg de selv står som eiere av og hvor kommunen selv er myndighet/kravstiller. Når kommunestyret skal delegere forurensningsmyndigheten, er følgende hensyn viktige:

- Delegering av tilsynsmyndigheten til et organ (jf. mulighetene i kommuneloven og forurensningsloven § 83) som ikke står for den praktiske eller organisatoriske utførelsen av de kommunale avløpsanleggene.
- Delegering av tilsynsmyndighet slik at tilsynet i størst mulig grad kan samordnes med andre kontroller, for eksempel kontroller etter plan- og bygningsloven
- Utarbeidelse av retningslinjer/tilsynsprogram for tilsynsvirksomheten.

9.3. Pålegg om undersøkelse

Kommunen kan i medhold av forurensningsloven § 51 pålegge den som har, gjør eller setter i verk noe som fører eller som det er grunn til å tro kan føre til forurensning, å sørge for eller bekoste undersøkelser eller liknende tiltak som med rimelighet kan kreves for å

- a) fastslå om og i hvilken grad virksomheten fører eller kan føre til forurensning.
- b) klarlegge årsaken til eller virkningen av inntrådt forurensning.
- c) klarlegge hvordan forurensningen skal motvirkes.

Dersom betingelsene er tilstede, kan kommunen pålegge resipientundersøkelser, laboratorieundersøkelser, utslippsundersøkelser, kontinuerlige undersøkelser, overvåkinger etc. Undersøkelsene må gi svar på bokstav a), b) og/eller c). Dersom flere virksomheter får pålegg om undersøkelse, bør kommunen oppfordre til samordning. Se Tabell 7 for kommunens hjemmel til å kreve resipientundersøkelser.

Tabell 7. Hjemmel for å kreve resipientundersøkelser i ulike situasjoner.

Situasjon	Hjemmel
Søknadsfasen	forurensningsforskriften §§ 12-4 og 13-4 (ev. § 51 i f-loven)
Når tillatelse vurderes	forurensningsforskriften §§ 12-5 og 13-5
Etter at tillatelse er gitt	forurensningsloven § 51 (ev. § 18)
Når det ikke foreligger søknad eller tillatelse	forurensningsloven § 51

For å sikre at undersøkelsen gir troverdighet og kan brukes i det oppfølgende arbeidet, bør kommunen stille krav om bruk av laboratorier som er akkreditert for den aktuelle analysen. Prøveflasker, prøvetakingssystem, konservering av prøver m.v. bør være i henhold til krav i henhold til Norsk Standard og eventuelle tilleggskrav fra laboratoriet.

Et pålegg om undersøkelser er et enkeltvedtak som kan påklages. Forvaltningsloven kapittel IV – VI gjelder derfor når vedtak skal fattes etter denne bestemmelsen.

10. Reaksjoner mot overtredelse

Med reaksjon menes den måten myndigheten følger opp en virksomhet for å sikre/påse at eventuelle funn som ble gjort under en kontroll blir rettet opp innen rimelig tid.

Det er spesielt to forhold som må vurderes samtidig når kommunen avdekker ulovligheter tilknyttet en lokal forskrift, utslippstillatelse eller et annet enkeltvedtak:

- hvordan kommunen skal reagere for å få forurenseren til å rette opp ulovligheten, og
- hvorvidt ulovligheten skal medføre anmeldelse.

I noen tilfeller kan situasjonen være slik at ulovligheten for eksempel skyldes at vilkåret i utslippstillatelsen er unyansert eller feil, for eksempel at en tidsfrist var urealistisk. Da bør kommunen først vurdere om vilkåret skal endres (se kapittel 7).

Det er vanskelig å gi en generell beskrivelse av hvordan kommunen bør reagere for å få forurenseren til å rette opp ulovligheten. Ved kontroll vil for eksempel type reaksjon være avhengig av alvorligheten ved de funn som blir gjort. Et vanlig trekk ved reaksjonsmønsteret er at forurensningsmyndigheten først (i brev form) påpeker ulovligheten ovenfor forurenseren og gjør oppmerksom på at en vil vurdere reaksjoner dersom forholdet ikke ordnes innen en frist som nevnes spesifikt. Et slikt brev er ikke et enkeltvedtak, men informerer den ansvarlige om forholdet og gir vedkommende en tidsfrist til å ordne opp på egen hånd. Dersom forholdet ikke bringes i orden, vurderer forurensningsmyndigheten å ta i bruk noen av de virkemidler som er fastsatt i forurensningsloven. Eksempler på de to fasene fremgår av Tabell 8.

Tabell 8. Generelle eksempler på 1) informasjonsfase og 2) påleggsfase.

	Ulovlig utslipp konstatert, ingen tillatelse foreligger	Brudd på vilkår i tillatelse avdekket ved kontroll	Resipientundersøkelse ikke mottatt, selv om tidsfristen er overskredet
1)	Kommunen påpeker plikten den ansvarlige har etter forurensningsloven § 7 til å stanse, fjerne eller begrense forurensningene. Opplyse at tiltak vil bli vurdert dersom den ansvarlig selv ikke stopper forurensningen innen en viss dato.	Kommunen påpeker plikten til å rette opp forhold som avviker fra myndighetskrav. Opplyse at tiltak vil bli vurdert dersom den ansvarlige ikke gir tilbakemelding på at forholdet er rettet opp innen en viss dato.	Kommunen påpeker plikten til å sende inn rapporten. Opplyser om at kommunen etter en ny fristdato vil vurdere å iverksette tiltak for å få inn rapporten.
2)	Kommunen fatter enkeltvedtak etter § 7 fjerde ledd om tiltak innen en nærmere fastsatt frist. Alternativt kan kommunen gi utslippstillatelse m/frister for utbedring, jf. forurensningsloven § 11.	Kommunen fatter enkeltvedtak i medhold av forurensningsloven § 73 (f.eks. tvangsmulkt) i de tilfeller hvor korrigerende tiltak ikke er gjennomført.	Kommunen fatter enkeltvedtak (f.eks. tvangsmulkt) i de tilfeller rapporten ikke mottas.

10.1. Pålegge den ansvarlige å treffe tiltak

Det fremgår av § 7 i forurensningsloven at ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig.

Det følger av forurensningsloven § 7 annet ledd at ved fare for forurensning i strid med loven, en forskrift eller vilkår i utslippstillatelse, plikter den ansvarlige å sørge for tiltak for å hindre at forurensningen inntreffer. Dersom forurensningen inntreffer, har den ansvarlige plikt til å sørge for avbøtende tiltak.

Selv om det foreligger en slik tiltaksplicht, er det ikke alltid den ansvarlige etterkommer dette. Forurensningsloven § 7 fjerde ledd gir derfor forurensningsmyndigheten adgang til å pålegge gjennomføring av tiltak innen en nærmere angitt frist.

Pålegg etter forurensningsloven § 7 kan være til spesiell nytte når det er noe uklart hvilke plikter som faktisk påhviler den ansvarlige, og at det er nødvendig å fatte et vedtak som presiserer dette. Det kan være aktuelt å bruke bestemmelsen når en oppdager ulovlige utslipp fra for eksempel et hyttefelt, hvor det av hensyn til resipientforholdene eller brukerkonflikter er behov for å iverksette tiltak snarest (inntil endelige vilkår er fastsatt i en utslippstillatelse på bakgrunn av en søknad).

Et pålegg etter forurensningsloven § 7 er et enkeltvedtak. Reglene om saksbehandling i forvaltningsloven kommer dermed til anvendelse. Vedtaket kan påklages.

10.2. Umiddelbar gjennomføring

Kommunen er gitt myndighet etter forurensningsloven § 74, første til tredje ledd, jf. rundskriv T-5/98 til å:

- sørge for iverksetting av tiltakene, dersom den ansvarlig ikke har etterkommet pålegget etter forurensningsloven § 7 fjerde ledd.
- sørge for iverksetting av tiltakene, dersom veien om pålegg, jf. forurensningsloven fjerde ledd, kan medføre at iverksettelsen av tiltakene forsinkes eller dersom det er uvisst hvem som er ansvarlig

Kommunen har rett til å gripe inn dersom den ansvarlige ikke gjennomfører nødvendige tiltak eller når dette ikke skjer raskt nok. Slike situasjoner kan oppstå dersom den ansvarlige ikke etterkommer pålegg etter § 7 og saken haster slik at et pålegg vil forsinke gjennomføringen, eller dersom det er uvisst hvem den ansvarlige er. Kommunen kan overlate den praktiske gjennomføringen til andre for eksempel et privat firma jf. ”sørge for” i forurensningsloven § 7 fjerde ledd.

10.3. Tvangsmulkt

Det er ikke alltid tilstrekkelig å vedta reguleringer av forurensende virksomheter. Det er også nødvendig med virkemidler eller sanksjonsmuligheter dersom miljøkravene ikke blir overholdt. En praktisk viktig sanksjonsmulighet er pålegg om tvangsmulkt (forurensningsgebyr), jf. forurensningsloven § 73, jf. forurensningsforskriften § 41-6.

Forvaltningslovens krav om forhåndsvarsling gjelder også ved fastsettelse av tvangsmulkt. For eksempel kan tvangsmulkt varsles i informasjonsfasen (tabell 7).

Vedtak om tvangsmulkt

Tvangsmulkt kan benyttes i to ulike situasjoner:

- a) Når en overtredelse av loven eller vedtak i medhold av loven er oppdaget. Det gis en frist for å rette forholdet, og tvangsmulkten begynner da å løpe dersom forholdet ikke er rettet ved fristens utløp.
- b) I forkant. Tvangsmulkt kan unntaksvis rettes mot forurensning som kan oppstå, og vil da begynne å løpe fra en eventuell overtredelse tar til.

Tvangsmulkt er ikke straff. Tvangsmulkt har virket etter sin hensikt dersom den ansvarlige innretter seg slik at han ikke må betale. Tvangsmulkt er et økonomisk virkemiddel for å stoppe eller unngå et ulovlig forhold. Situasjoner hvor tvangsmulkt kan være aktuelt er:

- dersom kommunen ikke har mottatt rapport fra de undersøkelser som virksomheten er pålagt i medhold av forurensningsloven § 51.
- dersom virksomheten ikke har rettet opp ett eller flere av de bruddene som kontrollen avdekket
- dersom virksomheten ber om utsatt frist for å ferdigstille rensanlegget. Det er spesielt aktuelt dersom det allerede har vært flere utsettelse eller dersom det ut fra forurensningsmessige grunner er viktig å få etablert rensing før badesesong eller lignende.

Fristen må alltid settes slik at det er mulig for den vedtaket retter seg mot å unngå at tvangsmulkten påløper ved å gjennomføre tiltaket i vedtaket.

Tvangsmulkten kan enten være en engangsmulkt eller en løpende mulkt (Figur 12) som løper så lenge forholdet varer (dagmulkt, ukemulkt). Engangsmulkt er særlig aktuelt dersom det er av stor betydning at forholdet rettes opp innen en viss frist (for eksempel at avløpsutslipp skal være utbedret før badesesongen starter).

Som en retningslinje skal mulktens størrelse settes så høyt at det ikke lønner seg å overtredet vedtaket

Manglende rapport fra resipientundersøkelse

Vedtak om tvangsmulkt

.....

Skjærgården kommune viser til pålegg av 1.4.01 om resipientundersøkelse i Storepollen. Frist for innsendelse av rapport var satt til 30.9.01. Til tross for puring i brev av 15.10.01 med varsle om tvangsmulkt kan vi ikke se å ha mottatt noen rapport. Etter det vi forstår, er undersøkelsen heller ikke gjennomført.

Kommunen har myndighet til å fastsette tvangsmulkt ved forhold i strid med loven, jf. § 41-6 i forurensningsforskriften. Det fremgår av kommunestyrets delegasjonsvedtak av 15.1.01 at administrasjonssjefen er delegert myndighet for avløpsanlegg opp til 100 pe.

Vedtak

Hvis ..... kommune ikke har mottatt rapport fra resipientundersøkelse innen 31.01.02, pådrar ..... seg en tvangsmulkt på

1.000,- kr per dag

inntil rapporten er mottatt.

Tvangsmulkten forfaller til betaling straks fristen er oversittet, og kan inndrives umiddelbart av skattefogden.

Lovhjemmel: forurensningslovens § 73 (tvangsmulkt ved forhold i strid med loven), jf. forskrift om forurensning § 41-6.

Begrunnelse

- Vise til intern delegering av myndighet i kommunen.
- Aktuell historikk (for eksempel om tidligere tidsfrister).
- Henviser til eventuelle kommunale retningslinjer for bruk av tvangsmulkt.
- Begrunne vedtaket (hovedhensyn).

Kommunen ser seg derfor nødt for å benytte tvangsmulkt som et økonomisk virkemiddel for å få ..... til å etterkomme pålegg av 1.4.01. Som det fremgår av vedtaket ovenfor løper tvangsmulkten alle dager etter 15.1.02, også på helgedager, inntil vi har mottatt rapporten. Vi forventer imidlertid at rapporten mottas før fristen, slik at tvangsmulkten ikke forfaller. Rapporten kan om ønskelig faks til oss.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Fylkesmannen i ..... innen 3 uker fra det tidspunkt denne meldingen er mottatt. En eventuell klage sendes til Skjærgården kommune. Se forøvrig vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Figur 12. Eksempel på vedtak om tvangsmulkt.

tvangsmulkten skal være et virkemiddel for å få gjennomført. Det er adgang til å sette en mulkt på skjønnsmessig grunnlag, men det kan selvsagt ikke settes så høyt at det må betegnes som myndighetsmisbruk. Det bør vurderes å knytte tvangsmulkten til hvert enkelt forhold, slik at eventuell innkreving kan gjelde kun de forhold som ikke er rettet opp.

Tvangsmulktvedtaket må utformes slik at kommunen, i det fristen går ut, ikke er i tvil om tvangsmulkten skal kreves inn eller ikke. Bruk av tvangsmulkt krever også at kommunen følger saken opp nøye. Det bør sjekkes om:

- det fremgår tydelig av vedtaket hvilke brudd, vilkår eller forhold som tvangsmulkten retter seg mot, slik at virksomheten vet hvilke tiltak som må settes i verk for å unngå at tvangsmulkten påløper.
- tvangsmulktvedtaket bør sendes rekommandert, slik at man sikrer seg at vedtaket kommer frem til mottakeren.
- vedtaket inneholder opplysninger om klagefrist m.v. Klageskjema X-073 kan vedlegges vedtaket (klagefrist løper fra den dato virksomheten mottar vedtaket om tvangsmulkt – ikke fra den dato tvangsmulkten påløper).

Dersom den ansvarlige retter opp forholdet innen fristen, bør kommunen vurdere å informere vedkommende om at forholdet er rettet opp og at tvangsmulkten ikke vil forfalle.

Ved bruk av engangsmulkt er det ofte mulig å foreta en kontroll av avløpsanlegget umiddelbart etter at fristen er utgått. Det er også mulig å foreta kontroll når dagmulkt benyttes. Alternativt kan en fastsette at avløpsanlegget skal sende inn en skriftlig bekreftelse når forholdet er brakt i orden. Vedtaket hjemles i forurensningsloven § 49 og tas med i det brevet hvor tvangsmulkten fastsettes.

Oppfølging av påløpt tvangsmulkt

Tvangsmulkt starter å løpe dersom avløpsanlegget oversitter den fristen kommunen har satt eller dersom overtredelse inntreffer. Det fremgår av forurensningsloven § 73 at påløpt tvangsmulkt skal betales inn til staten, som i dette tilfelle er Skattefogden. Ta kontakt med Skattefogden for å avklare hvordan han skal informeres. Dersom beløpet ikke blir innbetalt, vil Skattefogden stå for den videre innkreving.

Engangsmulkt kan kreves inn umiddelbart. Samtidig må kommunen vurdere ytterligere oppfølging for å rette opp forholdet. Det er vanlig å vedta en ny høyere tvangsmulkt med ny frist, etterfulgt av en politianmeldelse.

Dagmulkt løper hver dag inntil forholdet blir ordnet. Kommunen bør likevel etter en viss tid vurdere å kreve inn påløpt mulkt (for eksempel for de to første ukene). Dersom tvangsmulkten løper over lengre tid, kan det være en indikasjon på at beløpet er for lite. I slike tilfeller bør mulkten høynes (nytt vedtak), eventuelt etterfulgt av en politianmeldelse.

Bruk av tvangsmulkt krever grundig oppfølging, særlig ved fastsettelse av dagmulkt. Det er derfor viktig at kommunen har gode interne rutiner på hvordan tvangsmulksaker skal følges opp.

10.4. Frafall av påløpt tvangsmulkt

I henhold til § 73, 4. ledd kan kommunen frafalle påløpt tvangsmulkt (helt eller delvis). Frafall av tvangsmulkt bør kun være aktuelt når særlige grunner taler for det. En henvendelse om ettergivelse må besvares, og avgjørelsen er å regne som et enkeltvedtak som kan påklages. Selv om det ikke foreligger noen henvendelse om ettergivelse, bør kommunen vurdere spørsmålet. Eksempler på tilfeller som kan tilsi hel eller delvis nedsetting av påløpt tvangsmulkt er når det økonomiske grunnlag for virksomheten står på spill, ved overtredelser som unnskyldelige eller som skyldes force majeure begivenheter (dvs. tvingende omstendigheter).

10.4.1. Anmeldelse

Forurensningsforskriften § 41-7 fastslår at overtredelser av denne forskriften eller vedtak truffet i medhold av denne forskriften straffes etter forurensningsloven kap. 10. Myndighet til å begjære påtale etter forurensningsloven § 78, tredje ledd ligger hos kommunen (se rundskriv om kommunens myndighet og plikter T-5/98).

Anmeldelse bør bare brukes i alvorlige tilfeller. Kommunen bør være sikker på at forholdet er en overtredelse av straffebestemmelsen, og at det foreligger tilstrekkelig uaktsomhet for å anmelde forholdet. Anmeldelsen bør være dokumentert med fotografier/video dersom det er mulig, og anmeldelsen bør gi en rimelig fyllestgjørende beskrivelse av det forhold som anmeldes, herunder de miljømessige konsekvensene. Når det gjelder skyldspørsmålet, er det ikke alltid kommunen sitter inne med alle opplysninger av betydning for å vurdere dette. Det vil være naturlig å be politiet se nærmere på spesifikke forhold i den videre etterforskningen. Når kommunen vurderer om et forhold bør anmeldes eller ikke, er det naturlig at jurister fra kommunen deltar.

11. Klage på enkeltvedtak

Ved klage på enkeltvedtak anvendes følgende bestemmelser:

- kapittel VI og VIII i forvaltningsloven
- §§ 12-15 og 41-5 i forurensningsforskriften og tilhørende bestemmelser i kommuneloven

11.1. Førsteinstansens behandling av klage

Saksforberedelse i klagesak

Forvaltningsloven § 33 første ledd fastslår at lovens kapittel IV og V gjelder ved forberedelse av klagesak. Forvaltningsloven § 33 andre ledd fastslår at underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Det betyr at når kommunen har fattet et vedtak om utslippstillatelse og dette blir påklaget, enten det er gitt en tillatelse eller et avslag, skal klagen gå via kommunen når Fylkesmannen er klageinstans. Gjennom denne regelen får kommunen mulighet til å ta saken opp til ny vurdering og eventuelt omgjøre sitt eget vedtak.

Nye opplysninger som fremsettes i klagen må undersøkes og vurderes. Dersom underinstansen tar klagen til følge, blir det ingen klagesak. Underinstansen kan ta klagen delvis til følge. Det betyr at de deler av vedtaket som ikke er tatt til følge sendes klageinstansen for klagebehandling. Hvis det ikke blir truffet avgjørelse av underinstansen som nevnt, skal sakens dokumenter sendes klageinstansen så snart saken er tilrettelagt, jf. forvaltningsloven § 33 fjerde ledd. Etter vanlig praksis skal kommunen skrive et oversendelsesbrev som gjør rede for kommunens syn (se kapittel 7.2).

Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal kommunen avvise saken. Avvisningsgrunn kan være at det ikke foreligger noe enkeltvedtak å klage på. Videre kan tilfelle være at vedkommende verken er part eller har rettslig klageinteresse i saken. Klagefristen kan også være oversittet. Hvis det er slik at klagefristen er oversittet, kan det imidlertid gis oppreisning for oversittelse av fristen, jf. forvaltningsloven § 31.

Hvis kommunen som førsteinstans avviser en klage, er dette et enkeltvedtak som kan påklages jf. forvaltningsloven § 2 tredje ledd.

Når noen regnes som motpart i saken, skal kommunen varsle vedkommende snarest mulig, jf. forvaltningsloven § 33 tredje ledd. Samtidig skal det settes en frist for uttalelse. Varsles klagemotparten ved brev, skal kopi av klagen vedlegges med mindre parten etter § 19 kan nektes adgang til den. Dette betyr at en som har fått utslippstillatelse typisk vil være motpart og skal gis mulighet til å kommentere klagen. Det kan også være naturlig å varsle andre med partsinteresser, for eksempel naboer. Varsling er unødvendig hvis slik varsling ikke er praktisk mulig, eller vil medføre at vedtaket ikke kan gjennomføres, eller rask avgjørelse i saken er påkrevd, eller opplysninger ikke er avgjørende betydning for vedtaket, eller underretning av andre grunner er unødvendig eller uhensiktsmessig, jf. forvaltningsloven § 16 tredje ledd. Unntak gjøres også hvor klagen inneholder opplysninger som parten ikke har krav på etter forvaltningsloven § 19. Unntaket gjelder bl.a. opplysninger om drifts- og forretningshemmeligheter.

Hva kan påklages

Enkeltvedtak kan påklages, herunder vedtak om utslippstillatelse etter forurensningsforskriften § 12-5, 13-5 og vedtak om påslippskrav etter forurensningsforskriften § 15A-4..

Hvem har klagerett

Forskriften sier ikke noe om hvem som har klagerett. Forvaltningsloven § 28 første ledd fastslår imidlertid at enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse. En part er en person som avgjørelsen retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder jf. forvaltningsloven § 2 e). En part vil typisk være den som har søkt om utslippstillatelse. En person som saken ellers direkte gjelder kan være en nabo som rent praktisk eller økonomisk blir berørt av vedtaket f.eks. ved at utslippet hindrer han i utøvelse av en fiskerettighet eller medfører skadevirkninger for ham. Rettslig klageinteresse må vurderes konkret: Nedstrømskommuner og miljøorganisasjoner kan være i en slik posisjon. Videre kan konkurranseforhold og interessemotsetninger, bl.a. i naboforhold, gi grunnlag for rettslig klageinteresse i saken. Offentlige organer kan også ha klagerett, men bare hvor de har slik tilknytning til saken som vil gi en privatperson klagerett. Fylkeskommunen har klagerett som representant for innbyggerne og for allmenne distriktsinteresser.

Klagefrist

Fristen for å klage på et vedtak om utslippstillatelse er 3 uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part jf. forvaltningsloven § 29. Hvis underretning skjer ved offentlig kunngjøring, begynner klagefristen å løpe fra den dag vedtaket første gang ble kunngjort. Se forøvrig forvaltningsloven § 29 andre ledd for tilfeller hvor man ikke har mottatt underretning. Kommunen kan i særlige tilfeller forlenge klagefristen før denne er utløpt. Dette skjer som oftest etter anmodning fra klager.

Forvaltningsloven § 31 har en særregel som bestemmer at klagen i visse tilfelle kan tas under behandling selv om klagefristen er oversittet, dersom

- a) parten eller hans fullmektig ikke kan lastes for å ha oversittet fristen eller for å ha drøyd med klage etterpå, eller
- b) det av særlige grunner er rimelig at klagen blir prøvd.

Dersom saken tar opp prinsipielle forhold som kommunen ønsker å ta stilling til gjennom en klagesak, kan det være særlig grunn etter bokstav b.

Klagens innhold

Forvaltningsloven § 32 fastsetter en del krav som må være oppfylt for at det skal anses som en klage. Det er dermed ikke tilstrekkelig at vedkommende kun sier at man protesterer eller beklager seg over vedtaket. Klagen må nevne det vedtak det klages over og hvilke endringer som ønskes oppnådd. Klageren trenger ikke hevde at det er feil ved vedtaket, det er nok å gi uttrykk for at man ønsker en forandring. Hvis man er i tvil om det ønskes en forandring fra klagers side, bør kommunen ta kontakt med vedkommende for å få bragd dette på det rene.

Oppsettende virkning

Forvaltningsloven § 42 fastslår at underinstansen, klageinstansen eller annet overordnet organ kan beslutte at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen avgjort. Dette kan enten besluttes på begjæring fra en part eller kommunen kan besluttet dette av eget tiltak.

Bruken av oppsettende virkning er mest praktisk i de tilfeller hvor vedtaket er av irreversibel karakter, det vil si der vedtaket går ut på å gjennomføre tiltak som ikke lett kan rettes opp igjen. En beslutning om oppsettende virkning er ikke et enkeltvedtak og kan følgelig ikke påklages.

Oversendelse av klagen til klagebehandling

Hvis det ikke blir truffet noen avgjørelse i saken, skal kommunen oversende saken til klageinstansen for klagebehandling jf. forvaltningsloven § 33 fjerde ledd. Kommunen skal i oversendelsesbrevet behandle klagers anførsler og gi vurdering av de forhold klager spesielt nevner. Alle dokumenter i saken skal vedlegges klagen ved oversendelse til klageinstansen. Kopi av oversendelsesbrevet må sendes de berørte parter.

11.2. Klageinstansens behandling av klage

Hvem er klageinstans

For enkeltvedtak fattet i medhold av kapittel 12 er kommunestyret eller særskilt klagenemnd klageorgan når vedtaket er fattet av forvaltningsorgan opprettet i medhold av kommuneloven, jf. forurensningsforskriften § 12-15. Dersom det er kommunestyret som har fattet vedtaket er det Fylkesmannen som er klageorgan.

For enkeltvedtak fattet i medhold av kapittel 13 er det Fylkesmannen som er klageinstans, jf. forurensningsforskriften § 41-5 første ledd. Tilsvarende gjelder for enkeltvedtak fattet i medhold av § 15A-4.

For enkeltvedtak fattet av kommunen, i medhold av forurensningsforskriften kapittel 41 eller de generelle hjemlene i forurensningsloven, er det Fylkesmannen som er klageinstans, jf. forurensningsforskriften § 41-5 første ledd. Fylkesmannen er for eksempel klageinstans for kommunens pålegg om undersøkelse i medhold av § 51 og vedtak om tvangsmulkt i medhold av fl. § 73,

Forberedende behandling

Når kommunen fatter et vedtak i medhold av forurensningsforskriften kapittel 12 og 13, og § 15A-4, kan dette påklages. En klage skal behandles av klageorganet, men klagen skal sendes underinstansen for forberedende behandling og tilrettelegging av saken. Kommunen får på den måten gått gjennom saken på nytt med mulighet for å endre vedtaket som er truffet. Når klageinstansen får klagesaken til behandling, må den sjekke at underinstansen har foretatt en slik forberedende behandling. Hvis ikke, må saken sendes tilbake til underinstansen.

Avvisningsgrunner

Forvaltningsloven § 34 bestemmer klageinstansen kompetanse. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal klageinstansen avvise klagen jf. § 34 første ledd. Det er viktig å være klar over at klageinstansen ikke er bundet av at underinstansen har ansett vilkårene for å foreligge.

Hvis det er slik at det foreligger avvisningsgrunner og saken må avvises, er hovedregelen at dette er et vedtak som kan påklages jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd. Bestemmelsene i bokstavene a) til d) lister opp de situasjoner hvor det likevel ikke er klageadgang på klageinstansens avvisningsvedtak. Dersom underinstansen avviser saken for klagebehandling, er dette derimot et enkeltvedtak som alltid kan påklages til klageinstansen..

Er det en klage

Klageinstansen må ta stilling til om det er en klage som skal undergis klagebehandling jf. forvaltningsloven § 32 om klagens innhold. Se for øvrig kapittel 11.

Oppsettende virkning

Forvaltningsloven § 42 regulerer adgangen til å gi klagen oppsettende virkning, slik at iverksettelsen av vedtaket utsettes. Dette er et forhold som klageinstansen bør ta stilling til med en gang man får klagen til behandling, uavhengig av om klager har bedt om det. Hvis underinstansen har tatt stilling til spørsmålet, er ikke klageinstansen bundet av det.

Avgjørelsen

Forvaltningsloven § 34 annet ledd fastslår hva som ligger i klageinstansen kompetanse. Klageinstansen kan prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Den skal vurdere de synspunkter som klageren kommer med, og kan ta opp forhold som ikke er berørt av klageren.

Når klageavgjørelsen skrives, er det viktig at alle klagepunktene til klager(ne) besvares eller kommenteres. Dersom klager får fullt medhold på bakgrunn av et avgjørende moment, kan det imidlertid være tilstrekkelig å begrunne endringen av vedtaket på dette grunnlaget.

Klageorganet skal foreta en ny selvstendig gjennomgang av saken. Det betyr at underinstansens vurderinger og konklusjoner kan overprøves og at resultatet av klagen skal basere seg på klageinstansens skjønn. Ved avgjørelse i klagesaker er det avgjørende at man finner frem til forvaltningsorganets praksis på det bestemte område. Klageorganet er bundet av sin forvaltningspraksis i den forstand at den ikke kan fravikes på en tilfeldig måte. Klageorganet kan endre sin praksis, men da må denne endringen være konsekvent for senere saker.

Siden klageavgjørelsen danner praksis for senere saker, får begrunnelsen for vedtaket betydning utover den konkrete saken. Klagesaksavgjørelsen er dessuten den endelige forvaltningsavgjørelse. Dersom noen bringer saken videre inn for ombudsmannen eller rettsapparatet, vil klageorganets begrunnelse være utgangspunkt for å angripe vedtaket. Hvordan klageorganet begrunner vedtaket kan derfor være like viktig som selve konklusjonen.

Klageorganet kan i tillegg til klagers anførsler vurdere andre sider av saken enn det som klager har påpekt. Hvis det foreligger saksbehandlingsfeil eller lovtolkningsspørsmål skal dette vurderes. F.eks. hvis det ikke foreligger hjemmel for vedtaket skal vedtaket oppheves selv om klager ikke har påpekt dette.

§ 34 andre ledd andre punktum har en egen bestemmelse om det forhold at det er et statlig organ som er klageinstans på kommunale eller fylkeskommunale vedtak. Når det er tilfellet, skal klageorganet legge vekt på det kommunale selvstyre ved overprøving av det frie skjønn. Denne bestemmelsen innskrenker klageinstansens kompetanse ved å prøve det frie skjønn. Den setter imidlertid ikke begrensninger på å prøve andre forhold som saksbehandlingsfeil og myndighetsmisbruk.

I utgangspunktet er det vanskelig å endre vedtaket i klagers disfavør dersom motparten ikke har klaget. Ønsker klageorganet likevel å endre vedtaket i klagers disfavør, kan det bare skje

dersom klager får melding om en slik endring innen 3 måneder etter at underinstansen mottok klagen jf. forvaltningsloven § 34 tredje ledd. Det er viktig å være oppmerksom på denne fristen, som i praksis er svært kort.

Klageinstansen kan treffe nytt vedtak eller oppheve det og sende det tilbake til underinstansen for helt eller delvis ny behandling jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

11.3. Lovlighetskontroll

Kommuneloven § 59 har bestemmelser om lovlighetskontroll av avgjørelser fattet av kommunen/fylkeskommunen. Lovlighetskontrollen skal sikre at kommunens/fylkeskommunens vedtak er gyldige.

§ 59 nr. 1 krever at minst tre av kommunestyret/fylkestingsrepresentanter må stå bak kravet om lovlighetskontroll. Varamedlem anses her som medlem bare i perioder hvor vedkommende møter i kommunestyret eller fylkestinget. Det er bare en endelige avgjørelse som kan bringes inn for lovlighetskontroll, ikke innstillinger gitt av administrasjonen eller folkevalgt organ. Derimot er det ingen betingelse at det er snakk om et enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand.

”Folkevalgt organ” omfatter kommunestyret/fylkestinget samt alle kollegiale organer som er valgt av disse. Også avgjørelser av kontrollutvalg og klageutvalg kan således bringes inn for lovlighetskontroll.

§ 59 nr. 2 fastslår at krav om lovlighetskontroll fremsettes for det organ som har truffet avgjørelsen. Hvis dette organet opprettholder sin avgjørelse skal saken sendes over til departementet.

§ 59 nr. 3 fastslår at det organ som har fattet vedtaket, kommunalt/fylkeskommunalt organ som er overordnet dette eller departementet kan beslutte at avgjørelsen ikke skal iverksettes før lovlighetsklagen er avgjort. Denne bestemmelsen kan samholdes med forvaltningsloven § 42 om oppsettende virkning.

§ 59 nr. 4 bestemmer at ved lovlighetskontroll skal det tas stilling til om avgjørelsen er innholdsmessig lovlig, om den er truffet av noen som har myndighet til det og om den er blitt til på lovlig måte, slik at det f. eks. ikke foreligger noen saksbehandlingsfeil. Departementet skal oppheve avgjørelsen hvis det foreligger slike feil at den er ugyldig. Departementet har ikke kompetanse til å fatte ny avgjørelse i saken, men kun til å oppheve vedtaket.

§ 59 nr. 5 gir departementet adgang til å ta opp saken til lovlighetskontroll på eget initiativ. Dette kan f.eks. være aktuelt der det ikke finnes et tilstrekkelig antall av kommunestyre/fylkestingsrepresentanter som står bak kravet om lovlighetskontroll eller hvor informasjon om avgjørelsen fås på annen måte.

§ 59 nr. 6 har bestemmelser om rett til å kreve opplysninger. Kravet om opplysninger må begrenses til det er behov for. Det er ikke en hjemmel til å etablere et omfattende generelt rapporteringssystem.

§ 59 nr. 7 fastslår at departementet fastsetter nærmere regler om tidsfrister for krav om lovlighetskontroll. Forskrift om tidsfrist for krav om lovlighetskontroll er gitt av Kommunal

og regionaldepartementet av 13.1.1993 nr. 4041. Forskriften § 1 fastslår at fristen for kommunestyret eller fylkestinget til å kreve lovlighetskontroll er 3 uker. Fristen løper fra det tidspunktet avgjørelsen ble truffet jf. forskriften § 2.

Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) administrerer kommuneloven, og det meste av myndigheten i loven er lagt til KRD. Når det gjelder § 59 nr. 1-6-, er myndigheten her delegert til fylkesmennene, mens myndighet etter § 59 nr. 7, ligger i KRD. Nærmere beskrivelser om dette følger av Rundskriv H-25/92 av 23.12.92 gitt av Kommunal- og regionaldepartementet.

12. Rapportering

Opplysninger om det enkelte rensanlegg og dets utslipp, og tilstanden i resipienten utgjør det sentrale grunnlaget for kommunens myndighetsutøvelse etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 13. Opplysninger og undersøkelser har stor nytteverdi, fordi de:

- er beslutningsgrunnlag for enkeltvedtak.
- gjør det enklere å planlegge og å utarbeide miljømål for vannforekomstene, både i en kommune og i et samarbeid mellom flere kommuner med felles vannforekomst. Aktuelle arbeidsverktøy er veiledningen for hovedplan avløp og veiledningene for miljømål for vannforekomster.
- kan utgjøre grunnlaget for en kommunal årsrapport, hvor forurensningsutslipp og resultater av tiltak står sentralt. Det vil kunne bedre markedsføringen av avløpssektoren og legger forholdene bedre til rette for kommunal målstyring og resultatoppfølging.

Selv om kommunen er gitt myndighet for avløpsanlegg i mindre tettbebyggelser, er opplysninger om disse viktige for statlige myndigheter. Det er derfor ikke noen endringer i den etablerte rapporteringen mellom stat og kommune. Kommunens skal, i henhold til forurensningsforskriften § 11-5, rapportere avløpstall innen 15. februar hvert år. Dataene samles inn via KOSTRA-systemet.

Rapportering av avløpstall er nødvendig for at statlige forurensningsmyndigheter skal kunne følge utviklingen på avløpsfeltet over tid, og drive riktig mål- og resultatstyring. Dataene vil også være til hjelp for kommunen som forurensningsmyndighet.

Statistisk sentralbyrå (SSB)¹⁷ har siden 1990 samlet inn fysiske data for avløpssektoren i samarbeid med SFT. I 2002 ble et nytt elektronisk rapporteringssystem KOSTRA (KOMMune-Stat-RAPportering) tatt i bruk i alle kommuner. Det statlige informasjonsbehovet for avløpstall dekkes i all hovedsak gjennom kommunenes rapportering til KOSTRA. På bakgrunn av dataene fra kommunene utgir SSB en årlig rapport om ressursinnsats, utslipp og rensing i den kommunale avløpssektoren.

Det er kommunens ansvar å sørge for at datakvaliteten for avløpsanlegg er tilstrekkelig. KOSTRA er et overordnet statlig system. Lokale forhold kan tilsi at forurensningsmyndigheten har behov for å kreve ytterligere informasjon.

Dataene som samles inn om kommunalt avløp, oppfyller ulike behov. De fysiske dataene danner grunnlaget for beregning av utslipp av næringsstoffer til Nordsjøen. Deler av statistikken blir også rapportert til EFTA Surveillance Authority (ESA), EUROSTAT og OECD og brukes dessuten i stortingsmeldingen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. Andre sentrale brukere er SFT, fylkesmennene, kommunene, interesseorganisasjoner, media og forsknings- og utredningsinstitusjoner. Fylkesmannen får tilgang på rapporterte KOSTRA-tall, og vil således kunne bistå kommunen med opplysninger om totale belastninger i et område.

---

¹⁷ <http://www.ssb.no>

Hvordan hente inn data

Ut fra virkeområdet til internasjonale avtaler og ut fra regionale forhold, vil det være forskjeller i hva som er nødvendig å rapportere. Som utgangspunkt gjelder imidlertid følgende:

- For avløpstekniske opplysninger skal kommunen benytte et rapporteringsskjema for kommunale data og et skjema for hvert enkelt anlegg. Skjemaet foreligger på elektronisk form og danner grunnlaget for hvilke data kommunen henter inn fra det enkelte anlegg. Rapporteringen skjer til KOSTRA-systemet innen 15. februar hvert år.
- Utslippsmessige opplysninger inngår også i KOSTRA-systemet, og samme skjema som ovenfor benyttes. Det kan imidlertid være regionale forskjeller i hva som skal rapporteres.
- Den ansvarlige for avløpsanlegg omfattet av kapittel 14, plikter å rapportere nødvendig overvåkingsdata til Fylkesmannen hvert fjerde år dersom den ansvarlige har overvåkingsplikt jf. forurensningsforskriften § 14-9. Øvrige overvåkingsrapporter, resipientundersøkelser og andre opplysninger som gjelder vannforekomsten, oversendes Fylkesmannen der han krever det ut fra nasjonale eller regionale forhold.

Kommunen må selv sørge for at opplysninger det stilles krav om kommer inn fra forurenseren. For større anlegg har kommunen som forurenser automatisk adgang til disse opplysningene.

13. Litteratur

Veiledninger m.v. fra SFT

- TA-950 Veiledning for utslippskontroll ved kommunale renseanlegg.
- TA-1060 Hovedplan for avløp: veiledning til kommunene. SFT 1994. 20 s.
- TA-1061 Beredskapsplan for avløp. Veiledning.
- TA-1138 Miljømål for vannforekomstene - sammenhenger mellom utslipp og virkning. SFT 1998. 50 s.
- TA-1139 Miljømål for vannforekomstene: tilførselsberegninger. SFT 1997. 70 s.
- TA-1140 Miljømål for vannforekomstene: vurdering av nytte. SFT 1995. 11 s.
- TA-1141 Miljømål for vannforekomstene: forventet naturtilstand. SFT 1996. 41 s.
- TA-1142 Miljømål for vannforekomstene - hovedveiledning. SFT 1998. 55 s.
- TA-1468 Klassifisering av miljøkvalitet i ferskvann. SFT 1997. 31 s.
- TA-1467 Klassifisering av miljøkvalitet i fjorder og kystfarvann. SFT 1997. 36 s.
- TA-1500 Miljømål for vannforekomstene - retningslinjer og anbefalte miljøkvalitetsnormer. SFT 1997. 19 s. Retningslinjer 97:02.
- TA-1503 Miljømål for vannforekomstene - nyttevurdering av å opprettholde eller forbedre miljøkvalitet. SFT 1997. 196 s.
- TA-1537 Miljømål for vannforekomstene. Faktaark nr. 4 - mars 1998.
- TA-1890 Resipientundersøkelser i fjorder og kystfarvann.
- TA-2088 Primærrensing. Rapport om valg av resemetode.

Annen litteratur

- H-2093. Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid (internkontrollforskriften), hefte utarbeidet av Kommunal- og arbeidsdepartementet, Miljøverndepartementet, Barne- og familiedepartementet og Justisdepartementet.
- H-2140. Veiledende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, utgitt av Kommunal og arbeidsdepartementet januar 2003. Rundskriv.
- I-33/90. Retningslinjer for behandling av saker som berører både miljøvern- og helsemyndighetene. Rundskriv.
- I-3/2003. Rundskriv om ny forskrift om miljørettet helsevern.
- T-5/98. Kommunens myndighet og plikter etter forurensningsloven. Rundskriv.
- De nye byggereglene. Kompendium (1996). Norges byggforskningsinstitutt, Kommunal- og arbeidsdepartementet og Statens bygningstekniske etat.
- Håndbok i plan- og bygningsloven med forskrifter (2. utgave 1998), av Carl Wilhelm Tyren og Kari Østerud. BA forlaget.
- Lovteknikk og lovforberedelse, Veiledning om lov- og forskriftsarbeid (utarbeidet av Justisdepartementets lovavdeling, utkast januar 2000).
- Naturbasert avløpsteknologi 1994-97: Sammendrag av programmets prosjekter. NAT-samlerappport 1998, Jordforsk.
- Forurensningsloven med kommentarer av Øystein Wang. Gyldendal Norsk Forlag AS (2005).
- Samarbeid og arbeidsdeling mellom helse- og miljøvernmyndigheter om miljørelaterte helseproblemer, utarbeidet av Helsedirektoratet, Miljøverndepartementet, Sosialdepartementet og Kommunenes sentralforbund. Rapport juni 1990.
- NS-9426: Bestemmelse av personekvivalenter, pe, til bruk i utslippstillatelse for avløpsvann (2005). Standard Norge.
- NS-EN-12566-3: Små avløpsreanseanlegg for opptil 50 personekvivalenter (PT) - Del 3: Prefabrikkert og/eller montert på stedet (2005). Standard Norge.

- NS-9460: Måling av vannføring i avløpsrenseanlegg med friskeilstrømming. Bruk av tynnplateoverløp og målerenner (2005). Standard Norge.
- NORVAR-rapport 99/1999. Veiledning for dokumentasjon av utslipp fra befolkningen.
- NORVAR-rapport 101/2000. Status og strategi for VA-opplæringen.
- NORVAR-rapport 107/2000. Utslipp fra mindre avløpsanlegg. Teknisk veiledning.
- NORVAR-rapport om forskrifter
- NORVAR-rapport 146/2006. Tilførsel av industrielt avløpsvann til kommunalt nett. Veiledning.

14. Vedlegg

Vedlegg 1. Forslag til søknadsskjema og søkerveiledning for forurensningsforskriften kapittel 12 og 13

A-1. Søknad om utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann fra hus og hytter

A-2. Søknad om utslipp fra hus og hytter - veiledning

B-1. Søknad om utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser

B-2. Utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser - veiledning

A-1. Søknad om utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann fra hus og hytter

Søknaden skal benyttes for etablering av nye utslipp og vesentlig økning av eksisterende utslipp av sanitært avløpsvann jf. forskrift om begrensning av forurensning av 1.6.2004 (forurensningsforskriften) kapittel 12. Søknadskjemaet gjelder for utslipp fra bolighus, hytter, turistbedrifter og lignende virksomhet med utslipp mindre enn 50 pe. Søknadsskjemaet gjelder også for utslipp av sanitært avløpsvann mindre enn 50 pe i tettbebyggelse som er større enn 2000 pe i innlandet og 10 000 pe ved kysten. Skjemaet gjelder ikke for påkobling til offentlig avløpsnett.

Informasjon:

Utslipet av sanitært avløpsvann er søknadspliktig jf. forurensningsforskriften kapittel 12. Søknad med alle nødvendige opplysninger vil bli behandlet av kommunen. Søknad i samsvar med standardkravene i kapittel 12 behandles innen seks uker, mens søknad om unntak fra standardkravene i kapittel 12 behandles uten ubegrunnet opphold, men behandlingen kan ta mer enn 6 uker.

For prosjektering og utførelse av avløpsanlegget gjelder bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 93 vedr. søknad om tillatelse til tiltak, godkjenning av foretak og ansvarsrett. Bygging av anlegget kan først starte når det foreligger en igangsettingstillatelse fra kommunen.

1. Ansvarlig (søker)*:

Navn:	Telefon (dagtid):
Adresse:	Postnr, poststed:
E-post:	☐ Enkeltperson ☐ Selskap/lag /sameie. Oppgi organisasjonsnr: ....

*Hvis ansvarlig søker ikke er den samme som ansvarlig eier (ansvarlig eier tilsvarende tiltakshaver i plan- og byggesaker) skal dette angis.

2. Søknaden gjelder:

☐ Nytt utslipp ☐ Vesentlig økning av utslipp	☐ Helårsbolig, antall: ..... ☐ Fritidsbolig, antall: ..... ☐ Annen bygning, antall:.....spesifiser:	Installerer /er det vannklosett? ☐ ja ☐ nei
---	--	---

3. Eiendom /byggested:

Gnr:	Bnr:	Adresse:
Planstatus:	Samsvar med endelige planer etter plan og bygningsloven: ☐ ja ☐ nei	
	Hvis nei, foreligger det samtykke fra kommunens planmyndighet: ☐ ja, dato:.....	

4. Utslippssted:

Type: Innsjø Bekk /Elv Elvemunning Sjø Stedegne løsmasser

Annet:.....

Navn på lokalitet:

Koordinater på utslippssted:

Oppgi kartdatum (WGS 84, ESO 50, NGO 48, annet):

Utslippsdyp under laveste vannstand: minst 2 m ja nei, spesifiser: .....m ikke relevant

Utslippets størrelse i antall personekvivalenter:.....pe

5. Rensegrad:

Utslippssted i følsomt/normalt område (rensegrad jf. §12-8):

Rensekrav for sanitært avløpsvann, utslippssted med brukerinteresser:

a) 90 % reduksjon av fosfor, 90 % reduksjon av BOF₅

Rensekrav for sanitært avløpsvann, utslippssted med fare for eutrofiering/overgjødning:

b) 90 % reduksjon av fosfor og 70 % reduksjon av BOF₅

Rensekrav for sanitært avløpsvann, utslippssted uten fare for eutrofiering/overgjødning:

c) 60 % reduksjon av fosfor og 70 % reduksjon av BOF₅

Kun utslipp av gråvann, alle utslippssteder:

stedegne løsmasser eller tilsvarende, spesifiser:.....

Utslippssted i mindre følsomt område (rensegrad jf. §12-9):

Rensekrav for sanitært avløpsvann, utslipp til sjø:

a) 20 % reduksjon av suspendert stoff

eller

b) 180 mg suspendert stoff/liter i restkonsentrasjon

Kun utslipp av gråvann, utslipp til sjø:

urenset

Det søkes unntak fra §§12-8 til 12-9, spesifiser i vedlegg nr: 6b).

Type renseanlegg: ☐ Urenset ☐ Slamavskiller ☐ Infiltrasjonsanlegg ☐ Sandfilteranlegg ☐ Biologisk renseanlegg ☐ Kjemisk renseanlegg ☐ Kjemisk/biologisk renseanlegg ☐ Tett tank (for alt avløpsvann) ☐ Tett tank for svartvann ☐ Biologisk toalett ☐ Konstruert våtmark ☐ Tett tank for svartvann, gråvannsfiler ☐ Biologisk toalett, gråvannsfiler ☐ Annen løsning, spesifiser:.....	Tillegg for minirensanlegg: CE-merke (EN12566-3): ☐ ja ☐ nei
Anleggets dimensjonerte størrelse i antall personekvivalenter:.....pe	

6. Vedlegg til søknaden:

a) Navn på nøytral fagkyndig (person/firma) som har bistått med valg av rensemetode og/eller dokumentasjon av rensegrad	☐ ja
b) Begrunnelse for ønske om unntak fra §§ 12-7 til 12-13 og relevant dokumentasjon	☐ ja ☐ ikke relevant
c) Dokumentasjon av rensegrad jf. § 12-10 og beskrivelse av anlegg	☐ ja
d) Plassering av avløpsanlegg, utslippssted, eiendomsgrenser og vegadkomst på kart i målestokk 1:5000 eller større	☐ ja
e) Liste over eiendommer tilknyttet avløpsanlegget med gnr., bnr. og adresse	☐ ja ☐ ikke relevant
f) Oversikt over interesser som blir berørt (drikkevannsforsyning, rekreasjon, næringsvirksomhet etc). Beskrivelse av tiltak for å motvirke interessekonflikter og tiltak for å ivareta helse og miljø	☐ ja
g) Oversikt over hvem som er varslet	☐ ja ☐ ikke relevant
h) Eventuelle mottatte klager/protester	☐ ja ☐ ikke relevant

7. Eventuelle merknader (ikke obligatorisk):

8. Underskrift og erklæring:

Jeg forplikter meg til å følge bestemmelsene i forurensningsforskriften og enkeltvedtak i henhold til forurensningsforskriften. Som ansvarlig eier er jeg ansvarlig for forskriftsmessig drift og vedlikehold.

Dato:

Underskrift ansvarlig eier:

Gjentas med blokkbokstaver:

9. Kommunens merknader:

A-2. Søknad om utslipp fra hus og hytter - veiledning

Hvem har søknadsplikt?

Når du skal etablere et utslipp av sanitært avløpsvann eller vil øke et eksisterende utslipp vesentlig må du søke kommunen om utslippstillatelse. Hvis utslippet er fra bolighus, hytter, turistbedrifter og lignende virksomhet, og det totale utslippet er mindre enn 50 personekvivalenter (pe)*, fyller du ut søknadsskjemaet "Søknad om utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann fra hus og hytter". Dette skjemaet får du hos kommunen. Skjemaet gjelder både separate utslipp av sanitært avløpsvann og utslipp fra små hussamlinger som samarbeider om en felles avløpsløsning. Søknadsplikten gjelder også når avløp går til lukket tank.

Det er ditt ansvar som ansvarlig eier å fylle ut en nøyaktig og fullstendig søknad med alle opplysninger kommunen trenger for å kunne behandle søknaden. Behandlingen av søknaden starter når et fullstendig utfylt søknadsskjema med alle nødvendige vedlegg foreligger. Kommunen behandler søknaden innen seks uker fra fullstendig skjema med vedlegg er mottatt. Mangler opplysninger eller dokumentasjon, vil dette kunne forsinke saksbehandlingen. Dersom du har søkt om unntak, gjelder ikke den absolutte saksbehandlingsfristen på seks uker.

Hva må du gjøre i god tid før du søker?

Ta kontakt med kommunen for å få vite hvilke krav og eventuelle lokale tilpasninger som gjelder der du vil slippe ut avløpsvann. Finn ut hva som kreves av informasjon og dokumentasjon i en søknad om utslippstillatelse. Kommunen har plikt til å gi veiledning om hvordan du skal søke om utslippstillatelse og hvilke vilkår og krav som gjelder. Du må også sjekke med kommunen om utførelsen av det planlagte avløpsanlegget er i samsvar med kommunens planer etter plan- og bygningsloven.

Les denne søkeveiledningen som du også finner på www... før du fyller ut skjema.

Innhent nødvendig informasjon og dokumentasjon. Det er du som søker som skal innhente all nødvendig informasjon og vise at det planlagte utslippet er i overensstemmelse med kravene. Det kan ta tid å samle alt, så beregn god tid.

Du må varsle berørte parter og andre spesielt berørte. Med parter menes for eksempel naboer. Med andre spesielt berørte menes for eksempel friluftsjakter. Når du sender varsel til berørte parter og andre spesielt berørte, skal du samtidig sende kopi av varsel til kommunen. Hvis du er i tvil om hvem som skal varsles, kan du få veiledning fra kommunen. Du må selv sørge for å få kvittering for at varsel er sendt (for eksempel kvittering på rekommandert brev eller underskrift). Oversikt over hvem som er varslet og kvitteringer skal vedlegges søknaden (vedlegg 6g) sammen med eventuelle uttalelser/protester du har mottatt (vedlegg 6h). Søknaden kan ikke sendes til kommunen før svarfristen på fire uker har gått ut.

Hva må sendes inn til kommunen og hvordan behandles søknaden?

Når du har fylt ut alle punktene på søknadsskjemaet og har lagt ved alle nødvendige vedlegg har du levert det vi kaller en fullstendig søknad. En fullstendig søknad skal behandles av kommunen innen seks uker. Husk at hvis søknaden mangler opplysninger eller dokumentasjon, vil dette kunne forsinke behandling av søknaden din. Dersom du har søkt om unntak, gjelder ikke den absolutte saksbehandlingsfristen på seks uker.

---

* Personekvivalenter (pe) er et mål på mengde organisk materiale i avløpsvannet. Eksempel på beregning av pe finner du under punkt 4 (Utslippssted) i denne søkeveiledningen.

Jeg har sendt søknad om utslippstillatelse til kommunen:	Når kan jeg vente svar?
Jeg har sendt inn en fullstendig søknad som er i overensstemmelse med standardkrav og eventuelle tilleggskrav fra kommunen	Søknaden skal behandles av kommunen innen seks uker. Hvis kommunen ikke har besvart søknaden innen seks uker regnes tillatelse som gitt
Jeg har sendt inn en fullstendig søknad med krav om unntak fra renskravene	Kommunens absolutte saksbehandlingsfrist på seks uker gjelder ikke. Saksbehandling kan ta lengre tid, men søknaden skal behandles uten ubegrunnet opphold
Jeg har sendt inn ufullstendig søknad (ikke alle punktene i søknadsskjema er fylt ut eller det mangler vedlegg)	Søknaden vil ikke kunne bli behandlet

Hvor kan du klage på vedtaket?

Klagefristen er tre uker etter mottatt vedtak. Eventuell klage må sendes kommunen innen tre uker.

Hva kreves av deg når anlegget er i drift?

Anleggets eier plikter å dimensjonere, drive og vedlikeholde anlegget slik at lekkasjer forebygges og sjenerende lukt unngås, jf. vilkår i utslippstillatelsen. Du må oppbevare informasjon om anlegget, drift og lekkasjer. Eventuelle naboklager skal oppbevares i fem år. Kommunen er tilsynsmyndighet og fører tilsyn med at krav overholdes. Kommunen kan kreve gebyr for tilsyn.

Utfylling av søknadsskjema

1. Ansvarlig (søker)

Her skal du gi alle opplysninger som er nødvendig for at kommunen skal kunne kontakte deg eller det sameie/organisasjon som søker om utslippstillatelse. Ansvarlig søker er normalt den som eier og driver anlegget (ansvarlig eier/tiltakshaver) og som er ansvarlig for utslippet, herunder for anleggets drift og vedlikehold. Hvis ansvarlig søker ikke er den samme som ansvarlig eier, skal dette oppgis her. Håndheving og sanksjoner av regelverket vil skje overfor den ansvarlige.

2. Søknaden gjelder

Her skal du oppgi om søknaden gjelder et nytt utslipp eller en vesentlig økning av utslipp. Du må oppgi om søknaden gjelder helårsbolig, fritidsbolig og/eller annen bygning, samt antall bygninger i de ulike kategoriene. Hvis vannklosett skal installeres eller er installert allerede, må dette oppgis. Med vesentlig økning menes for eksempel installering av vannklosett, dusj, bad eller våtrom, at flere områder kobles til anlegget, installering av matkvern etc. Ta kontakt med kommunen dersom du er i tvil om hva som er vesentlig økning.

3. Eiendom/byggested

Her skal du oppgi bygningens eller bygningenes gårdsnummer og bruksnummer, samt adresse. Gårds- og bruksnummer kan du få ved å henvende deg til kommunen.

Du må sjekke med kommunen om utførelsen av det planlagte avløpsanlegget er i samsvar med kommunens planer etter plan- og bygningsloven. Hvis utførelsen av avløpsanlegget ikke er i samsvar med kommunens planer, må du innhente samtykke fra plan- og bygningsetaten. Husk å oppgi dato for når samtykket ble gitt.

4. Utslippssted

Her skal du gi opplysninger om utslippsområdet. Det vil si om avløpsvannet går til innsjø, bekk/elv, elvemunning, osv. Du skal også oppgi navn på lokalitet og kartkoordinater. Kartkoordinater vil du finne på et økonomisk kart/plankart i målestokk (1:5000) eller større fra Statens kartverk. Denne typen kart vil du kunne få tak i hos kommunens oppmålingsavdeling (karttjenesten / teknisk kontor) og

Fylkeskartkontoret. Noen kommuner har også egen hjemmeside der du kan laste ned kart. Se også xymap.com, der en del kommuner har kart. Husk å oppgi hvilket kartdatum du bruker. For eksempel WGS 84.

Avløpsanleggets plassering og utslippssted skal merkes av på kartet. På samme kart skal du også merke av eiendomsgrenser og eventuell vegadkomst (for slamtømming, vedlikehold etc.). Kartet skal vedlegges søknaden (vedlegg 6d).

Gjelder søknaden utslipp til vann, må du oppgi hvor mange meter under laveste vannstand det slippes ut (utslippsdyb).

Utslippet forventede størrelse skal oppgis i antall personekvivalenter (pe). Personekvivalenter er et mål på mengde organisk materiale i avløpsvannet. Man kan finne pe på flere måter, men som hovedregel sier vi at:

Utslipp fra hus og hytter med innlagt vann og vannklosett: 1 person bidrar med 1 pe

Utslipp fra hytter med innlagt vann uten vannklosett: 1 person vil bidra med 0,3 pe

Utslipp fra hytter uten innlagt vann og vannklosett: 1 person vil bidra med 0,1 pe.

Ta kontakt med kommunen hvis du er usikker på hvordan du beregner utslippet forventede størrelse.

Eksempel 1:

Hus med innlagt vann og vannklosett, husstand med seks personer: $1 \text{ pe/person} * 6 \text{ personer} = 6 \text{ pe}$ i avløpsvannet.

Eksempel 2:

3 hytter med innlagt vann og vannklosett og 10 sengeplasser i hver hytte¹⁾: $3 * 1 \text{ pe/person} * 10 \text{ sengeplasser} = 30 \text{ pe}$ i avløpsvannet.

Eksempel 3:

Hytte med innlagt vann uten vannklosett, 10 sengeplasser: $0,3 \text{ pe/person} * 10 \text{ personer} = 3 \text{ pe}$ i avløpsvannet.

¹⁾ Det vil variere hvor mange personer som oppholder seg på en hytte. Når man skal beregne forventet antall personekvivalenter må man ta utgangspunkt i maksimum antall personer på hytten til samme tid. Antall sengeplasser kan være et godt mål på maksimum antall personer/maksimum belastning.

5. Rensegrad

Hvilket rensekrav som gjelder på det stedet du planlegger utslippet er avhengig av om utslippsstedet ligger i et følsomt/normalt eller mindre følsomt område, om det er brukerkonflikter involvert og om det er fare for overgjødning.

For å finne ut hvilket rensekrav som gjelder på det stedet du vil slippe ut avløpsvann må du først finne ut om utslippsstedet ligger i:

- **Følsomt/normalt område** -- Ferskvannsføremønstre. Kyststrekningen Svenskegrensa-Lindesnes med tilhørende nedbørfelt og Grimstadjordområdet (Nordåsvannet, Grimstadjorden, Mathopen og Dolviken); eller
- **Mindre følsomt område** -- Kystfarvann og elvemunninger fra Lindesnes til Grense Jakobselv unntatt Grimstadjordområdet.

Følsomt/normalt område: Hvis stedet du vil slippe ut til er klassifisert som følsomt/normalt område setter du kryss i boksen Rensegrad jf. §12-8, følsomt/normalt område. Deretter må du gjøre en vurdering av eventuelle brukerkonflikter og/eller fare for overgjødning. Hvis det er brukerinteresser involvert skal du krysse i boks a som er det strengeste rensekravet. Hvis det derimot ikke er brukerinteresser involvert, men fare for overgjødning setter du ditt kryss i boks b, hvor rensekravet ikke er fullt så strengt som for a. Hvis det verken er brukerinteresser eller fare for overgjødning setter du ditt kryss i boks c (det minst strenge kravet). Gjelder søknaden kun gråvann (avløpsvann fra husholdninger som ikke inneholder klosett vann) som slippes ut i stedegne løsmasser eller lignende skal du krysse av i boksen Stedegne løsmasser eller tilsvarende.

Mindre følsomt område: Hvis stedet du vil slippe ut til er et mindre følsomt område, skal du sette kryss i boksen: Rensegrad jf. §12-9, mindre følsomt område. Du må i tillegg spesifisere rensegrad ved å krysse av for enten (a) 20 % reduksjon av suspendert stoff; eller (b) maksimum 180 mg suspendert stoff/liter (årlig middelværdi). Gjelder søknaden gråvann som skal slippes ut til mindre følsomt sjøvannsresipient er det ikke krav til rensing og du kan krysse i boksen Urenset.

Dersom du søker om unntak fra rensekravene skal du krysse av i boksen:

Det søkes unntak fra §§12-8 til 12-9. Husk at begrunnelse/spesifisering for ønske om unntak fra renskrav må vedlegges søknaden (vedlegg 6b).

Det kan være nyttig å ta kontakt med kommunen eller en fagkyndig for å få nødvendig informasjon eller veiledning om hvilket renskrav som gjelder der du planlegger utslipp. Du kan også få en fagkyndig til å gjøre vurderingene for deg.

Under punktet "Type rensanlegg" skal du oppgi hva slags rensanlegg du ønsker å installere. Gjelder søknaden minirensanlegg skal "Tillegg for minirensanlegg" også fylles ut.

Anleggets dimensjonerte størrelse skal angis i antall personekvivalenter pe. Dette vil du kunne finne for eksempel i anleggsleverandørens dokumentasjon. Vurdering av hvor stort anlegg du skal velge bør gjøres med et perspektiv på 10 år. Anlegget bør uansett ikke være dimensjonert for mindre enn 5 pe.

6. Vedlegg til søknaden

Søknaden regnes ikke som fullstendig før alle nødvendige vedlegg foreligger. Mangler det vedlegg vil søknaden ikke kunne bli behandlet. Under finner du en liste over nødvendige vedlegg med forklaring.

- a. **Navn på nøytra fagkyndig (person/firma) som har bistått med valg av rens metode og/eller dokumentasjon av rensgrad**
  - Her skal du oppgi hvem (nøytral fagkyndig person/firma/leverandør) som har bistått deg med utforming, dimensjonering og installasjon av rensanlegg og dokumentasjon av rensgrad. Vær oppmerksom på at dokumentasjon av anleggets rensgrad skal være utført av nøytral fagkyndig.
  - Hvis du skal installere et ferdigprodusert minirensanlegg må dette være testet i henhold til eN12566-3. Sjekk at rensgraden som er angitt på CE-merket til minirensanlegg tilfredstiller renskravet for ditt utslipp (du har angitt renskrav under pkt 5 rensgrad). For alle andre rensanlegg må det dokumenteres at anerkjent dimensjonering og utforming er benyttet.
- b. **Begrunnelse for ønske om unntak fra §§ 12-8 til 12-9 eller relevant dokumentasjon**
  - Hvis du søker om unntak fra renskrav skal dette begrunnes særskilt. Vær oppmerksom på at dersom det søkes om unntak fra krav, gjelder ikke kommunens absolutte saksbehandlingsfrist på seks uker.
- c. **Dokumentasjon av rensgrad jf. § 12-10 og beskrivelse av anlegg**
  - Vær oppmerksom på at dokumentasjonen skal være utført av fagkyndig. Vedlegget skal også inneholde en beskrivelse av anlegget (type/modell/leverandør etc.) og hvordan det skal drives.
- d. **Plassering av avløpsanlegg, utslippssted, eiendomsgrenser og vegadkomst (for slamtømming, vedlikehold osv) på kart i målestokk 1:5000 eller større**
- e. **Liste over eiendommer tilknyttet avløpsanlegget med gnr., bnr. og adresse**
  - Hvis du skal knytte deg til et eksisterende rensanlegg må du legge ved en liste over hvilke bygninger som allerede er tilknyttet anlegget. Gnr. og bnr for disse bygningene får du ved henvendelse til kommunen. Hvis det ikke er flere bygninger knyttet til anlegget skal du sette kryss i boksen ikke relevant.
- f. **Oversikt over interesser som blir berørt (drikkevannsforsyning, rekreasjon, næringsvirksomhet etc). Beskrivelse av tiltak for å motvirke interessekonflikter og tiltak for å ivareta helse og miljø.**
  - Brukerinteresser knyttet til utslippsstedet vil ha stor betydning for plassering og utforming av rensanlegg eller utslippspunkt. Vedlegget skal inneholde en vurdering av interesser som kan/vil bli berørt av utslippet (for eksempel drikkevann, bading, fiske, turløyper etc.) og utslippsstedets plassering i forhold til brukerinteresser. Hvis du er i tvil kan det være nyttig å kontakte en fagkyndig som kan foreta en nøytral vurdering.
- g. **Oversikt over hvem som er varslet**
  - Du må lage en liste over hvem som har blitt varslet og du må legge ved kvittering på at varsel er sendt de respektive (for eksempel kvittering på rekommandert sending eller underskrift).

h. Eventuelle mottatte klager/protester

- Hvis du har mottatt klager/protester skal disse legges ved søknaden. Hvis du ikke har mottatt klager/protester krysser du av i boksen ikke relevant.

7. Eventuelle merknader (ikke obligatorisk)

Her kan du skrive eventuelle merknader du mener er nyttig informasjon for kommunen når søknaden skal behandles.

8. Underskrift og erklæring

Merk at det er ansvarlig eier som skal undertegne søknaden. Ansvarlig eiers underskrift innestår for at det er gitt riktige og fullstendige opplysninger og at eier forplikter seg til å følge de angitte bestemmelsene, herunder bestemmelser som gjelder drift og vedlikehold.

B-1. Søknad om utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser

Søknaden skal benyttes for etablering av nye utslipp og vesentlig økning av eksisterende utslipp av kommunalt avløpsvann jf. forskrift om begrensning av forurensning av 1.6.2004 (forurensningsforskriften) kapittel 13. Søknadsskjemaet gjelder for utslipp mellom 50 pe og 500 pe i tettbebyggelser mindre enn 2000 pe i innlandet og 10 000 pe ved kysten. Skjemaet gjelder ikke for utslipp mindre enn 50 pe og påkobling til offentlig avløpsnett. Ta kontakt med kommunen dersom du ønsker å søke om utslippstillatelse for utslipp større enn 500 pe i mindre tettbebyggelse.

Informasjon:

Utslipet av kommunalt avløpsvann er søknadspliktig jf. forurensningsforskriften kapittel 13. Søknad med alle nødvendige opplysninger vil bli behandlet av kommunen. Søknad i samsvar med standardkravene i kapittel 13 behandles innen seks uker, mens søknad om unntak fra standardkravene i kapittel 13 behandles uten ubegrunnet opphold.

For prosjektering og utførelse av avløpsanlegget gjelder bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 93 vedr. søknad om tillatelse til tiltak, godkjenning av foretak og ansvarsrett. Bygging av anlegget kan først starte når det foreligger en igangsettingstillatelse fra kommunen.

1. Ansvarlig (søker)*:

Navn:	Telefon (dagtid):
Adresse:	Postnr, poststed:
E-post:	☐ Enkeltperson ☐ Selskap/lag /sameie. Oppgi organisasjonsnr: ....

*Hvis ansvarlig søker ikke er den samme som ansvarlig eier (ansvarlig eier tilsvarende tiltakshaver i plan- og byggesaker) skal dette angis.

2. Søknaden gjelder:

☐ Nytt utslipp ☐ Vesentlig økning av utslipp	Spesifiser:
---	-------------

3. Eiendom /byggested:

Gnr:	Bnr:	Adresse:
Planstatus:	Samsvar med endelige planer etter plan og bygningsloven: ☐ ja ☐ nei	
	Hvis nei, foreligger samtykke fra kommunens planmyndighet: ☐ ja, dato:..... ☐ nei	

4. Utslippssted:

Type: ☐ Innsjø ☐ Bekk /Elv ☐ Elvemunning ☐ Sjø ☐ Stedegne løsmasser ☐ Annet:.....
Navn på lokalitet:
Koordinater på utslippssted:
Oppgi kartdatum (WGS 84, ESO 50, NGO 48, annet:
Dyp under laveste vannstand: .....m ☐ ikke relevant
Utslippets størrelse i antall personekvivalenter:.....pe

5. Rensegrad:

☐ Rensegrad jf. §13-7, følsomt/normalt område: Kommunalt avløpsvann: ☐ 90 % reduksjon av fosfor	
☐ Rensegrad jf. §13-8, mindre følsomt område: Kommunalt avløpsvann, utslipp til sjø: a) ☐ 20 % reduksjon av suspendert stoff eller b) ☐ 100 mg suspendert stoff/liter i restkonsentrasjon	
☐ Det søkes unntak fra §§13-7 til 13-8, spesifiser i vedlegg nr: 6b).	
Type renseanlegg: ☐ Urenset ☐ Slamavskiller ☐ Infiltrasjonsanlegg ☐ Sandfilteranlegg ☐ Biologisk renseanlegg ☐ Kjemisk renseanlegg ☐ Kjemisk/biologisk renseanlegg ☐ Konstruert våtmark ☐ Annen løsning, spesifiser:	<u>Tillegg for minirensanlegg:</u> CE-merke (EN12566-3): ☐ ja ☐ nei
Anleggets dimensjonerte størrelse i antall personekvivalenter:.....pe	

6. Nødvendig vedlegg til søknaden:

a) Navn på nøytral fagkyndig (person/firma) som har bistått med valg av rensemetode og/eller dokumentasjon av rensegrad	☐ ja
b) Begrunnelse for ønske om unntak fra §§ 13-7 til 13-15 eller relevant dokumentasjon	☐ ja ☐ ikke relevant
c) Beskrivelse av anlegg (leverandør/modell/materiale etc.) og dokumentasjon på hvordan utslipp skal etableres og drives jf. § 13-12 (NB! gjelder ikke for infiltrasjonsanlegg).	☐ ja ☐ ikke relevant
d) Beskrivelse av anlegg og dokumentasjon av rensegrad jf. § 13-13 (NB! gjelder bare for infiltrasjonsanlegg som ikke gjennomfører årlig prøvetaking)	☐ ja ☐ ikke relevant
e) Plassering av avløpsanlegg, utslippssted, eiendomsgrenser og vegadkomst på kart i målestokk 1:5000 eller større	☐ ja
f) Liste over eiendommer tilknyttet avløpsanlegget med gnr., bnr. og adresse	☐ ja ☐ ikke relevant
g) Oversikt over interesser som blir berørt (drikkevannsforsyning, rekreasjon, næringsvirksomhet etc). Beskrivelse av tiltak for å motvirke interessekonflikter og tiltak for å ivareta helse og miljø:	☐ ja
h) Oversikt over hvem som er varslet og kopi av nabovarsel:	☐ ja
i) Eventuelle mottatte klager/protester	☐ ja ☐ ikke relevant

7. Eventuelle merknader (ikke obligatorisk):

--

8. Underskrift og erklæring:

Jeg forplikter meg til å følge bestemmelsene i forurensningsforskriften og enkeltvedtak i henhold til forurensningsforskriften. Som ansvarlig eier er jeg ansvarlig for forskriftsmessig drift og vedlikehold.

Dato:	Underskrift ansvarlig eier:	Gjentas med blokkbokstaver:

9. Kommunens merknader:

--

B-2. Utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser - veiledning

Hvem har søknadsplikt?

Når du skal etablere et nytt utslipp av kommunalt avløpsvann eller vil øke et eksisterende utslipp vesentlig må du søke kommunen om utslippstillatelse. Hvis utslippet gjelder utslipp mellom 50 og 500 personekvivalenter (pe)* i mindre tettbebyggelser skal du bruke søknadsskjemaet som heter "Søknad om utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser". Søknadsskjemaet får du ved henvendelse til kommunen. Mindre tettbebyggelser regnes som mindre enn 2000 pe i innlandet og 10 000 pe på kysten. Opplysning om størrelsen på tettbebyggelsen ditt utslipp kommer fra, får du fra kommunen.

Det er ditt ansvar å fylle ut en nøyaktig og fullstendig søknad med alle opplysninger kommunen trenger for å kunne behandle søknaden. Behandling av søknaden starter når et fullstendig utfylt søknadsskjema med alle nødvendige vedlegg foreligger. Kommunen behandler søknaden innen seks uker fra fullstendig skjema med vedlegg er mottatt. Mangler det opplysninger eller dokumentasjon, vil dette kunne forsinke behandlingen. Dersom du har søkt om unntak, gjelder ikke den absolutte saksbehandlingsfristen på seks uker.

Hva må du gjøre i god tid før du søker?

Ta kontakt med kommunen for å få vite hvilke krav og eventuelle lokale tilpasninger som gjelder der du vil slippe ut avløpsvann. Finn ut hva som kreves av informasjon og dokumentasjon i en søknad om utslippstillatelse. Kommunen har plikt til å gi veiledning om hvordan du skal søke om utslippstillatelse og hvilke vilkår og krav som gjelder. Du må også sjekke med kommunen om det planlagte avløpsanlegget er i samsvar med kommunens planer etter plan- og bygningsloven. Hvis det ikke er samsvar må du innhente samtykke.

Les denne søkeveiledningen som du også finner på [www...før du fyller ut skjema](http://www.sft.no). Nærmere opplysninger finner du på faktaark TA-xxx. Faktaark finnes på www.sft.no.

Innhent nødvendig informasjon og dokumentasjon. Det er du som søker som skal innhente all nødvendig informasjon og vise at det planlagte utslippet er i overensstemmelse med kravene. Det kan ta tid å samle alt, så beregn god tid.

Du har plikt til å varsle parter og andre spesielt berørte. Med andre spesielt berørte menes for eksempel friluftsinnteresser, lag og foreninger. Når du sender varsel til parter og andre berørte parter skal du samtidig sende kopi til kommunen. Hvis du er i tvil om hvem som skal ha varsel kan du få en liste over disse fra kommunen. Varsel skal sendes ut med svarfrist på minimum fire uker. Du må selv sørge for å få kvittering for at varsel er sendt (for eksempel kvittering på rekommandert brev eller underskrift). Oversikt over hvem som er varslet, kopi av varselet og kvitteringer må vedlegges søknaden (vedlegg 6h) sammen med eventuelle uttalelser/protester du har mottatt (vedlegg 6i). Søknaden kan ikke sendes til kommunen før svarfristen på fire uker har gått ut.

Hva må sendes inn til kommunen og hvordan behandles søknaden?

Når du har fylt ut alle punktene på søknadsskjemaet og har lagt ved alle nødvendige vedlegg har du levert det vi kaller en fullstendig søknad. En fullstendig søknad skal behandles av kommunen innen seks uker. Husk at hvis søknaden mangler opplysninger eller dokumentasjon, vil dette kunne forsinke saksbehandlingen. Dersom du har søkt om unntak, gjelder ikke den absolutte saksbehandlingsfristen på seks uker.

---

* Personekvivalenter (pe) er et mål på mengde organisk materiale i avløpsvannet. Eksempel på beregning av pe finner du under punkt 4 i denne søkeveiledningen.

Jeg har sendt søknad om utslippstillatelse til kommunen:	Når kan jeg vente svar?
Jeg har sendt inn en fullstendig søknad som er i overensstemmelse med standardkrav og eventuelle tilleggskrav fra kommunen	Søknaden skal behandles av kommunen innen seks uker. Hvis kommunen ikke har besvart søknaden innen seks uker regnes tillatelse som gitt
Jeg har sendt inn en fullstendig søknad med krav om unntak fra rensekravene	Kommunens absolutte saksbehandlingsfrist på 6 uker gjelder ikke. Saksbehandling kan ta lengre tid, men søknaden skal behandles uten ubegrunnet opphold
Jeg har sendt inn ufullstendig søknad (ikke alle punktene i søknadsskjema er fylt ut eller det mangler vedlegg)	Søknaden vil ikke bli behandlet

Hvor kan du klage på vedtaket?

Klagefristen er tre uker etter mottatt vedtak. Eventuell klage må sendes kommunen innen tre uker.

Hva kreves av deg når anlegget er i drift?

Anleggets eier plikter å dimensjonere, drive og vedlikeholde anlegget slik at lekkasjer forebygges og sjenerende lukt unngås, jf. vilkår i utslippstillatelsen. Du må oppbevare informasjon om anlegget, drift og lekkasjer. Eventuelle naboklager skal oppbevares i fem år. Kommunen er tilsynsmyndighet og fører tilsyn med at krav overholdes. Kommunen kan kreve gebyr for tilsyn. Den ansvarlige for private avløpsanlegg større enn 50 pe skal årlig rapportere opplysninger til kommunen innen 1. februar.

Hvordan skal jeg fylle ut søknadsskjema?

1. Ansvarlig (søker)

Her skal du gi alle opplysninger som er nødvendig for at kommunen skal kunne kontakte deg eller det sameie/organisasjon som søker om utslippstillatelse. Ansvarlig søker er normalt den som eier og driver anlegget (ansvarlig eier/tiltakshaver) og som er ansvarlig for utslippet, herunder for anleggets drift og vedlikehold. Hvis ansvarlig søker ikke er den samme som ansvarlig eier, skal dette oppgis her. Håndheving og sanksjoner etter regelverket vil skje overfor den ansvarlige.

2. Søknaden gjelder

Her skal du oppgi om søknaden gjelder et nytt utslipp eller en vesentlig økning av utslipp. Med vesentlig økning menes normalt 25 % økning i mengde eller mer, endring i type utslipp og/eller endring i utslippssted. Utslipp vil normalt økes vesentlig hvis man installerer vannklosett, dusj, bad, våtrom og lignende, når eksisterende anlegg utvides, for eksempel på grunn av at nye områder kobles til anlegget, hvis man tar i bruk av matavfallskvern. Endring av utslipp kan også medføre at det er fare for nye/større brukerkonflikter. Ta kontakt med kommunen dersom du er i tvil om hva som er vesentlig økning.

3. Eiendom/byggested

Her skal du oppgi gårdsnummer, bruksnummer og adresse på bygningen eller bygningene som skal tilknyttes avløpsanlegget. Gårds- og bruksnummer får du ved henvendelse til kommunen.

Du må sjekke med kommunen om utførelsen av det planlagte anlegget er i samsvar med kommunens planer etter plan- og bygningsloven. Hvis utførelsen og/eller lokaliseringen av renseanlegget ikke er i samsvar med kommunens planer, må du innhente samtykke fra plan- og bygningsetaten. Husk å oppgi dato for når samtykke ble gitt.

4. Utslippssted:

Her skal du gi opplysninger om utslippsområdet. Det vil si om avløpsvannet går til innsjø, bekk/elv, elvemunning, osv. Du skal også oppgi navn på lokalitet og kartkoordinater. Kartkoordinater vil du finne på et økonomisk kart/plankart i målestokk (1:5000) eller større fra Statens kartverk. Denne typen kart

vil du kunne få tak i hos kommunens oppmålingsavdeling (karttjenesten / teknisk kontor) og Fylkeskartkontoret. Noen kommuner har også egen hjemmeside der du kan laste ned kart. Se også xymap.com, der en del kommuner har kart. Husk å oppgi hvilket kartdatum du bruker, for eksempel WGS 84.

Avløpsanleggets plassering og utslippssted skal merkes av på kartet. På samme kart skal du også merke av eiendomsgrenser og eventuell vegadkomst (for slamtømming, vedlikehold etc.). Kartet skal vedlegges søknaden (vedlegg 6e).

Gjelder søknaden utslipp til vann, må du oppgi hvor mange meter under laveste vannstand det slippes ut (utslippsdyp).

Utslippets forventede størrelse skal oppgis i antall personekvivalenter (pe). Personekvivalenter er et mål på mengde organisk materiale i avløpsvannet. Man kan finne pe på flere måter, men som hovedregel sier vi at:

Utslipp fra hus og hytter med innlagt vann og vannklosett: 1 person bidrar med 1 pe

Utslipp fra hytter med innlagt vann uten vannklosett: 1 person vil bidra med 0,3 pe

Utslipp fra hytter uten innlagt vann og vannklosett: 1 person vil bidra med 0,1 pe.

Ta kontakt med kommunen hvis du er usikker på hvordan du beregner utslippets forventede størrelse.

Eksempel 1:

10 hus med innlagt vann og vannklosett, 6 personer per husstand:

$10 * 1 \text{ pe/person} * 6 \text{ personer} = 60 \text{ pe}$. Utslippets forventede størrelse er 60 pe.

Eksempel 2:

Hyttefelt med 40 hytter med innlagt vann og vannklosett, 10 sengeplasser per hytte¹⁾:

$40 * 1 \text{ pe/person} * 10 \text{ sengeplasser} = 400 \text{ pe}$. Utslippets forventede størrelse er 400 pe.

¹⁾ Det vil variere hvor mange personer som oppholder seg på en hytte. Når man skal beregne forventet antall personekvivalenter må man ta utgangspunkt i maksimum antall personer på hytten til samme tid. Antall sengeplasser kan være et godt mål på maksimum antall personer/maksimum belastning.

5. Rensegrad

Hvilket rensekrav som gjelder på det stedet du vil slippe ut avløpsvann er avhengig av om utslippsområdet klassifiseres som normalt/følsomt eller mindre følsomt.

For å finne ut hvilket rensekrav som gjelder på det stedet du vil slippe ut avløpsvann må du først finne ut om utslippsstedet ligger i:

- **Følsomt/normalt område** -- Ferskvannsføremønstre. Kyststrekningen Svenskegrensa-Lindesnes med tilhørende nedbørfelt og Grimstadjordområdet (Nordåsvannet, Grimstadjorden, Mathopen og Dolviken); eller
- **Mindre følsomt område** -- Kystfarvann og elvemunninger fra Lindesnes til Grense Jakobselv unntatt Grimstadjordområdet.

Følsomt/normalt område: Hvis stedet du vil slippe ut til er klassifisert som følsomt/normalt område setter du kryss i boksen Rensegrad jf. §13-7, følsomt/normalt område. Hvis søknaden gjelder kommunalt avløpsvann skal du krysse i boks (a) som har det strengeste rensekravet.

Mindre følsomt område: Hvis stedet du vil slippe ut til mindre følsomt område skal du sette kryss i boksen Rensegrad jf. §13-8, mindre følsomt område. Du må i tillegg spesifisere rensegrad ved å krysse av for enten: (a) 20 % reduksjon av suspendert stoff; eller (b) maksimum 100 mg suspendert stoff/liter (årlig middelværdi) i restkonsentrasjonen.

Dersom du søker om unntak fra rensekravene skal du krysse av i boksen:

Det søkes unntak fra §§13-7 til 13-8. Husk at begrunnelse/spesifisering for ønske om unntak fra rensekrav må vedlegges søknaden (vedlegg 6b).

Det kan være nyttig å ta kontakt med kommunen eller en fagkyndig for å få nødvendig informasjon eller veiledning om hvilket rensekrav som gjelder der du planlegger utslipp. Du kan også få en fagkyndig til å gjøre vurderingene for deg.

Under punktet "Type renseanlegg" skal du oppgi hva slags renseanlegg du ønsker å installere. Gjelder søknaden minirensanlegg skal "Tillegg for minirensanlegg" også fylles ut.

Anleggets dimensjonerte størrelse skal angis i antall personekvivalenter pe. Dette vil du kunne finne for eksempel i anleggsleverandørens dokumentasjon. Vurdering av hvor stort anlegget du skal velge bør gjøres med et perspektiv på 10 år.

6. Vedlegg til søknaden

Søknaden regnes ikke som fullstendig før alle nødvendige vedlegg foreligger. Mangler det vedlegg vil søknaden ikke bli behandlet. Under finner du en liste over nødvendige vedlegg med forklaring.

- a. **Navn på nøytra fagkyndig (person/firma) som har bistått med valg av rensemetode og/eller dokumentasjon av rensegrad**
  - Her skal du oppgi hvem (nøytral fagkyndig person/firma/leverandør) som har bistått deg med utforming, dimensjonering og installasjon av renseanlegg og dokumentasjon av rensegrad. Vær oppmerksom på at dokumentasjon av anleggets rensegrad skal være utført av nøytral fagkyndig.
  - Renseanlegg mellom 50 og 1000 pe i mindre følsomt område kan ha dokumentasjon som alternativ til årlig prøvetaking. Hvis du ikke gjennomfører årlig prøvetaking må du dokumentere at anerkjent dimensjonering og utforming er benyttet og du må dokumentere rensegrad.
- b. **Begrunnelse for ønske om unntak fra §§ 13-7 til 13-15 eller relevant dokumentasjon**
  - Hvis du søker om unntak fra rensekrav skal dette begrunnes særskilt. Vær oppmerksom på at dersom det søkes om unntak fra krav, gjelder ikke kommunens absolutte saksbehandlingsfrist på 6 uker.
- c. **Beskrivelse av anlegg (leverandør/modell/materiale etc.) og dokumentasjon på hvordan utslipp skal etableres og drives (gjelder ikke for infiltrasjonsanlegg).**
  - Her skal du gi opplysninger om anlegget (leverandør/modell etc) og dokumentere at anlegget skal etableres, drives og vedlikeholdes av fagkyndige (jf utforming og drift § 13-11, prøvetaking jf. § 13-12, analyse jf. § 13-14 og vurdering av analyseresultater jf. § 13-15).
- d. **Beskrivelse av anlegg og dokumentasjon av rensegrad jf. Para 13-13 (NB! gjelder bare for infiltrasjonsanlegg som ikke gjennomfører årlig prøvetaking)**
  - Renseanlegg med naturlig infiltrasjon kan ha dokumentasjon som alternativ til årlig prøvetaking. Det skal foreligge dokumentasjon på at anleggets størrelse og plassering er tilpasset de aktuelle vannmengdene og grunnforholdene på stedet. Dokumentasjonen skal omfatte grunnundersøkelser og inneholde informasjon om hydraulisk kapasitet, infiltrasjonskapasitet, løsmassens egenskaper som rensemedium og risiko for forurensning. Naturlig infiltrasjonsanlegg skal i tillegg ha dokumentasjon på at anerkjent dimensjonering og utforming er benyttet. Vær oppmerksom på at dokumentasjonen skal være utført av fagkyndig.
- e. **Plassering av avløpsanlegg, utslippssted, eiendomsgrenser og vegadkomst (for slamtømming, vedlikehold osv) på kart i målestokk 1:5000 eller større**
- f. **Liste over eiendommer tilknyttet avløpsanlegget med gnr., bnr. og adresse**
  - Hvis du skal knytte deg til et eksisterende renseanlegg må du legge ved en liste over hvilke bygninger som allerede er tilknyttet anlegget. Gnr. og bnr for disse bygningene får du ved henvendelse til kommunen. Hvis det ikke er flere bygninger knyttet til anlegget skal du sette kryss i boksen ikke relevant.
- g. **Oversikt over interesser som blir berørt (drikkevannsforsyning, rekreasjon, næringsvirksomhet etc). Beskrivelse av tiltak for å motvirke interessekonflikter og tiltak for å ivareta helse og miljø.**
  - Brukerinteresser knyttet til utslippsstedet vil ha stor betydning for plassering og utforming av renseanlegg eller utslippspunkt. Vedlegget skal inneholde en vurdering av interesser som kan/vil bli berørt av utslippet (for eksempel drikkevann, bading, fiske, turløyper etc.) og utslippsstedets plassering i forhold til brukerinteresser. Hvis du er i tvil kan det være nyttig å kontakte en fagkyndig som kan foreta en nøytral vurdering.
- h. **Oversikt over hvem som er varslet og kopi av kvitteringer**
  - Du må lage en liste over hvem som har blitt varslet og du må legge ved kvittering på at varsel er sendt de respektive (for eksempel kvittering på rekommandert sending eller underskrift).

i. Eventuelle mottatte klager/protester

- Hvis du har mottatt klager/protester skal disse legges ved søknaden. Hvis du ikke har mottatt klager/protester krysser du av i boksen ikke relevant.

7. Eventuelle merknader (ikke obligatorisk)

Her kan du skrive eventuelle merknader du mener er nyttig informasjon for kommunen når søknaden skal behandles.

8. Underskrift og erklæring

Din underskrift innestår for at du har gitt riktige og fullstendige opplysninger og at du forplikter deg til å følge de angitte bestemmelsene, herunder bestemmelser som gjelder drift og vedlikehold.

Statens forurensningstilsyn

Postboks 8100 Dep, 0032 OSLO
Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefax: 22 67 67 06
Internett: www.sft.no

Utførende institusjon Statens forurensningstilsyn	Kontaktperson SFT Ingunn Lindeman	ISBN-nummer 978-82-7655-299-7
--	--------------------------------------	----------------------------------

	Avdeling i SFT Lokalmiljøavdelingen	TA-nummer TA-2236/2007
--	--	---------------------------

Oppdragstakers prosjektansvarlig	År 2007	Sidetall 94	SFTs kontrakt nummer
----------------------------------	------------	----------------	----------------------

Utgiver Statens forurensningstilsyn	Prosjektet er finansiert av Statens forurensningstilsyn
--	--

Forfatter(e) Ingunn Lindeman og Tonje Johnsen
--

Tittel - norsk og engelsk Utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann. Veiledning til kommunene. Discharge of domestic and urban waste water. Guidelines to municipalities.

Sammendrag – summary Veiledningen gjør rede for innholdet i reglene om avløp i forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) av 1.6.2004. Veiledningen omhandler kommunens myndighetsutøvelse, med fokus på roller, nasjonalt regelverk, nasjonale føringer, behandling av søknad om utslippstillatelse, tilsyn med tillatelser og pålegg, klagesaksbehandling og rapportering. Guidelines for municipalities on Norwegian domestic and urban waste water regulations in “forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften)” of 1.6.2004. The guidelines include a description of administrative procedures for granting discharge permits, assessing compliance, settling complaints and reporting.
--

4 emneord Kommuner Veiledning Avløpsanlegg Saksbehandling	4 subject words Municipality Guidelines Waste water Treatment plant Administrative procedures
---	---